

Paavi Johannes Paavali II:n
synodinjälkeinen apostolinen kehotuskirje

CHRISTIFIDELES LAICI

(Kristukseen uskovat maallikot)

maallikkojen kutsumuksesta ja lähetystehtävästä
kirkossa ja maailmassa

piispoille, papeille ja diakoneille, sääntökuntiin
kuuluville miehille ja naisille sekä kaikille
Kristukseen uskoville maallikoille

30. joulukuuta 1988

Paavi Johannes Paavali II:n synodinjälkeinen apostolinen kehotuskirje *Christifideles laici* (Kristukseen uskovat maallikot) maallikkojen kutsumuksesta ja lähetystehtävästä kirkossa ja maailmassa 30. joulukuuta 1988.

© Copyright 1988 – Libreria Editrice Vaticana

Suomenkielinen laitos

© Copyright 2016 Katolinen tiedotuskeskus, Helsinki

Painopaikka Hansaprint Oy, Turenki 2016

ISBN 978-952-7153-11-6

YMPÄRISTÖMERKKI
MILJÖMÄRKT
441 024
Painotuote

Sisällys

Johdanto 7

Christifideles laici [1] 7
Menkää tekin minun viinitarhaani [2] 8
Nykymaailman kiireelliset tarpeet [3] 12
Maallistuminen ja uskonnon tarve [4] 14
Ihmispersoona: loukattu ja korotettu arvokkuus [5] 16
Konfliktit ja rauha [6] 18
Jeesus Kristus, ihmiskunnan toivo [7] 19

Ensimmäinen luku

Minä olen viinipuu, te olette oksat 20
Uskovien maallikkojen arvokkuus kirkon salaisuudessa

Viinitarhan salaisuus [8] 20
Keitä uskovat maallikot ovat? [9] 22
Kaste ja kristillisen elämän ”uutuus” [10] 24
Lapsia Pojassa [11] 24
Yksi ruumis Kristuksessa [12] 25
Hengen elävät ja pyhät temppelit [13] 26
Osallisia Jeesuksen Kristuksen papillisesta, profeetallisesta ja kuninkaallisesta virasta [14] 27
Uskovat maallikot ja heidän maallinen luonteensa [15] 31
Kutsumus pyhyyteen [16] 35
Pyhittyminen maailmassa [17] 38

TOINEN LUKU

Kaikki ovat saman viinipuun oksia 42

Uskovien maallikkojen osallistuminen kirkon kommuunion elämään

Kirkon, kommuunion, salaisuus [18] 42
Kirkolliskokous ja kommuunioekklesiologia [19] 44
Orgaaninen yhteys: erilaisuus ja täydentävyys [20] 46
Palveluvirat ja armolahjat, Hengen lahjat kirkolle [21] 49
Vihkimyksen sakramenttiin perustuvat virat [22] 50
Maallikkojen virat, tehtävät ja toimet [23] 51
Armolahjat [24] 56
Uskovien maallikkojen osallistuminen kirkon elämään [25] 59
– *Osakirkot ja yleismaailmallinen kirkko* [25] 59
Seurakunta [26] 61
Apostolinen toiminta seurakunnassa [27] 64
Eri tapoja osallistua kirkon elämään [28] 66
– *Yksilöllisiä osallistumistapoja* [28] 67
Yhteisöjen osallistumistapoja [29] 68
Maallikkojärjestöjen kirkollisuuden kriteerit [30] 70
Paimenet yhteisön palveluksessa [31] 73

KOLMAS LUKU

Minun tahtoni on, että te lähdette liikkeelle ja tuotatte hedelmää 76

Uskovien maallikkojen osavastuu kirkon missiossa

Missionaarinen yhteys [32] 76
Evankeliumin julistaminen [33] 78
On tullut aika aloittaa uusi evankelioiminen [34] 80
Menkää kaikkialle maailmaan [35] 83
Evankeliumin mukainen elämä ihmisen ja yhteiskunnan palveluksessa [36] 86
Persoonan arvokkuuden edistäminen [37] 88
On kunnioitettava loukkaamatonta oikeutta elämään [38] 90
Vapaus huutaa avuksi Herran nimeä [39] 94
Perhe, ensimmäinen sosiaalisen toiminnan alue [40] 96
Rakkaus on solidaarisuuden sielu ja tuki [41] 99
Kaikki ovat politiikan kohteita ja tekijöitä [42] 101

Ihmisen asettaminen talous- ja yhteiskuntaelämän keskukseksi [43] 105
Ihmisen kulttuurin ja kulttuurien evankelioiminen [44] 108

NELJÄS LUKU

Herran viinitarhan työntekijät 112

Jumalan moninaisen armon hyvät taloudenhoitajat

Kutsumusten moninaisuus [45] 112
Nuoret, lapset ja vanhat ihmiset [46] 113
– *Nuoret, kirkon toivo* [46] 113
Lapset ja taivasten valtakunta [47] 115
Vanhat ihmiset ja viisauden lahja [48] 117
Naiset ja miehet [49] 118
Antropologiset ja teologiset perusteet [50] 122
Lähetystehtävä kirkossa ja maailmassa [51] 125
Miesten ja naisten yhteinen läsnäolo ja yhteistyö [52] 129
Sairaat ja kärsivät [53] 132
Uudistunut pastoraalinen toiminta [54] 134
Elämän säädyt ja kutsumukset [55] 136
Maallikkojen erilaisia kutsumuksia [56] 138

VIIDES LUKU

Jotta te tuottaisitte enemmän hedelmää 142

Uskovien maallikkojen koulutus

Jatkuva kypsyminen [57] 142
Oman kutsumuksen ja tehtävän löytäminen ja noudattaminen [58] 144
Laajamittainen kasvatus elämän ykseyteen [59] 146
Koulutuksen eri näkökohtia [60] 147
Jumalan, varsinaisen kasvattajan, työtoverit [61] 149
Muita kasvatusympäristöjä [62] 152
Koulutus, jota kaikki saavat ja antavat vastavuoroisesti [63] 155
Vetoomus ja rukous [64] 156

Johdanto

1. Kristukseen uskovat maallikot (*Christifideles laici*), joiden ”kutsumus ja lähetystehtävä kirkossa ja maailmassa kaksikymmentä vuotta Vatikaanin II kirkolliskokouksen jälkeen” oli vuonna 1987 pidetyn piispainsynodin aiheena, kuuluvat Jumalan kansaan, jota Matteuksen evankeliumissa verrataan viinitarhan työntekijöihin: ”Taivaan valtakuntaa voi verrata isäntään, joka aamuvarhaisella lähti palkkaamaan työmiehiä viinitarhaansa. Hän sopi miesten kanssa yhden denaarin päiväpalkasta ja lähetti heidät viinitarhaan” (Matt. 20:1-2).

Evankeliumin vertaus avaa silmiemme eteen Herran suunnattoman viinitarhan ja suuren joukon ihmisiä, miehiä ja naisia, jotka hän on kutsunut ja lähettänyt sinne työhön. Viinitarha on koko maailma (vrt. Matt. 13:38), joka on muutettava Jumalan suunnitelman mukaan odottaessamme Jumalan valtakunnan lopullista tulemista.

Menkää tekin minun viinitarhaani

2. ”Päivän kolmannella tunnilla hän lähti taas ulos ja näki, että torilla seisoi vielä miehiä jouten. ’Menkää tekin minun viinitarhaani’, hän sanoi heille” (Matt. 20:3-4). Siitä alkaen Herramme Jeesuksen kutsu ”Menkää tekin minun viinitarhaani” on lakkaamatta kaikunut historiassa. Se on osoitettu jokaiselle ihmiselle, joka tulee tähän maailmaan.

Meidän aikanamme, Vatikaanin II kirkolliskokouksen myötä tapahtuneen helluntain Hengen uuden vuodattamisen myötä, kirkko on tullut elävämmin tietoiseksi lähetysluonteestaan ja kuunnellut uudelleen Herransa ääntä, joka lähettää kirkon maailmaan ”kaikenkäsittäväksi pelastuksen sakramentiksi”.[1]

Menkää tekin. Kutsu ei koske ainoastaan paimenia, pappeja ja sääntökuntalaisia, vaan se on osoitettu kaikille. Herra kutsuu henkilökohtaisesti myös uskovia maallikkoja, jotka saavat häneltä lähetystehtävän kirkkoa ja maailmaa varten. Pyhä Gregorius Suuri muistutti tästä saarnatessaan kansalle ja kommentoi näin vertausta viinitarhan työntekijöistä: ”Katsokaa elämäntapaanne, rakkaat veljet, ja tarkatkaa, oletteko jo Herran työntekijöitä. Jokainen arvioikoon tekojaan ja miettiköön, työskenteleekö hän Herran viinitarhassa.”[2]

Erityisesti Vatikaanin II kirkolliskokous rikkaalla opillisella, hengellisellä ja pastoraalisella perinnöllään laati suurenmoisia tekstejä uskovien maallikkojen luonteesta, arvokkuudesta, spiritualiteetista, lähetystehtävästä ja vastuusta. Toistaen

1 Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio *Lumen gentium* Kirkosta, 48.
2 Pyhä Gregorius Suuri, *Hom. In Evang.* 1. XIX, 2: PL 76, 1155.

Kristuksen kehotuksen kirkolliskokouksen isät *kutsuivat kaikki uskovat maallikot, miehet ja naiset, työskentelemään hänen viinitarhassaan*: ”Pyhä kirkolliskokous pyytää hartaasti kaikkia maallikkoja Herrassa vastaamaan Kristuksen ääneen, joka tällä hetkellä hellittämättä kutsuu heitä, sekä Pyhän Hengen kehotukseen vapaaehtoisesti, antaumuksella ja avoimin sydämin. Erityisellä tavalla tuntekoot tämän kutsun omakseen nuoremmat ihmiset ja ottakoot sen vastaan iloisina ja ylevin mielin. Sillä Herra itse kutsuu tämän pyhän kirkolliskokouksen kautta uudestaan kaikkia maallikkoja yhdistymään kanssaan päivä päivältä läheisemmin, niin että he pitäen hänen omaansa omanaan (vrt. Fil. 2:5) yhtyisivät hänen pelastavaan lähetystehtäväänsä. Uudestaan hän lähettää heidät jokaiseen kaupunkiin ja paikkaan, mihin itse on tuleva (vrt. Luuk. 10:1).”[3]

Menkää tekin minun viinitarhaani. Nämä sanat kaikuivat hengellisesti uudelleen piispainsynodissa, joka pidettiin Roomassa 1.–30. lokakuuta 1987. Kirkolliskokouksen viitoittamia polkuja seuraten, avoimina koko kirkon henkilökohtaisten ja yhteisöllisten kokemusten tarjoamalle valolle ja edellisten synodien rikastuttamina isät käsittelivät erityisesti ja laajasti maallikkojen kutsumusta ja lähetystehtävää kirkossa ja maailmassa.

Piispojen kokoukseen osallistui myös ansioituneita uskovien maallikkojen edustajia, miehiä ja naisia, jotka toivat synodin työhön arvokkaan panoksen, kuten päätössaarnassa julkisesti tunnustettiin: ”Olemme kiitollisia siitä, että synodissa saimme iloita maallikkojen (*auditores et auditrices*) osallistumisesta

3 Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Apostolicam actuositatem* maallikkojen apostolaatista, 33.

ja vielä enemmän siitä, että synodin keskustelujen kuluessa meillä oli tilaisuus kuunnella kutsumiamme vieraita, eri maista ja maanosista tulleita maallikkojen edustajia, ja hyötyä heidän kokemuksistaan, neuvoistaan ja ehdotuksistaan, jotka kumpusivat rakkaudesta yhteistä asiaa kohtaan."[4]

Tarkastellessaan kirkolliskokouksen jälkeistä aikaa synodin isät totesivat, että Henki on jatkuvasti nuorentanut kirkkoa herättämällä monissa uskovissa maallikoissa uutta intoa pyhyyteen ja osallistumiseen. Tästä todistavat muun muassa uusi tapa tehdä yhteistyötä pappien, sääntökuntalaisten ja maallikkojen kesken; aktiivinen osallistuminen liturgiaan, Jumalan sanan julistamiseen ja katekeesiin; monenlaiset palvelutyöt ja tehtävät, joita maallikoille on uskottu ja joita he täyttävät; ryhmien, yhdistysten ja hengellisten liikkeiden sekä maallikkositoumusten kukoistus; naisten laajempi ja merkittävämpi osallistuminen kirkon elämään ja yhteiskunnan kehitykseen.

Synodi korosti myös sitä, että uskovien maallikkojen tie kirkolliskokouksen jälkeen ei ole ollut vailla vaikeuksia ja vaaroja. Etenkään kahta kiusausta he eivät aina ole osanneet välttää: kiusaus kiinnostua niin paljon kirkollisista palvelutöistä ja tehtävistä, että he käytännössä usein eivät aktiivisesti sitoudu erityiseen vastuuseensa ammatti-, yhteiskunta-, talous-, kulttuuri- ja poliittisessa elämässä; ja kiusaus pyrkiä oikeuttamaan perusteetonta uskon ja elämän erottamista toisistaan eli evankeliumin vastaanottamisen ja konkreettisen toiminnan erottamista toisistaan erilaisissa ajallisissa ja maallisissa tilanteissa.

---

4 Johannes Paavali II, saarna piispainsynodin VII varsinaisen yleiskokouksen päätösmessussa (30. lokakuuta 1987): AAS 80 (1988), 598.

Työnsä kuluessa synodi viittasi jatkuvasti Vatikaanin II kirkolliskokoukseen, jonka maallikkoja koskeva opetus on kahdenkymmenen vuoden jälkeen osoittautunut yllättävän ajankohtaiseksi ja joskus merkitykseltään profeetalliseksi. Tuo opetus kykenee valaisemaan ja ohjaamaan vastauksia, joita nykyään täytyy antaa uusiin ongelmiin. Synodin isien haasteena oli itse asiassa konkreettisten teiden löytäminen, jotta kirkolliskokouksen esittämä loistava ”teoria” maallikoista voisi tulla aidoksi kirkolliseksi ”käytännöksi”. Jotkut ongelmat nousivat esiin tietynlaisen ”uutuutensa” vuoksi, niin että niitä voidaan kutsua postkonsiliaarisiksi ainakin kronologisessa mielessä. Niihin synodin isät oikeutetusti kohdistivat erityishuomiota keskusteluissaan ja pohdiskeluissaan. Niistä voi mainita kysymykset, jotka koskevat maallikoille uskottuja tai tulevaisuudessa annettavia kirkollisia tehtäviä ja palvelutöitä, uusien hengellisten ”liikkeiden” leviämistä ja kasvua muiden maallikkoryhmien rinnalla sekä naisen paikkaa ja roolia kirkossa ja yhteiskunnassa.

Päätettyään paneutuen, pätevästi ja antaumuksella toteuttamansa työn synodin isät esittivät minulle toivomuksen ja pyynnön, että sopivana ajankohtana antaisin yleismaailmalliselle kirkolle uskovia maallikkoja koskevan lopullisen asiakirjan.[5]

Tämä synodin jälkeinen apostolinen kehotuskirje pyrkii ottamaan huomioon synodin työn koko rikkauden *Lineamenta* -tekstistä *Instrumentum laboris* -asiakirjaan, johdantopuheenvuorosta yksittäisten piispojen ja maallikkojen puheenvuoroihin ja yhteenvetoon täysistunnon keskustelusta, pienryhmäkeskusteluista ehdotuksiin ja päätösviestiin. Siksi tämä

5 Vrt. Propositio 1.

asiakirja ei ole synodille rinnakkainen, vaan synodin uskollinen ja johdonmukainen ilmaus, kollegiaalisen yhteistyön tulos, jonka lopulliseen muotoon vaikuttivat synodin pääsihteeristön neuvosto ja itse sihteeristö.

Kehotuskirjeen tarkoitus on herättää ja edistää syvempää tietoisuutta lahjasta ja vastuusta, joka kaikilla uskovilla maallikoilla ja jokaisella heistä erikseen on kirkon yhteydessä ja lähetystehtävässä.

Nykymaailman kiireelliset tarpeet: Miksi seisotte täällä kaiken päivää toimettomina?

3. Tämän synodin perusmerkitys ja arvokkain siltä toivottu hedelmä on se, että *uskovat maallikot kuuntelevat Kristuksen kutsua työskennellä hänen viinitarhassaan* ja osallistuvat aktiivisesti, tietoisesti ja vastuullisesti kirkon lähetystehtävään tänä historian suurena ja dramaattisena hetkenä kolmannen vuosituhannen lähestyessä.

Uudet tilanteet sekä kirkossa että yhteiskunta-, talous-, poliittisessa ja kulttuurielämässä vaativat nykyään erityisen voimakkaasti uskovien maallikkojen toimintaa. Toimettomuus ei tosin koskaan ole ollut hyväksyttävää, mutta nykyaikana se on vielä entistä tuomittavampaa. *Kenelläkään ei ole lupaa jäädä toimettomaksi.*

Palatkaamme lukemaan evankeliumin vertausta: ”Kun hän sitten meni ulos yhdennellätoista tunnilla, hän näki vieläkin muutamia joutilaita ja kysyi heiltä: ’Miksi te seisotte täällä

kaiken päivää toimettomina?' 'Kukaan ei ole palkannut meitä', he vastasivat. Hän sanoi heille: 'Menkää tekin minun viinitarhaani'" (Matt. 20:6-7).

Joutilaisuudelle ei ole sijaa, niin suuri on se työ, joka odottaa kaikkia Herran viinitarhassa. "Talon isäntä" toistaa kutsunsa vielä ponnekkaammin: "Menkää tekin minun viinitarhaani!"

Herran ääni kaikuu varmasti jokaisen kristityn sisimmässä, joka uskon ja kristillisen initiaation sakramenttien kautta on tehty Jeesuksen Kristuksen kaltaiseksi, liitetty elävänä jäsenenä kirkkoon ja osallistuu aktiivisesti sen pelastustehtävään. Herran äänen voi kuitenkin kuulla myös kirkon ja ihmiskunnan historiallisten tapahtumien kautta, kuten kirkolliskokous muistuttaa: "Jumalan kansa uskoo, että sitä johtaa Herran Henki, joka täyttää maan piirin. Tämän uskon elähdyttämänä se koettaa ottaa selville, mitkä niistä tapahtumista, vaatimuksista ja toiveista, jotka ovat sille yhteisiä muiden aikamme ihmisten kanssa, ovat todellisia merkkejä Jumalan läsnäolosta ja hänen suunnitelmastaan. Uskohan valaisee kaiken uudella valolla ja tuo nähtäväksi Jumalan ihmisen kokonaiskutsumusta koskevan aikomuksen sekä ohjaa siten hänen mielensä todella inhimillisiin ratkaisuihin."[6]

On välttämätöntä katsoa tarkoin tätä maailmaamme, sen arvoja ja ongelmia, levottomuuksia ja toivoja, voittoja ja tappioita; maailmaa, jonka taloudelliset, yhteiskunnalliset, poliittiset ja kulttuuritilanteet tuovat esiin vielä vakavampia ongelmia ja vaikeuksia kuin ne, joita kirkolliskokous kuvasi pastoraa-

6 Vatikaanin II kirkolliskokous, pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes* Kirkosta nykymaailmassa, 11.

likonstituutiossa *Gaudium et spes*.[7] Juuri tämä on kuitenkin se viinitarha ja työkenttä, jossa uskovat maallikot on kutsuttu täyttämään lähetystehtäväänsä. Jeesus tahtoo heidän, kuten kaikkien opetuslastensa, olevan maan suola ja maailman valo (vrt. Matt. 5:13-14). Millaiset ovat nyt sen maan ja maailman kasvot, jossa kristittyjen tulee olla suolana ja valona?

Nykymaailman tilanteet ja ongelmat ovat erilaisia ja nopeasti muuttuvia. Siksi on välttämätöntä varoa yleistyksiä ja aiheetonta yksinkertaistamista. Voi kuitenkin korostaa *joitakin suuntauksia, joita ilmenee nyky-yhteiskunnassa.* Evankeliumissa kerrotaan, kuinka pellolla kasvaa rinnakkain rikkaviljaa ja hyvää viljaa. Samoin historiassa – jokapäiväisen elämän näyttämöllä, jossa inhimillistä vapautta käytetään usein ristiriitaisella tavalla – paha ja hyvä, vääryys ja oikeudenmukaisuus, ahdistus ja toivo esiintyvät rinnakkain ja joskus syvästi toisiinsa kietoutuneina.

Maallistuminen ja uskonnon tarve

4. Ei voi olla ajattelematta jatkuvasti eri muodoissa leviävää *uskonnollista välinpitämättömyyttä ja ateismia*, erityisesti ehkä laajimmalle levinnyttä muotoa eli *sekularismia*. Ihminen huumaantuu jatkuvan tieteellis-teknisen kehityksen valtavista saavutuksista ja ennen kaikkea häntä kiehtoo vanha ja aina uusi kiusaus eli Jumalan kaltaiseksi tuleminen (vrt. 1. Moos.

7 Vuoden 1985 ylimääräisen piispainsynodin isät totesivat pastoraalikonstituution *Gaudium et spes* merkityksen ja ajankohtaisuuden ja jatkoivat: ”Samalla huomaamme, että aikamme merkit ovat osin erilaisia kuin kirkolliskokouksen aikaiset. Nykyään kaikkialla maailmassa lisääntyvät nälänhätä, sorto, epäoikeudenmukaisuus ja sodat, kidutus, terrorismi ja muut väkivallan muodot”: *Ecclesia sub verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi.* Relatio Finalis, II, D, 1.

3:5) käyttämällä rajatonta vapautta. Niin ihminen katkaisee sydämestään uskonnolliset juuret, unohtaa Jumalan, pitää häntä merkityksettömänä omalle olemassaololleen, hylkää hänet ja ryhtyy palvomaan erilaisia epäjumalia.

Nykyinen maallistuminen on todella vakava ongelma. Se ei koske vain yksittäisiä ihmisiä vaan tietyllä tavalla kokonaisia yhteisöjä, kuten jo kirkolliskokous totesi: ”Entistä laajemmat joukot luopuvat käytännössä uskonnon harjoittamisesta.”[8] Useita kertoja olen itse muistuttanut kristinuskosta luopumisen ilmiöstä, joka koskee kauan sitten kristityiksi tulleita kansoja ja vaatii viipymättä uutta evankelioimista.

Uskonnollinen kaipuu ja uskonnon tarve eivät kuitenkaan voi kokonaan sammua. Jos ihmisellä on omassatunnossaan rohkeutta kohdata olemassaolonsa vakavimmat kysymykset – varsinkin kysymykset elämän, kärsimyksen ja kuoleman merkityksestä – hän ei voi olla omaksumatta totuuden sanaa, jonka pyhä Augustinus huudahti: ”Herra, sinä olet luonut meidät itseäsi varten, ja sydämemme on levoton, kunnes se löytää levon sinussa.”[9] Myös nykymaailma todistaa yhä laajemmasta ja voimakkaammasta avautumisesta hengelliselle ja transsendenttiselle elämännäkemykselle, uudelleen heränneestä uskonnollisesta etsinnästä, pyhyyden tajuun ja rukoukseen palaamisesta, vaatimuksesta voida vapaasti huutaa avuksi Herran nimeä.

8 *Gaudium et spes*, 7.
9 Pyhä Augustinus, Tunnustukset I, 1: CCL 27, 1.

Ihmispersoona: loukattu ja korotettu arvokkuus

5. Ajattelemme myös loukkauksia, joita ihmispersoona nykyään kohtaa. Kun ihmistä ei tunnusteta ja rakasteta arvokkuudessa, joka hänellä elävänä Jumalan kuvana on (vrt. 1. Moos. 1:26), hän joutuu alttiiksi alentaville ja mielettömille väärinkäytöksille, jotka tekevät hänet säälimättä voimakkaampien orjaksi. Näillä ”voimakkaammilla” on monia eri nimiä: ideologia, talousvalta, epäinhimillinen poliittinen järjestelmä, tieteellinen teknokratia, joukkotiedotusvälineiden paine. Näemme taas kerran edessämme suuren joukon ihmisiä, veljiämme ja sisariamme, joiden perusoikeuksia loukataan tiettyjen maallisten lakien liiallisen suvaitsevuuden tai ilmeisen epäoikeudenmukaisuuden takia: oikeutta elämään ja koskemattomuuteen, oikeutta asuntoon ja työhön, oikeutta perheeseen ja vastuulliseen vanhemmuuteen, oikeutta osallistua julkiseen ja poliittiseen elämään, oikeutta omantunnonvapauteen ja uskonnon harjoittamiseen.

Kuka pystyy laskemaan ne lapset, jotka ovat jääneet syntymättä, kun heidät on surmattu äitinsä kohdussa, vanhempiensa hylkäämät tai pahoinpitelemät lapset tai ne, jotka kasvavat ilman rakkautta ja kasvatusta? Joissakin maissa kokonaiset väestönosat ovat vailla asuntoa ja työtä. Heiltä puuttuvat ihmisarvoiseen elämään ehdottoman välttämättömät keinot ja jopa se, mikä on henkiinjäämiseen välttämätöntä. Suurkaupunkien laidoilla on valtavia aineellisen ja moraalisen köyhyyden ja kurjuuden alueita, jotka vaikuttavat kuolettavasti kokonaisiin ihmisjoukkoihin.

Mutta *ihmispersoonan pyhyyttä ei voi hävittää*, vaikka sitä liian usein halveksitaankin ja loukataankin: sen järkkymätön pe-

rusta on Jumalassa, Luojassa ja Isässä. Siksi ihmispersoonan pyhyys palaa takaisin yhä uudelleen.

Tajun jokaisen ihmisolennon persoonallisesta arvokkuudesta on levittävä yhä laajemmalle ja se on vahvistettava yhä voimakkaammin. Hyvää tekevä virtaus etenee ja saavuttaa maailman kaikki kansat tehden ne yhä tietoisemmiksi ihmisen arvokkuudesta. Ihminen ei ole ”esine” tai ”kohde”, jota voi käyttää hyväksi, vaan hän on aina ja yksinomaan ”subjekti”, jolla on omatunto ja vapaus. Hänet on kutsuttu elämään vastuullisesti yhteiskunnassa ja historiassa, hän suuntautuu kohti hengellisiä ja uskonnollisia arvoja.

On sanottu, että aikamme on ”humanismien” aikaa. Jotkut niistä päätyvät ateistisen ja maallistuneen lähtökohtansa vuoksi paradoksaalisesti alentamaan ja tuhoamaan ihmistä. Toiset humanismin muodot taas korottavat ihmistä siinä määrin, että niistä tulee todellista epäjumalanpalvontaa; jotkut muodot taas totuudenmukaisesti tunnistavat ihmisen suuruuden ja kurjuuden ja ilmentävät, tukevat ja edistävät ihmispersoonan kokonaisvaltaista arvokkuutta.

Näiden humanististen virtausten tunnusmerkki ja hedelmä on kasvava *osallistumisen* tarve. Se on epäilemättä yksi nykyihmiskunnalle ominainen piirre, todellinen ”aikojen merkki”, joka kasvaa ja kypsyy eri alueilla ja eri suuntiin, ennen kaikkea naisten ja nuorten maailmassa, perhe- ja akateemisessa elämässä, kulttuuri-, talous-, yhteiskunta- ja poliittisessa elämässä. Tämän kehityksen esitaistelijana, tietyssä mielessä uuden humanistisen kulttuurin luojana oleminen on sekä yleismaailmallinen että yksilön vaatimus.[10]

10 Vrt. Instrumentum laboris, 5-10.

Konfliktit ja rauha

6. Emme voi jättää mainitsematta toista nykyihmiskunnalle tyypillistä ilmiötä. Ehkä enemmän kuin koskaan ennen historiassa *konfliktit* koettelevat ihmiskuntaa päivittäin. Kyse on monimuotoisesta ilmiöstä, joka poikkeaa oikeutetusta ajattelutapojen ja aloitteiden pluralismista ja ilmenee pahaenteisenä vastakkainasetteluna yksilöiden, ryhmien, luokkien, kansakuntien ja niiden yhteenliittymien välillä. Tämä vastakkainasettelu ilmenee väkivaltana, terrorismina ja sotana. Jälleen kerran mutta nyt valtavassa mittakaavassa nykyihmiskunnan eri osat haluavat osoittaa ”kaikkivaltiuttaan” ja toistavat typerän yrityksen rakentaa ”Baabelin tornia” (vrt. 1. Moos. 11:1-9). Se lisää sekasortoa, taistelua, hajaannusta ja sortoa. Ihmisperhe on siten itsessään dramaattisesti järkkynyt ja haavoittunut.

Toisaalta ihmisten ja kansojen kaipausta oikeudenmukaisen *rauhan* mittaamattomaan hyvään ei voi tukahduttaa. Evankeliumin autuaaksijulistus ”autuaita rauhantekijät” (Matt. 5:9) saa aikamme ihmisissä uutta ja merkittävää vastakaikua. Kokonaiset kansat elävät, kärsivät ja työskentelevät rauhan ja oikeudenmukaisuuden toteuttamiseksi. Monien ihmisten ja ryhmien *osallistuminen* yhteiskuntaelämään on yhä enemmän tienä siihen, että kaivattu rauha muuttuisi todellisuudeksi. Tällä tiellä kohtaamme paljon uskovia maallikkoja, jotka työskentelevät alttiisti yhteiskunnassa ja politiikassa, erilaisissa instituutioissa, vapaaehtoistyössä ja köyhimpiä auttaen.

Jeesus Kristus, ihmiskunnan toivo

7. Tämä valtava ja työläs työkenttä odottaa työntekijöitä, jotka ”isäntä” lähettää työhön viinitarhaansa.

Tällä kentällä kirkko on läsnä ja työskentelee, me kaikki: paimenet ja uskovat, papit, sääntökuntalaiset ja maallikot. Mainitsemamme tilanteet koskettavat syvästi kirkkoa; osin ne asettavat ehtoja kirkolle, mutta eivät muserra saati kukista sitä, koska Pyhä Henki, kirkon sielu, tukee ja auttaa sitä täyttämään tehtävänsä.

Kirkko tietää, että kaikki ihmiskunnan ponnistukset yhteyden ja osallistumisen hyväksi saavat täydellisen vastauksen Jeesuksen Kristuksen, ihmisen ja maailman Lunastajan kautta – huolimatta kaikista vaikeuksista, viivytyksistä ja ristiriidoista, joita ihmisen rajoittuneisuus, synti ja paholainen saavat aikaan.

Kirkko tietää, että Kristus on lähettänyt sen ”mitä läheisimmän Jumala-yhteyden ja koko ihmiskunnan ykseyden merkiksi ja välikappaleeksi”.[11]

Kaikesta huolimatta ihmiskunta voi toivoa ja sen täytyy toivoa. Elävä ja persoonallinen evankeliumi, *Jeesus Kristus itse, on ”hyvä sanoma” ja ilon tuoja*, jota kirkko julistaa ja josta se todistaa joka päivä kaikille ihmisille.

Tässä julistuksessa ja todistuksessa uskovilla maallikoilla on olennainen ja korvaamaton osuus: heidän kauttaan Kristuksen kirkko tulee läsnäolevaksi maailman eri alueilla, toivon ja rakkauden merkkinä ja lähteenä.

11 *Lumen gentium*, 1.

ENSIMMÄINEN LUKU

Minä olen viinipuu, te olette oksat

Uskovien maallikkojen arvokkuus kirkon salaisuudessa

Viinitarhan salaisuus

8. Raamattu käyttää vertauskuvaa viinitarhasta monin tavoin ja eri merkityksissä. Ennen kaikkea se ilmaisee *Jumalan kansan salaisuutta*. Tältä syvemmältä näkökannalta uskovat maallikot eivät ole pelkästään viinitarhassa työskenteleviä työntekijöitä, vaan he ovat osa itse viinitarhaa. Jeesus sanoo: ”Minä olen viinipuu, te olette oksat” (Joh. 15:5).

Jo Vanhassa testamentissa profeetat käyttävät vertauskuvaa viinitarhasta puhuessaan valitusta kansasta. Israel on Jumalan viinitarha, Herran oma teko, hänen sydämensä ilo: ”Minä istutin sinut, olit jalo viiniköynnös” (Jer. 2:21). ”Sinun äitisi oli kuin viiniköynnös, veden äärelle istutettu. Se kantoi hedel-

mää ja vihannoi, olihan sillä vettä" (Hes. 19:10). "Ystävälläni oli viinitarha hedelmällisellä rinnemaalla. Hän muokkasi sen, perkasi puhtaaksi kivistä ja istutti sinne jaloa viiniköynnöstä" (Jes. 5:1-2).

Jeesus käyttää viinitarhan vertauskuvaa ilmaistakseen Jumalan valtakunnan eri ulottuvuuksia: "Mies istutti viinitarhan, ympäröi sen aidalla, louhi kallioon viinikuurnan ja rakensi vartiotornin. Sitten hän vuokrasi tarhan viininviljelijöille ja muutti itse pois maasta" (Mark. 12:1; vrt. Matt. 21:28ss).

Evankelista Johannes kutsuu meitä menemään syvemmälle ja ohjaa meidät löytämään viinitarhan salaisuuden: se ei ole vain Jumalan kansan vaan itsensä Jeesuksen kuva ja symboli. Hän on viinipuu ja me, opetuslapset, olemme oksat. Hän on "tosi viinipuu", johon oksat on elääkseen liitetty (vrt. Joh. 15:1ss).

Vatikaanin II kirkolliskokous viittaa moniin kirkon salaisuutta valaiseviin raamatullisiin vertauskuviin ja toistaa jälleen kuvan viinipuusta ja sen oksista: "Tosi viinipuu on Kristus, joka antaa oksille elämän ja hedelmällisyyden, nimittäin meille, jotka kirkon kautta pysymme hänessä, sillä ilman häntä emme voi tehdä mitään (Joh. 15:1-5)."[12] Kirkko itse on evankeliumin viinitarha. Se on *salaisuus*, koska Isän, Pojan ja Pyhän Hengen rakkaus ja elämä ovat täysin ansaitsematon lahja kaikille niille, jotka ovat syntyneet vedestä ja Hengestä (vrt. Joh. 3:5) ja jotka on kutsuttu elämään Jumalan itsensä yhteydessä (kommuunio) ja ilmaisemaan ja välittämään sitä toisille historiassa (missio). Jeesus sanoo: "Sinä päivänä te ymmärrätte, että minä olen Isässäni ja että te olette minussa ja minä teissä" (Joh. 14:20).

12 *Lumen gentium*, 6.

Uskovien maallikkojen ”identiteetti”, heidän alkuperäinen arvokkuutensa paljastuu ainoastaan kirkon salaisuudessa, yhteyden salaisuudessa. Vain tästä arvokkuudesta käsin voi määritellä heidän kutsumuksensa ja lähetystehtävänsä kirkossa ja maailmassa.

Keitä uskovat maallikot ovat?

9. Synodin isät korostivat oikein, että on välttämätöntä määritellä ja esittää *myönteinen kuvaus* uskovien maallikkojen kutsumuksesta ja lähetystehtävästä tutkimalla syvemmin Vatikaanin II kirkolliskokouksen opetusta sekä opetusviran viimeaikaisten asiakirjojen että Pyhän Hengen ohjaaman kirkon elämänkokemuksen valossa.[13]

Vastatessaan kysymykseen ”keitä uskovat maallikot ovat?” kirkolliskokous ohitti aiemmat pääasiassa kielteiset tulkinnat ja oli avoin harkitun myönteiselle näkemykselle. Kirkolliskokous ilmaisi perustarkoituksensa todetessaan, että *uskovat maallikot kuuluvat täysin kirkkoon ja sen salaisuuteen ja että heidän kutsumuksellaan on ainutlaatuinen luonne:* sen päämäärä on erityisellä tavalla ”etsiä Jumalan valtakuntaa hoitamalla ajallisia asioita ja järjestämällä ne Jumalan tahdon mukaisesti”.[14] Konstituutio *Lumen gentium* kirkosta määrittelee heidät näin: ”Maallikoilla tarkoitetaan tässä kaikkia uskovia, paitsi papeiksi vihittyjä sekä kirkon vahvistamien hengellisten sääntökuntien jäseniä, toisin sanoen niitä uskovia, jotka kasteessa on liitetty Kristuksen ruumiiseen, koottu Jumalan kansaksi ja jotka omalla tavallaan ovat päässeet osallisiksi Kristuksen

13 Vrt. Propositio 3.
14 *Lumen gentium*, 31.

papillisesta, profeetallisesta ja kuninkaallisesta virasta sekä omalta osaltaan harjoittavat koko kristikansan lähetystehtävää kirkossa ja maailmassa."[15]

Jo Pius XII sanoi: "Uskovat, tarkemmin sanoen maallikot, ovat kirkon elämän etulinjassa; heille kirkko on inhimillisen yhteiskunnan elintärkeä periaate. Siksi heillä ja erityisesti juuri heillä on oltava yhä selvempi tietoisuus *paitsi kirkkoon kuulumisesta myös kirkkona olemisesta*, eli että he ovat uskovien yhteisö maan päällä yhteisen pään eli paavin ja hänen kanssaan yhteydessä olevien piispojen ohjauksessa. He *ovat kirkko*..."[16]

Raamatun viinitarhavertauksen mukaisesti maallikot, kuten kaikki muutkin kirkon jäsenet, ovat Kristukseen, tosi viinipuuhun juurtuneita oksia. Hän tekee heidät eläviksi ja elämää antaviksi.

Jäsentyminen Kristukseen uskon ja kristillisen initiaation sakramenttien kautta on lähde, josta alkaa kristityn uusi elämä kirkon salaisuudessa. Se määrittää kristityn syvimmät "peruspiirteet" ja on perusta kaikille uskovien maallikkojen kutsumuksille ja kristillisen elämän dynaamisuudelle. Jeesuksessa Kristuksessa, joka on kuollut ja ylösnoussut, kastetusta tulee "uusi luomus" (Gal. 6:15; 2. Kor. 5:17), joka on pesty puhtaaksi synnistä ja jonka armo on tehnyt eläväksi.

Siksi uskovan maallikon "kuvaa" voi hahmotella vain käsittämällä sen salatun rikkauden, jonka Jumala lahjoittaa kristitylle pyhässä kasteessa.

---

15 *Lumen gentium,* 31.
16 Pius XII, puhe kardinaaleille (20. helmikuuta 1946): AAS 38 (1946), 149.

Kaste ja kristillisen elämän ”uutuus”

10. Ei ole liioiteltua sanoa, että uskovan maallikon koko olemassaolon tarkoitus on johdattaa hänet tuntemaan kristillisen elämän radikaalin uutuuden, joka johtuu kasteesta, uskon sakramentista. Niin hän voi elää todeksi sen velvoitteet Jumalalta saamaansa kutsumuksen mukaisesti. Hahmotellaksemme uskovan maallikon ”kuvaa” tarkastelemme nyt erityisesti näitä kolmea perusnäkökohtaa: *Kaste synnyttää meidät uuteen elämään Jumalan lapsiksi; yhdistää meidät Jeesukseen Kristukseen ja hänen ruumiiseensa, joka on kirkko; ja voitelee meidät Pyhässä Hengessä ja tekee meistä hengellisiä temppeleitä.*

Lapsia Pojassa

11. Muistamme Jeesuksen sanat Nikodemokselle: ”Totisesti, totisesti: jos ihminen ei synny vedestä ja Hengestä, hän ei pääse Jumalan valtakuntaan” (Joh. 3:5). Pyhä kaste on uusi syntymä, syntyminen uuteen elämään.

Juuri tätä kasteen lahjan näkökohtaa ajatellen apostoli Pietari puhkeaa ylistyslauluun: ”Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä! Suuressa laupeudessaan hän on synnyttänyt meidät uuteen elämään ja antanut meille elävän toivon herättämällä Jeesuksen Kristuksen kuolleista. Häneltä me saamme perinnön, joka ei turmellu, ei tahraannu eikä kuihdu” (1. Piet. 1:3-4). Ja hän kutsuu kristityiksi niitä, jotka ovat ”syntyneet uudesti, eivät katoavasta siemenestä, vaan katoamattomasta, Jumalan elävästä ja pysyvästä sanasta” (1. Piet. 1:23).

Pyhässä kasteessa meistä tulee *Jumalan lapsia hänen ainosyntyisessä Pojassaan Kristuksessa Jeesuksessa*. Noustessaan pyhän kastealtaan vedestä jokainen kristitty kuulee uudelleen äänen, joka aikoinaan kuului Jordanvirran rannalla: ”Sinä olet minun rakas poikani, sinuun minä olen mieltynyt” (Luuk. 3:22). Hän käsittää, että hänet on liitetty Jumalan rakkaaseen Poikaan, hänet on adoptoitu Jumalan lapseksi (vrt. Gal. 4:4-7), Kristuksen veljeksi tai sisareksi. Niin Isän ikuinen suunnitelma toteutuu historiassa jokaisen kristityn kohdalla: ”Ne, jotka hän edeltäkäsin on valinnut, hän on myös edeltä määrännyt oman Poikansa kaltaisiksi, niin että hänen Poikansa olisi esikoinen suuressa veljesjoukossa” (Room. 8:29).

Pyhä Henki tekee kastetut Jumalan lapsiksi ja Kristuksen ruumiin jäseniksi. Paavali muistuttaa tästä Korintin kristittyjä: ”Meidät kaikki on kastettu yhdeksi ruumiiksi. Yksi ja sama Henki on yhdistänyt meidät” (1. Kor. 12:13). Siksi apostoli voi sanoa uskoville maallikoille: ”Nyt te olette Kristuksen ruumis, ja jokainen teistä on tämän ruumiin jäsen” (1. Kor. 12:27). ”Koska tekin olette Jumalan lapsia, hän on lähettänyt meidän kaikkien sydämiin Poikansa Hengen” (Gal. 4:6; vrt. Room. 8:15-16).

Yksi ruumis Kristuksessa

12. Uudestisyntyneinä ”lapsina Pojassa” kaikki kastetut ovat erottamattomasti ”Kristuksen jäseniä ja kirkon ruumiin jäseniä”, kuten Firenzen kirkolliskokous opettaa.[17]

Kaste merkitsee ja saa aikaan mystisen mutta todellisen jäsen-

17 Firenzen kirkolliskokous, *Decr. pro Armeniis*, DS 1314.

tymisen Jeesuksen ristiinnaulittuun ja kirkastuneeseen ruumiiseen. Sakramentin kautta Jeesus yhdistää kastetun kuolemaansa yhdistääkseen hänet myös ylösnousemukseensa (vrt. Room. 6:3-5), riisuu hänet ”vanhasta ihmisestä” ja pukee hänet ”uuteen ihmiseen” eli itseensä: ”Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne” (Gal. 3:27; vrt. Ef. 4:22-24; Kol. 3:9-10). Siitä seuraa, että ”vaikka meitä on monta, olemme Kristuksessa yksi ruumis” (vrt. Room. 12:5).

Paavalin sanoissa tunnistamme uskollisen kaiun Jeesuksen opetuksesta, joka ilmoitti *mystisen ykseyden Kristuksen ja opetuslasten välillä ja opetuslasten kesken* ja esitti sen kuvana ja laajentumana siitä salatusta yhteydestä, joka yhdistää Isän Poikaan ja Pojan Isään Pyhän Hengen rakkauden siteellä (vrt. Joh. 17:21). Samasta ykseydestä Jeesus puhuu käyttäessään viinipuun ja oksien vertauskuvaa: ”Minä olen viinipuu, te olette oksat” (Joh. 15:5). Tämä kuva valaisee sekä opetuslasten syvää läheisyyttä Jeesuksen kanssa että opetuslasten elintärkeää yhteyttä toisiinsa: kaikki ovat yhden viinipuun oksia.

Hengen elävät ja pyhät temppelit

13. Apostoli Pietari käyttää toista vertauskuvaa rakennuksesta ja määrittelee kastetut ”eläviksi kiviksi”, joiden perustuksena on Kristus, ”kulmakivi”, ja joiden tulee rakentua ”hengelliseksi rakennukseksi” (1. Piet. 2:5ss). Tämä kuva johdattaa meidät toiseen kasteen uuden elämän näkökohtaan, jonka Vatikaanin II kirkolliskokous esittää näin: ”Uudestisyntymisellä ja Pyhän Hengen voitelulla kastetut vihitään hengelliseksi huoneeksi.”[18]

18 *Lumen gentium*, 10.

Pyhä Henki ”voitelee” kastetun, painaa häneen lähtemättömän sinetin (vrt. 2. Kor. 1:21-22) ja tekee hänestä hengellisen temppelin eli täyttää hänet Jumalan pyhällä läsnäololla, koska hänet on yhdistetty Jeesukseen Kristukseen ja tehty hänen kaltaisekseen.

Saatuaan tämän hengellisen ”voitelun” kristitty voi omalla tavallaan toistaa Jeesuksen sanat: ”Herran Henki on minun ylläni, sillä hän on voidellut minut. Hän on lähettänyt minut ilmoittamaan köyhille hyvän sanoman, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen ja julistamaan Herran riemuvuotta” (Luuk. 4:18-19; vrt. Jes. 61:1-2). Kasteessa ja vahvistuksessa saamansa Pyhän Hengen vuodattamisen kautta kastettu osallistuu Jeesuksen Kristuksen, Messiaan ja Vapahtajan, lähetystehtävään.

Osallisia Jeesuksen Kristuksen papillisesta, profeetallisesta ja kuninkaallisesta virasta

14. Apostoli Pietari puhuttelee kastettuja ”vastasyntyneinä lapsina” ja kirjoittaa: ”Tulkaa hänen luokseen, elävän kiven luo, jonka ihmiset ovat hylänneet mutta joka on Jumalan valitsema ja hänen silmissään kallisarvoinen. Ja rakentukaa itsekin elävinä kivinä hengelliseksi rakennukseksi, pyhäksi papistoksi, toimittaaksenne hengellisiä uhreja, jotka ovat Jumalalle otollisia Jeesuksen Kristuksen tähden... Te olette valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, Jumalan oma kansa, määrätty julistamaan hänen suuria tekojaan, joka teidät on pimeydestä kutsunut ihmeelliseen valoonsa” (1. Piet. 2:4-5, 9).

Tämä johdattaa uuteen kasteen armon ja arvokkuuden näkökohtaan. Uskovat maallikot osallistuvat omalta osaltaan Jeesuksen Kristuksen kolminkertaiseen papilliseen, profeetalliseen ja kuninkaalliseen virkaan. Tätä näkökohtaa ei kirkon elävä traditio ole koskaan unohtanut, kuten näemme esimerkiksi pyhän Augustinuksen selityksestä psalmiin 26. Hän kirjoittaa: ”Daavid voideltiin kuninkaaksi. Siihen aikaan vain kuningas ja pappi saivat voitelun. Nämä kaksi kuvasivat ennalta yhtä ja ainoaa tulevaa kuningasta ja pappia, Kristusta. (Nimi Kristus merkitsee voideltua). Mutta ei ainoastaan päätämme voideltu, vaan myös meidät, hänen ruumiinsa, voideltiin... Siksi voitelu koskee kaikkia kristittyjä, vaikka Vanhan testamentin aikana se kuului vain kahdelle henkilölle. On selvää, että me olemme Kristuksen ruumis, koska meidät kaikki on voideltu ja olemme kaikki hänessä voideltuja eli ’kristuksia’. Tietyssä mielessä näet pää ja ruumis muodostavat koko Kristuksen.”[19]

Seuraten Vatikaanin II kirkolliskokouksen jälkiä[20] olen paimenvirkani alusta saakka pyrkinyt korostamaan koko Jumalan kansan papillista, profeetallista ja kuninkaallista arvokkuutta: ”Hän, joka syntyi Neitsyt Mariasta, kirvesmiehen poika (kuten luultiin), elävän Jumalan Poika (kuten Pietari tunnusti), hän tuli tekemään meistä kaikista ’kuninkaallisen papiston’. Vatikaanin II kirkolliskokous muistutti meitä tämän vallan salaisuudesta ja siitä tosiasiasta, että Kristuksen – papin, profeetallisen opettajan ja kuninkaan – lähetystehtävä jatkuu kirkossa. Kaikki, koko Jumalan kansa, osallistuvat tähän kolminkertaiseen lähetystehtävään.”[21]

19 Pyhä Augustinus, Enarr. in Ps. XXVI, II, 2: CCL 38, 154s.
20 Vrt. *Lumen gentium,* 10.
21 Johannes Paavali II, saarna kirkon ylimmän paimenen palveluviran alussa (22. lokakuuta 1978): AAS 70 (1978), 946.

Tämä kehotuskirje kutsuu uskovia maallikkoja jälleen kerran lukemaan, mietiskelemään ja omaksumaan uudella ymmärryksellä ja rakkaudella kirkolliskokouksen rikkaan ja hedelmällisen opetuksen siitä, että he osallistuvat Kristuksen kolminkertaiseen virkaan.[22] Tässä tiivistän tuon opetuksen olennaiset elementit.

Uskovat maallikot ovat osallisia *papillisesta virasta*, jonka kautta Jeesus uhrasi itsensä ristillä ja jatkuvasti uhraa itsensä eukaristian vietossa Isän kunniaksi ja ihmiskunnan pelastukseksi. Jeesukseen Kristukseen jäsentyneinä kastetut yhdistyvät häneen ja hänen uhriinsa antamalla uhriksi itsensä ja kaiken työnsä (vrt. Room. 12:1-2). Puhuessaan uskovista maallikoista kirkolliskokous sanoo: ”Kaikki heidän tekonsa, rukouksensa ja apostoliset aloitteensa, heidän avio- ja perhe-elämänsä, heidän jokapäiväinen työnsä, sielun ja ruumiin lepo, jos ne suoritetaan Hengessä, vieläpä elämän taakatkin, jos ne kärsivällisesti kannetaan, muuttuvat ’hengellisiksi uhreiksi, jotka Jeesuksen Kristuksen kautta ovat Jumalalle mieluisia’ (1. Piet. 2:5), uhreiksi, jotka pyhässä eukaristiassa yhdessä Kristuksen ruumiin kanssa kannetaan Isälle hartain mielin. Täten maallikot pyhittävät Jumalalle itse maailman, kun he kaikkialla häntä palvoen toimivat pyhästi.”[23]

Osallistuminen Kristuksen *profeetalliseen virkaan*, hänen, ”joka sekä elämänsä todistuksella että sanansa voimalla julisti Isän valtakuntaa”[24], antaa uskoville maallikoille kyvyn ja vastuun ottaa evankeliumi vastaan uskossa, julistaa sitä sanoin ja teoin sekä epäröimättä ja rohkeasti tunnistaa ja tuomita sen, mikä

22 Vrt. Instrumentum laboris, 25.
23 *Lumen gentium,* 34.
24 *Lumen gentium,* 35.

on pahaa. Yhdistyneinä Kristukseen, ”suureen profeettaan” (Luuk. 7:16), ja Hengessä ylösnousseen Kristuksen ”todistajiksi” tehtyinä uskovat maallikot ovat osallisia kirkon yliluonnollisesta uskontajusta – kirkon, joka ”ei voi erehtyä uskossa”[25] – kuten myös osallisia sanan armosta (vrt. Ap.t. 2:17-18; Ilm. 19:10). Heidät on myös kutsuttu antamaan evankeliumin uutuuden ja voiman loistaa jokapäiväisessä perhe- ja sosiaalisessa elämässään ja ilmaisemaan kärsivällisesti ja rohkeasti oman aikamme ristiriitojen keskellä toivonsa tulevaan kirkkauteen ”myös yhteiskuntaelämän aloilla”.[26]

Koska uskovat maallikot kuuluvat Kristukselle, joka on kaikkeuden Herra ja Kuningas, he ovat osallisia hänen *kuninkaallisesta virastaan*. Hän on kutsunut heidät Jumalan valtakunnan palvelukseen ja sen levittämiseen historiassa. He harjoittavat kristillistä kuninkuuttaan ennen kaikkea hengellisessä taistelussa, koettamalla voittaa itsessään olevan synnin valtakunnan (vrt. Room. 6:12) ja antautumalla palvelemaan rakkaudessa ja oikeudenmukaisuudessa Jeesusta itseään, joka on läsnä kaikissa veljissään, erityisesti vähäisimmissä (vrt. Matt. 25:40).

Uskovat maallikot on kuitenkin erityisesti kutsuttu antamaan luomakunnalle takaisin koko sen alkuperäisen arvon. Järjestämällä luodun maailman todella ihmisen parhaaksi armon elämän ohjatessa heidän toimintaansa he osallistuvat sen vallan harjoittamiseen, jolla ylösnoussut Jeesus vetää kaiken luokseen ja alistaa kaiken yhdessä itsensä kanssa Isälle, niin että Jumala on kaikkea kaikissa (vrt. Joh. 12:32; 1. Kor. 15:28).

25 *Lumen gentium*, 12.
26 *Lumen gentium*, 35.

Uskovien maallikkojen osallistuminen Kristuksen kolminkertaiseen papin, profeetan ja kuninkaan virkaan saa alkunsa kasteen voitelusta, kehittyy vahvistuksen sakramentissa ja saa täyttymyksensä ja tukensa pyhässä eukaristiassa. Tämä osallisuus on annettu *yksittäisille* uskoville maallikoille *sikäli kuin he muodostavat Herran yhden ruumiin*. Jeesus todella jakaa runsaat lahjansa kirkolle, joka on hänen ruumiinsa ja morsiamensa. Tällä tavalla yksittäiset uskovat ovat osallisia Kristuksen kolminkertaisesta virasta siksi, että he ovat kirkon jäseniä, kuten apostoli Pietari selvästi opettaa kuvatessaan kastettujen olevan ”valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, Jumalan oma kansa” (1. Piet. 2:9). Juuri siksi, että maallikkojen osallisuus Kristuksen kolminkertaiseen virkaan johtuu kirkon yhteydestä (kommuunio), tätä osallisuutta on elettävä ja toteutettava *yhteydessä ja yhteyden kasvamiseksi*. Pyhä Augustinus kirjoitti: ”Samoin kuin kutsumme kaikkia kristityiksi mystisen voitelun (krisman) perusteella, nimitämme kaikkia papeiksi, koska he ovat yhden ainoan papin jäseniä.”[27]

Uskovat maallikot ja heidän maallinen luonteensa

15. Kristillisen elämän uutuus on perusta ja oikeutus kaikkien Kristukseen kastettujen, kaikkien Jumalan kansan jäsenten yhdenvertaisuudelle: ”Yhtäläinen on kaikkien jäsenten arvo heidän uudestisyntymisensä perusteella Kristuksessa, yhteinen on lapseuden armo, yhteinen kutsumus täydellisyyteen, yksi pelastus, yksi toivo ja yksi jakamaton rakkaus.”[28] Kasteessa saadun yhteisen arvokkuuden vuoksi uskova maallik-

27 Pyhä Augustinus, *De Civitate Dei,* XX, 10: CCL 48, 720.
28 *Lumen gentium*, 32.

ko on vihittyjen pappien ja sääntökuntalaisten kanssa yhteisvastuussa kirkon lähetystehtävästä.

Yhteinen kasteen arvokkuus toteutuu kuitenkin uskovassa maallikossa *tavalla*, joka on *erilainen* kuin papeilla ja sääntökuntalaisilla mutta *ei erota* häntä heistä. Vatikaanin II kirkolliskokous kuvasi tätä tapaa maalliseksi luonteeksi: ”Maallikoille on erityisesti ominaista elämä maailmassa.”[29]

Ymmärtääksemme täysin, asianmukaisesti ja erityisellä tavalla uskovan maallikon aseman kirkossa on tutkittava syvemmin tämän maallisen luonteen teologista merkitystä Jumalan pelastussuunnitelman ja kirkon salaisuuden valossa.

Kuten Paavali VI sanoi, kirkolla on ”aito maallinen ulottuvuus, joka kuuluu sen sisimpään luonteeseen ja lähetystehtävään, on syvästi juurtunut lihaksi tulleen Sanan salaisuuteen ja toteutuu eri tavoin sen jäsenissä”.[30]

Kirkko elää maailmassa, vaikka se ei ole maailmasta (vrt. Joh. 17:16). Se on lähetetty jatkamaan Jeesuksen Kristuksen lunastustyötä, joka ”sinänsä tähtää ihmisten pelastukseen mutta sulkee piiriinsä myös koko maallisen järjestyksen uudistuksen”.[31]

Varmasti kaikki kirkon jäsenet ovat osallisia tästä maallisesta ulottuvuudesta, mutta eri tavoin. Erityisesti uskovien maallikkojen osallisuudella siihen on toteutumis- ja toimintatapa,

29 *Lumen gentium,* 31.
30 Paavali VI, puhe sekulaari-instituuttien jäsenille (2. helmikuuta 1972): AAS 64 (1972), 208.
31 *Apostolicam actuositatem*, 5.

joka kirkolliskokouksen mukaan on ”heille erityisesti ominainen” ja jota kuvataan ilmaisulla ”maallinen luonne”.[32]

Kirkolliskokous itse asiassa kuvaa uskovien maallikkojen maallista tilannetta ennen kaikkea paikkana, jossa he kohtaavat Jumalan kutsun: ”Siellä Jumala on kutsunut heidät.”[33] Tämä ”paikka” esitetään dynaamisin termein: ”He elävät maailmassa, nimittäin kaikkien yksityisten maallisten velvoitusten ja tehtävien parissa, tavallisissa perhe- ja yhteiskuntaelämän olosuhteissa, joista koko heidän olemisensa ikään kuin kutoutuu.”[34] He elävät tavallista elämää maailmassa, opiskelevat, tekevät työtä, solmivat ystävyyssuhteita, yhteiskunta-, ammatti- ja kulttuurisuhteita jne. Kirkolliskokous ei pidä heidän tilannettaan pelkästään ulkoisena tai ympäristökehyksenä, vaan todellisuutena, *jonka on määrä saavuttaa Jeesuksessa Kristuksessa merkityksensä täyteys*.[35] Se korostaa, että ”itse ihmiseksi tullut Sana tahtoi päästä osalliseksi ihmisten yhteydestä... Hän pyhitti ihmisten väliset suhteet, varsinkin perhesuhteet, joista koko yhteiskunnan elämä saa alkunsa, ja alistui vapaaehtoisesti oman isänmaansa lakeihin. Hän halusi viettää sellaista elämää, jota käsityöläiset hänen aikanaan ja hänen maassaan viettivät.”[36]

Siten ”maailmasta” tulee uskoville maallikoille paikka ja keino toteuttaa kristillistä kutsumustaan, koska maailman itsensä on määrä tuottaa kunniaa Isälle Jumalalle Kristuksessa. Kirkolliskokous viittaa Jumalan maallikoille osoittaman kutsun

32 *Lumen gentium,* 31.
33 *Lumen gentium,* 31.
34 *Lumen gentium,* 31.
35 Vrt. *Lumen gentium,* 48.
36 *Gaudium et spes,* 32.

omaan erityismerkitykseen. Heitä ei ole kutsuttu jättämään sitä asemaa, joka heillä on maailmassa. Kaste ei ota heitä pois maailmasta, kuten apostoli Paavali huomauttaa: ”Veljet, jokainen pysyköön Jumalan edessä siinä osassa, jossa oli kutsun saadessaan” (1. Kor. 7:24). Se antaa heille kutsumuksen, joka koskee juuri tilannetta maailmassa. Jumala on kutsunut maallikot ”suorittamaan omaa tehtäväänsä evankeliumin hengen johtamina ja niin ikään kuin sisältä käsin vaikuttamaan hapatteen tavoin maailman pyhittämiseksi. Ennen kaikkea elämällään todistaen, säteillen uskoa, toivoa ja rakkautta, he julistavat Kristusta toisille”.[37] Siksi elämä ja toiminta maailmassa ei ole uskoville maallikoille pelkkä antropologinen ja sosiologinen todellisuus, vaan myös ja ennen kaikkea teologinen ja kirkollinen todellisuus. Heidän maallisessa tilanteessaan Jumala tuo ilmi suunnitelmansa ja antaa heille erityisen kutsumuksen ”etsiä Jumalan valtakuntaa hoitamalla ajallisia asioita ja järjestämällä ne Jumalan tahdon mukaisesti”.[38]

Juuri tältä kannalta synodin isät sanoivat: ”Uskovien maallikkojen maallista luonnetta ei siksi voi määritellä vain sosiologisessa vaan ennen kaikkea teologisessa merkityksessä. Käsite *maallinen* on ymmärrettävä Jumalan luomis- ja lunastustyön valossa, hänen, joka on uskonut maailman miehille ja naisille, jotta nämä osallistuisivat luomistyöhön, vapauttaisivat luomakunnan synnin vaikutuksesta ja pyhittäisivät itsensä avioliitossa tai naimattomina, perheessä, ammatissa ja erilaisissa yhteiskunnallisissa tehtävissä.”[39]

37 *Lumen gentium,* 31.
38 *Lumen gentium,* 31.
39 Propositio 4.

Uskovien maallikkojen *asema kirkossa* määrittyy siis pohjimmiltaan *kristillisen elämän uutuudesta* käsin ja sitä leimaa *maallinen luonne*.[40]

Suolan, valon ja hapatteen vertauskuvat evankeliumissa koskevat kyllä erottelematta kaikkia Jeesuksen opetuslapsia, mutta ne soveltuvat erityisellä tavalla uskoviin maallikkoihin. Ne ovat erityisen merkityksellisiä kuvia. Ne eivät puhu ainoastaan uskovien maallikkojen syvästä liittymisestä ja täydestä osallistumisesta maallisiin asioihin, maailmaan ja ihmisten yhteisöön, vaan myös ja ennen kaikkea uudesta ja ainutlaatuisesta liittymisestä ja osallistumisesta, jonka päämääränä on levittää pelastavaa evankeliumia.

Kutsumus pyhyyteen

16. Uskovien maallikkojen arvokkuus käy täysin ilmi, jos tarkastelemme ensimmäistä ja tärkeintä kutsua, jonka Isä osoittaa jokaiselle heistä Jeesuksessa Kristuksessa Pyhän Hengen kautta. Se on kutsumus pyhyyteen eli rakkauden täydellisyyteen. Pyhä on loistavin todistus Kristuksen opetuslapselle annetusta arvokkuudesta.

Vatikaanin II kirkolliskokous puhui valaisevasti yleisestä kutsusta pyhyyteen. Voi sanoa, että tämä kutsu oli ensisijainen

40 ”Maallikot ovat täydellä oikeudella Jumalan kansan ja mystisen ruumiin jäseniä ja kasteen kautta osallisia Kristuksen kolminkertaisesta papillisesta, profeetallisesta ja kuninkaallisesta virasta. He ilmaisevat ja harjoittavat tämän arvokkuutensa rikkautta *elämällä maailmassa*. Se, mikä palveluvirkaan vihityille voi olla lisä- tai erityistehtävä, on maallikoille tyypillinen lähetystehtävä. Heille ominainen kutsumus on ’etsiä Jumalan valtakuntaa hoitamalla ajallisia asioita ja järjestämällä ne Jumalan tahdon mukaisesti’ (*Lumen gentium,* 31)”. Johannes Paavali II, Angelus 15. maaliskuuta 1987: *Insegnamenti* X, 1 (1987), 561.

tehtävä, jonka kristillisen elämän evankeliseen uudistukseen pyrkinyt kirkolliskokous uskoi kaikille kirkon pojille ja tyttärille.[41] Se ei ole pelkkä moraalikehotus vaan kirkon salaisuudesta johtuva väistämätön vaatimus. Kirkko on valittu viinipuu, jonka kautta oksat elävät ja kasvavat Kristuksen pyhästä ja pyhittävästä elämänvoimasta. Kirkko on mystinen ruumis, jonka jäsenet ovat osallisia itse pään eli Kristuksen pyhästä elämästä. Kirkko on Herran Jeesuksen rakas morsian, jonka puolesta Jeesus antoi henkensä pyhittääkseen sen (vrt. Ef. 5:24ss). Henki, joka pyhitti Jeesuksen ihmisluonnon Marian neitseellisessä kohdussa (vrt. Luuk. 1:35), on sama Henki, joka on läsnä ja toimii kirkossa välittääkseen sille ihmiseksi tulleen Jumalan Pojan pyhyyden.

Kaikkien kristittyjen on nykyään yhä välttämättömämpää lähteä jälleen evankeliumin mukaisen uudistuksen tielle ja ottaa auliisti vastaan apostolin kutsu ”tulla pyhiksi kaikessa mitä tekevät” (vrt. 1. Piet. 1:15). Vuoden 1985 ylimääräinen synodi korosti kaksikymmentä vuotta kirkolliskokouksen jälkeen oikein tätä tarvetta: ”Koska kirkko Kristuksessa on salaisuus, se täytyy käsittää pyhyyden merkiksi ja välineeksi... Pyhät ovat aina olleet uudistuksen lähde ja alku kirkon historian vaikeimmissa olosuhteissa. Nykyään tarvitsemme erittäin suuresti pyhiä, joita meidän täytyy väsymättä pyytää Jumalalta.”[42]

Kirkossa kaikki juuri jäsenyytensä vuoksi saavat ja jakavat yhteisen kutsumuksen pyhyyteen. Täydessä merkityksessä ja erotuksetta kirkon muihin jäseniin nähden pyhyyteen on kutsuttu uskovat maallikot: ”Kaikki uskovat, olipa heidän

41 Vrt. *Lumen gentium,* luku V, 39-42.
42 Piispainsynodi 1985, *Relatio Finalis,* II, A, 4.

säätynsä tai asemansa mikä tahansa, on kutsuttu kristillisen elämän täyteyteen ja täydelliseen rakkauteen."[43] "Kaikki kristityt ovat siis kutsutut, vieläpä velvoitetut kukin omassa säädyssään pyrkimään pyhitykseen ja täydellisyyteen."[44]

Kutsu pyhyyteen juontaa juurensa kasteesta ja esitetään uudelleen muissa sakramenteissa, ennen kaikkea eukaristiassa. Kun kristityt ovat pukeneet ylleen Jeesuksen Kristuksen ja saaneet virvoitusta hänen Hengeltään, he ovat "pyhiä". Siksi he ovat kykeneviä ja velvollisia ilmaisemaan olemuksensa pyhyyttä kaiken toimintansa pyhyydellä. Apostoli Paavali kehottaa väsymättä kaikkia kristittyjä elämään "niin kuin pyhille sopii" (vrt. Ef. 5:3).

Hengen mukainen elämä, jonka hedelmää on pyhitys (vrt. Room. 6:22; Gal. 5:22), herättää ja vaatii jokaiselta kastetulta *Jeesuksen Kristuksen seuraamista ja jäljittelemistä*, hänen autuaaksijulistustensa omaksumista, Jumalan sanan kuuntelemista ja mietiskelyä, tietoista ja aktiivista osallistumista kirkon liturgiseen ja sakramentaaliseen elämään, henkilökohtaista rukousta, rukousta perheessä ja yhteisöissä, vanhurskauden nälkää ja janoa, rakkauden käskyn toteuttamista kaikissa elämäntilanteissa ja veljien, erityisesti vähäisten, köyhien ja kärsivien palvelemista.

---

43 *Lumen gentium*, 40.

44 *Lumen gentium*, 42. Näillä juhlallisilla sanoilla kirkolliskokous ilmaisee kristinuskon perustotuuden. Myös esimerkiksi Pius XI kiertokirjeessään *Casti connubii* kristityille aviopuolisoille kirjoitti: "Kaikkien, missä tilanteessa ovatkin ja minkä rehellisen elämäntavan ovat valinneetkin, on jäljiteltävä täydellisintä pyhyyden esimerkkiä, jonka Jumala ihmisille antoi eli Herraa Kristusta, ja Jumalan avulla saavutettava kristillisen täydellisyyden korkein aste, kuten monien pyhien esimerkki osoittaa": Pius XI, *Casti connubii,* AAS 22 (1930), 548.

Pyhittyminen maailmassa

17. Maallikkojen kutsumus pyhyyteen merkitsee sitä, että Hengen mukainen elämä ilmenee erityisellä tavalla heidän paneutumisessaan ajallisiin asioihin ja osallistumisessaan maallisiin toimiin. Apostoli kehottaa meitä jälleen kerran: ”Mitä teettekin, sanoin tai teoin, tehkää kaikki Herran Jeesuksen nimessä, kiittäen hänen kauttaan Jumalaa, Isäämme” (Kol. 3:17). Viitaten apostolin sanoihin uskoville maallikoille kirkolliskokous vahvisti kategorisesti: ”Ei perheasioiden eikä muiden ajallisten tarpeiden tulisi olla eristettyinä heidän hengellisen elämänsä piiristä.”[45] Synodin isät puolestaan sanoivat: ”Uskovien maallikkojen elämän ykseys on erittäin tärkeää. Heidän tulee pyhittyä jokapäiväisessä ammatillisessa ja sosiaalisessa elämässään. Jotta uskovat maallikot voivat vastata kutsumukseensa, heidän on nähtävä arkinen toimintansa tilaisuutena yhteyteen Jumalan kanssa, hänen tahtonsa täyttämiseen, toisten ihmisten palvelemiseen ja ohjaamiseen Jumalan yhteyteen Kristuksessa.”[46]

Maallikkojen tulee ymmärtää ja elää todeksi kutsumustaan pyhyyteen paitsi vaativana ja kiistattomana velvollisuutena myös ennen kaikkea loistavana merkkinä Isän rajattomasta rakkaudesta, hänen, joka synnytti heidät uudesti omaan pyhyyden elämäänsä. Tätä kutsumusta on pidettävä *olennaisena ja erottamattomana osana kasteessa saatua uutta elämää* ja siten heidän arvokkuutensa peruselementtinä. Kutsumus pyhyyteen liittyy samalla läheisesti lähetystehtävään ja vastuuseen, jotka uskoville maallikoille on annettu kirkossa ja maailmassa. Itse asiassa tämä eletty pyhyys, joka johtuu osallisuudesta

45 *Apostolicam actuositatem*, 4.
46 Propositio 5.

kirkon pyhyyteen, on ensimmäinen ja tärkeä panos itse kirkon rakentumiseen ”pyhien yhteytenä”. Uskon valossa silmiemme eteen avautuu ihmeellinen näkymä: näemme lukemattomia uskovia maallikoita, miehiä ja naisia, jotka jokapäiväisessä elämässään ja toiminnassaan usein jäävät huomaamatta tai heitä ei ymmärretä; tämän maan mahtavat eivät heitä tunne, mutta Isä katselee heitä rakastaen. He ovat väsymättömiä työntekijöitä, jota työskentelevät Herran viinitarhassa. He ovat nöyriä mutta Jumalan armon voimasta suuria rakentajia, jotka edistävät Jumalan valtakunnan kasvua historiassa.

Pyhyyttä on siten pidettävä perusedellytyksenä ja korvaamattomana ehtona kirkon pelastustehtävän täyttämiselle. Kirkon pyhyys on sen apostolisen toiminnan ja lähetystyön tehokkuuden kätketty lähde ja erehtymätön mitta. Vain siinä määrin kuin kirkko, Kristuksen morsian, ottaa vastaan Kristuksen rakkauden ja osoittaa hänelle vastarakkautta, kirkosta tulee hedelmällinen äiti Hengessä.

Ottakaamme Raamatun vertauskuva jälleen esille: oksien versominen ja kasvaminen riippuu niiden pysymisestä viinipuussa. ”Eihän oksa pysty tuottamaan hedelmää, ellei se pysy puussa, samoin ette pysty tekään, ellette pysy minussa. Minä olen viinipuu, te olette oksat. Se, joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, tuottaa paljon hedelmää. Ilman minua te ette saa aikaan mitään” (Joh. 15:4-5).

On hyvä muistaa tässä joidenkin uskovien maallikkojen, miesten ja naisten, juhlallinen autuaaksi- ja pyhäksijulistaminen synodin kokoontumiskuukauden aikana. Koko Jumalan kansa ja erityisesti uskovat maallikot voivat nyt löytää uusia pyhyyden esikuvia ja uusia todistuksia sankarillisista

hyveistä, joita on eletty todeksi tavallisen jokapäiväisen elämän olosuhteissa. Synodin isät sanoivat: ”Paikalliskirkkojen ja erityisesti niin sanottujen nuorten kirkkojen on koetettava tarkkaavasti tunnistaa jäsentensä keskuudesta ne miehet ja naiset, jotka näissä olosuhteissa (maailman jokapäiväisissä tilanteissa ja avioliitossa) ovat antaneet todistuksen pyhyydestä ja voivat olla esikuvana toisille, jotta, jos tapaus antaa aihetta, kirkot voivat esittää heidän autuaaksi- ja pyhäksijulistamistaan.”[47]

Näiden mietiskelyjen päätteeksi, joiden tarkoitus oli määritellä uskovan maallikon asema kirkossa, mieleen palautuu pyhän Leo Suuren kuuluisa kehotus: *Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam* (Oi kristitty, tunne arvokkuutesi).[48] Saman kehotuksen pyhä Maximus, Torinon piispa, osoitti kaikille niille, jotka olivat saaneet pyhän kasteen voitelun: ”Ajatelkaa tarkoin sitä kunniaa, joka teille on annettu tässä salaisuudessa.”[49] Kaikki kastetut on kutsuttu kuuntelemaan uudelleen pyhän Augustinuksen sanoja: ”Iloitkaamme ja kiittäkäämme siitä, että meistä ei ole tullut vain kristittyjä, vaan Kristus itse... Hämmästykää ja riemuitkaa: meistä on tullut Kristus!”[50]

Kristityn arvokkuus, kaikkien kirkon jäsenten tasavertaisuuden lähde, takaa ja edistää yhteyden ja veljeyden henkeä ja on samalla uskovien maallikkojen apostolaatin ja lähetystehtävän salaisuus ja dynaaminen voima. Se on *vaativa arvokkuus*, niiden työntekijöiden arvokkuus, jotka Herra on kutsunut työskentelemään viinitarhaansa. Kirkolliskokous sanoi:

47 Propositio 8.
48 Pyhä Leo Suuri, *Sermo* XXI, 3: S.Ch. 22a, 72.
49 Pyhä Maximus, *Tract. III de Baptismo:* PL 57, 779.
50 Pyhä Augustinus, *In Ioann. Evang. Tract.*, 21, 8: CCL 36, 216.

”Kaikkien maallikkojen ylevänä velvollisuutena on toimia sen hyväksi, että Jumalan pelastussuunnitelma yhä enemmän saavuttaisi kaikki ihmiset kaikkina aikoina ja kaikkialla maailmassa.”[51]

51 *Lumen gentium*, 33.

TOINEN LUKU

KAIKKI OVAT SAMAN VIINIPUUN OKSIA

Uskovien maallikkojen osallistuminen
kirkon kommuunion elämään

Kirkon, kommuunion, salaisuus

18. Kuunnelkaamme uudelleen Jeesuksen sanoja: ”Minä olen tosi viinipuu, ja Isäni on viinitarhuri... Pysykää minussa, niin minä pysyn teissä” (Joh. 15:1-4).

Nämä yksinkertaiset sanat ilmaisevat meille yhteyden salaisuuden, joka liittää toisiinsa Herran ja opetuslapset, Kristuksen ja kastetut. Se on elävä ja eläväksi tekevä yhteys (kommuunio), jonka kautta kristityt eivät enää kuulu itselleen vaan ovat Kristuksen omaisuutta, ovat kiinni hänessä kuin oksat viinipuussa.

Kristittyjen ja Jeesuksen välisen yhteyden esikuva, lähde ja päämäärä on itse Pojan yhteys Isän kanssa Pyhän Hengen lahjan kautta. Yhtyneinä Poikaan Hengen rakkauden siteellä kristityt ovat yhtyneet Isään.

Jeesus jatkaa: ”Minä olen viinipuu, te olette oksat” (Joh. 15:5). Kristittyjen yhteydestä Kristukseen syntyy kristittyjen yhteys keskenään. Kaikki ovat oksia yhdessä ainoassa viinipuussa, joka on Kristus. Herra Jeesus ilmoittaa meille, että tämä veljellinen yhteys on ihmeellinen heijastus ja osallisuus Isän, Pojan ja Pyhän Hengen sisäisen rakkauden elämän salaisuudesta. Tämän yhteyden puolesta Jeesus rukoilee: ”Heidän kaikkien tulee olla yhtä, niin kuin sinä, Isä, olet minussa ja minä sinussa. Niin tulee heidänkin olla yhtä meidän kanssamme, jotta maailma uskoisi sinun lähettäneen minut” (Joh. 17:21).

Tämä yhteys (kommuunio) on itse kirkon salaisuus. Siitä Vatikaanin II kirkolliskokous muistuttaa meitä pyhän Cyprianuksen kuuluisilla sanoilla: ”Koko kirkko osoittautuu ’Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen ykseyden yhdistämäksi kansaksi’.”[52] Tästä kirkon yhteyden salaisuudesta meitä muistutetaan eukaristian vieton alussa, kun pappi tervehtii meitä apostoli Paavalin tervehdyksellä: ”Herramme Jeesuksen Kristuksen armo ja Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon kaikkien teidän kanssanne” (vrt. 2. Kor. 13:13).

Kuvattuamme uskovien maallikkojen arvokkuutta meidän on nyt pohdittava heidän lähetystehtäväänsä ja vastuutaan kirkossa ja maailmassa. Ne voidaan kuitenkin ymmärtää oikein vain kirkon yhteyden elävässä kontekstissa.

52 *Lumen gentium*, 4.

Kirkolliskokous ja kommuunioekklesiologia

19. Tämä on keskeinen ajatus, jonka kirkko esitti itsestään Vatikaanin II kirkolliskokouksessa, kuten meitä muistutti vuoden 1985 ylimääräinen synodi 20 vuotta kirkolliskokouksen jälkeen: ”Kommuunioekklesiologia on keskeinen perusajatus kirkolliskokouksen asiakirjoissa. Koinoniaa (kommuuniota), joka perustuu pyhään Raamattuun, on pidetty suuressa kunniassa alkukirkossa ja itäisissä kirkoissa aina meidän päiviimme asti. Vatikaanin II kirkolliskokous teki paljon, jotta kirkko ymmärrettäisiin selvemmin kommuuniona ja tätä sovellettaisiin konkreettisesti elämään. Mitä monivivahteinen sana kommuunio sitten merkitsee? Pohjimmiltaan on kyse yhteydestä Jumalaan Jeesuksen Kristuksen kautta Pyhässä Hengessä. Tämä yhteys saadaan Jumalan sanassa ja sakramenteissa. Kaste on kirkon kommuunion portti ja perusta. Eukaristia on koko kristillisen elämän lähde ja huippukohta (vrt. *Lumen gentium,* 11). Kristuksen eukaristisen ruumiin yhteys merkitsee ja saa aikaan eli rakentaa kaikkien uskovien kommuunion Kristuksen ruumiissa, joka on kirkko (vrt. 1. Kor. 10:16ss).”[53]

Kirkolliskokouksen jälkeen Paavali VI sanoi uskoville: ”Kirkko on kommuunio. Mitä kommuunio tässä tapauksessa merkitsee? Viittaamme katekismuksen kohtaan, joka puhuu pyhien yhteydestä. Kirkko merkitsee pyhien yhteyttä. Ja pyhien yhteys merkitsee kahta elävöittävää osallistumista: kristittyjen jäsentymistä Kristuksen elämään ja saman rakkauden virtaamista jäsenestä toiseen koko uskovien yhteisössä, tässä

53 Ylimääräinen piispainsynodi 1985, *Ecclesia sub verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi.* Relatio Finalis, II, C, 1.

maailmassa ja tulevassa. Yhteyttä Kristukseen ja Kristuksessa ja yhteyttä kristittyjen kesken kirkossa."[54]

Vatikaanin II kirkolliskokous ohjasi meitä mietiskelemään kirkon salaisuutta raamatullisten vertauskuvien kautta. Ne valaisevat kirkon todellisuutta kommuuniona, jonka erottamattomia ulottuvuuksia ovat kristittyjen yhteys Kristukseen ja kristittyjen yhteys toisiinsa. Näitä kuvia ovat lammastarha, lauma, viinipuu, hengellinen rakennus ja pyhä kaupunki.[55] Ennen kaikkea niihin kuuluu apostoli Paavalin käyttämä vertauskuva ruumiista. Sen opetus heijastuu raikkaana ja kutsuvana monissa kirkolliskokouksen asiakirjoissa.[56] Kirkolliskokous tarkastelee koko pelastushistoriaa ja asettaa uudelleen eteemme kuvan kirkosta Jumalan kansana: "Jumala ei halunnut pelastaa ihmisiä yksitellen, ilman minkäänlaista keskinäistä yhteyttä, vaan hän tahtoi tehdä heistä kansan, joka tuntisi hänet totuudessa ja palvelisi häntä pyhyydessä."[57] Jo ensimmäisillä riveillään konstituutio *Lumen gentium* tiivistää tämän opin suurenmoisella tavalla: "Kirkko on Kristuksessa ikään kuin sakramentti, mitä läheisimmän Jumala-yhteyden ja koko ihmiskunnan ykseyden merkki ja välikappale."[58]

Kirkon todellisuus kommuuniona on yhdistävä ulottuvuus ja jopa keskeinen sisältö "salaisuudessa", Jumalan suunnitelmassa ihmiskunnan pelastamiseksi. Siksi kirkollista yhteyttä ei voi tulkita asianmukaisesti, jos se ymmärretään pelkkänä sosiologisena ja psykologisena todellisuutena. Kirkko kommuuniona on "uusi" kansa, se on "messiaaninen kansa, jonka

54 Paavali VI, puhe 8. kesäkuuta 1966: *Insegnamenti IV* (1966), 794.
55 *Lumen gentium,* 6.
56 Vrt. *Lumen gentium,* 7, jne.
57 *Lumen gentium, 9.*
58 *Lumen gentium, 1.*

päänä on Kristus ... ja jonka jäsenillä on Jumalan lasten asema ja vapaus ... Heidän lakinaan on uusi käsky, että heidän tulee rakastaa, niin kuin Kristus itse rakasti meitä... Heidän päämääränään on Jumalan valtakunta … Kristus on perustanut sen elämän, rakkauden ja totuuden yhteydeksi".[59] Siteet, jotka yhdistävät tämän uuden kansan jäseniä toisiinsa ja ennen kaikkea Kristukseen, eivät ole lähtöisin "lihasta" ja "verestä", vaan hengestä, tarkemmin sanoen Pyhästä Hengestä, jonka kaikki kastetut ovat saaneet (vrt. Joel 3:1).

Henki, joka ikuisuudesta asti yhdistää yhden ja jakamattoman Kolminaisuuden ja aikojen täyttyessä (vrt. Gal. 4:4) yhdistää ihmisluonnon erottamattomasti Jumalan Poikaan, on sama Henki, joka kautta kristittyjen sukupolvien on jatkuva ja ehtymätön yhteyden lähde kirkossa.

Orgaaninen yhteys: erilaisuus ja täydentävyys

20. Kirkon kommuuniota voi verrata orgaaniseen kokonaisuuteen, joka on elävän ja toimivan ruumiin kaltainen. Sille on ominaista kutsumusten ja elämäntilanteiden, palvelutehtävien, armolahjojen ja vastuualueiden erilaisuus ja toisiaan täydentävyys. Tämän erilaisuuden ja täydentävyyden vuoksi jokainen uskova maallikko on suhteessa koko ruumiiseen ja antaa siihen oman panoksensa.

Apostoli Paavali korostaa Kristuksen mystisen ruumiin orgaanista yhteyttä. Kuulemme kaiun hänen rikkaasta opetuksestaan kirkolliskokouksen tiivistämänä konstituutiossa *Lumen gentium*: "Antaen osallisuuden Henkeensä Jeesus Kris-

59 *Lumen gentium*, 9.

tus on tehnyt veljensä, jotka hän kutsui kokoon kaikista kansoista, salatulla tavalla ikään kuin omaksi ruumiikseen. Tässä ruumiissa Kristuksen elämä virtaa uskoviin... Niin kuin kaikki ihmisruumiin jäsenet, vaikka niitä on monta, muodostavat yhden ruumiin, samoin myös uskovat Kristuksessa muodostavat yhden ruumiin (vrt. 1. Kor. 12:12). Myös Kristuksen ruumiin rakentamisessa pätee jäsenten ja palvelutehtävien erilaisuus. Yksi on Henki, joka jakaa moninaisia lahjojaan rikkautensa ja tehtävien tarpeen mukaisesti kirkon hyödyksi (vrt. 1. Kor. 12:1-11). Näiden lahjojen joukossa on etusijalla apostoleille annettu armo, sillä Henki itse alistaa heidän arvovaltaansa nekin, jotka ovat saaneet karismaattisia lahjoja (vrt. 1. Kor. 14). Itsensä ja oman voimansa sekä jäsenten sisäisen yhteenkuuluvuuden kautta sama Henki yhdistää ruumiin, saa aikaan uskovien keskinäisen rakkauden ja kannustaa sitä. Tästä johtuu, että jos yksi jäsen kärsii, niin kaikki jäsenet kärsivät sen kanssa, tai jos jollekulle jäsenelle annetaan kunnia, niin kaikki jäsenet iloitsevat sen kanssa (vrt. 1. Kor. 12:26)."[60]

Yksi ja sama Henki on aina erilaisuuden ja ykseyden elävä periaate kirkossa. Konstituutio *Lumen gentium* sanoo: "Jotta me lakkaamatta uudistuisimme hänessä (Kristuksessa) (vrt. Ef. 4:23), hän on antanut meille osallisuuden Henkeensä, joka on yksi ja sama sekä päässä että jäsenissä ja joka elävöittää ja yhdistää koko ruumiin ja panee sen liikkeelle. Tästä syystä kirkkoisät ovat voineet verrata Hengen toimintaa siihen tehtävään, joka elämän perustalla eli sielulla on ihmisruumiissa."[61] Toisessa erityisen merkittävässä tekstissä, joka auttaa ymmärtämään kirkon kommuunion orgaanisen luonteen ja sen jatkuvan kasvamisen kohti täydellistä yhteyttä, kirkol-

60 *Lumen gentium*, 7.
61 *Lumen gentium*, 7.

liskokous kirjoittaa: ”Henki asuu kirkossa ja uskovien sydämissä ikään kuin temppelissä (vrt. 1. Kor. 3:16; 6:19), rukoilee heissä ja todistaa heidän lapseksi ottamisestaan (vrt. Gal. 4:6; Room. 8:15-16 ja 26). Kirkon hän johdattaa kaikkeen totuuteen (vrt. Joh. 16:13), yhdistää sen keskinäisessä elämänyhteydessä ja palvelustyössä, rikastuttaa ja ohjaa sitä erilaisilla hierarkkisilla ja karismaattisilla lahjoilla ja kaunistaa sen hedelmillään (vrt. Ef. 4:11-12; 1. Kor. 12:4; Gal. 5:22). Evankeliumin voimalla hän nuorentaa ja jatkuvasti uudistaa kirkkoa sekä johtaa sen täydelliseen yhteyteen Ylkänsä kanssa. Sillä Henki ja morsian sanovat Herralle Jeesukselle: 'Tule!' (vrt. Ilm. 22:17).”[62]

Kirkon kommuunio on lahja, suuri Pyhän Hengen lahja, joka uskovien maallikkojen on kiitollisina otettava vastaan ja jota heidän on elettävä todeksi syvästi tietoisina vastuustaan. Tämä toteutuu konkreettisesti osallistumalla kirkon elämään ja lähetystehtävään, jonka palvelukseen uskovat maallikot asettavat erilaiset ja täydentävät tehtävänsä ja armolahjansa.

Uskova maallikko ”ei saa koskaan sulkeutua itseensä ja eristäytyä hengellisesti yhteisöstä, vaan hänen tulee elää jatkuvassa vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja tuntea elävää veljeyttä, iloita kaikkien yhtäläisestä arvokkuudesta ja ponnistella yhdessä, jotta perinnöksi saatu valtava aarre kantaisi hedelmää. Herran Henki antaa hänelle, kuten muillekin, monenlaisia armolahjoja, kutsuu hänet erilaisiin tehtäviin ja palvelutöihin ja muistuttaa häntä samoin kuin toisia hänen ympärillään olevia siitä, että se, mikä erottaa hänet muista, *ei ole suurempi arvokkuus vaan erityinen ja muita täydentävä kyky palvella*... Siten uskovan maallikon armolahjat, tehtävät ja palvelutyöt ovat olemassa yhteydessä (kommuunio) ja yhteyttä

62 *Lumen gentium,* 4.

varten. Ne ovat toisiaan täydentäviä rikkauksia kaikkien hyväksi paimenten viisaassa ohjauksessa."[63]

Palveluvirat ja armolahjat, Hengen lahjat kirkolle

21. Vatikaanin II kirkolliskokous puhuu palveluviroista ja karismoista Pyhän Hengen lahjoina, jotka on annettu Kristuksen ruumiin rakentamista ja pelastustehtävää varten maailmassa.[64] Henki johtaa ja ohjaa kirkkoa, suo kaikille kastetuille erilaisia hierarkkisia ja karismaattisia lahjoja ja kutsuu heidät kunkin omalla tavallaan olemaan aktiivisia ja osaltaan kantamaan vastuuta.

Tarkastelemme nyt palvelutehtäviä ja armolahjoja, jotka suoranaisesti koskevat uskovia maallikkoja ja heidän osallistumistaan kirkon elämään kommuuniona.

Virkoja, tehtäviä ja toimia

Kaikki kirkossa olemassa olevat ja harjoitettavat palvelutehtävät ovat – vaikkakin eri tavoin – osallistumista Jeesuksen Kristuksen virkaan. Hän on hyvä paimen, joka panee henkensä alttiiksi lampaidensa puolesta (vrt. Joh. 10:11), nöyrä palvelija, joka uhrautuu kokonaan kaikkien pelastukseksi (vrt. Mark. 10:45). Paavali puhuu selvästi apostolisen ajan kirkon virkarakenteesta. Ensimmäisessä kirjeessä korinttilaisille hän kirjoittaa: "Jumala on kirkossa asettanut ensinnäkin jotkut

63 Johannes Paavali II, saarna piispainsynodin 7. varsinaisen yleiskokouksen päätösmessussa (30. lokakuuta 1987): AAS 80 (1988), 600.

64 Vrt. *Lumen gentium,* 4.

apostoleiksi, toiseksi jotkut profeetoiksi ja vielä jotkut opettajiksi" (1. Kor. 12:28). Kirjeestä efesolaisille luemme: "Kukin meistä on saanut oman armolahjansa, sen jonka Kristus on nähnyt hyväksi antaa... Hän antoi kirkolle sekä apostolit että profeetat ja evankeliumin julistajat, sekä paimenet että opettajat, varustaakseen kaikki pyhät palvelutyöhön, Kristuksen ruumiin rakentamiseen, kunnes kaikki pääsemme yhteen ja samaan uskoon ja Jumalan Pojan tuntemiseen ja niin saavutamme aikuisuuden, Kristuksen täyteyttä vastaavan kypsyyden" (vrt. Ef. 4:7, 11-13; vrt. Room. 12:4-8). Kuten näistä ja muista Uuden testamentin teksteistä ilmenee, virat, armolahjat ja kirkolliset tehtävät ovat moninaisia ja erilaisia.

Vihkimyksen sakramenttiin perustuvat virat

22. Kirkossa ovat ensi sijalla vihityt palveluvirat eli vihkimyksen sakramentista johtuvat palveluvirat. Herra Jeesus valitsi ja asetti apostolit, joista tuli Uuden liiton kansan siemen ja pyhän hierarkian alkulähde.[65] Hän uskoi heille tehtävän tehdä kaikki kansat hänen opetuslapsikseen (vrt. Matt. 28:19), muovata ja hallita papillista kansaa. Apostolien lähetystehtävä, jonka Herra Jeesus jatkuvasti uskoo kansansa paimenille, on todellinen palvelutehtävä, jota pyhässä Raamatussa kuvaavasti kutsutaan *diakoniaksi* (palvelus, palvelutehtävä). Keskeytymättömässä apostolisessa suksessiossa viranhaltijat saavat ylösnousseelta Kristukselta Pyhän Hengen armolahjan vihkimyksen sakramentin kautta. Siten he saavat auktoriteetin ja pyhän vallan toimia *in persona Christi Capitis* (Kristuk-

65 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Ad gentes* Kirkon lähetystoiminnasta, 5.

sen, pään, persoonassa)[66] palvellakseen kirkkoa ja kootakseen sen Pyhässä Hengessä evankeliumin ja sakramenttien kautta.

Vihkimykseen perustuvat virat ovat armolahja enemmänkin koko kirkolle kuin henkilöille, jotka ottavat ne vastaan. Ne ilmaisevat ja toteuttavat osallisuuden Jeesuksen Kristuksen pappeuteen, osallisuuden, joka on erilainen – ei yksin asteeltaan vaan myös olemukseltaan – kuin kasteessa ja vahvistuksessa kaikille uskoville annettu osallisuus. Toisaalta palveluviran pappeus, kuten Vatikaanin II kirkolliskokous on huomauttanut, on olennaisesti tarkoitettu ja suunnattu kaikkien uskovien kuninkaallista pappeutta varten.[67]

Kirkon yhteyden varmistamiseksi ja kasvattamiseksi etenkin erilaisten ja täydentävien palveluvirkojen osalta paimenten tulee olla tietoisia siitä, että heidän palvelutehtävänsä on pohjimmiltaan suunnattu palvelemaan koko Jumalan kansaa (vrt. Hepr. 5:1). Uskovien maallikkojen täytyy vuorostaan tunnustaa, että palveluviran pappeus on välttämätön heidän elämälleen ja osallistumiselleen kirkon lähetystehtävään.[68]

Maallikkojen virat, tehtävät ja toimet

23. Kirkon pelastustehtävä maailmassa ei toteudu vain vihkimyksen sakramentin saaneiden pappien vaan myös kaikkien uskovien maallikkojen kautta: kasteessa saamansa aseman ja erityisen kutsumuksensa perusteella he kukin tavallaan osal-

66 Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Presbyterorum ordinis* pappien palvelutehtävästä ja elämästä, 2; vrt. *Lumen gentium,* 10.
67 Vrt. *Lumen gentium,* 10.
68 Vrt. Johannes Paavali II, kirje kiirastorstaina kaikille kirkon papeille (9. huhtikuuta 1979): *Insegnamenti* II, 1 (1979), 844-847.

listuvat Kristuksen papilliseen, profeetalliseen ja kuninkaalliseen tehtävään.

Siksi paimenten tulee tunnustaa maallikkojen virat, tehtävät ja toimet ja edistää niitä. Niiden sakramentaalinen perusta on kasteessa ja vahvistuksessa ja monien kohdalla myös avioliitossa.

Jos kirkon tarve tai hyöty niin vaatii, paimenet voivat uskoa maallikoille yleisen oikeuden normien mukaisesti joitakin omaan paimenvirkaansa liittyviä tehtäviä, jotka eivät vaadi vihkimyksen luonnetta *(character)*. Kanonisen oikeuden lakikirjassa sanotaan: ”Missä kirkon tarve pappien puutteen vuoksi vaatii, myös maallikot – vaikka eivät olisi lehtoreita tai akoluutteja – voivat täyttää joitakin heidän tehtäviään, harjoittaa sanan palvelusta, johtaa liturgisia rukouksia, toimittaa kasteen ja jakaa pyhää kommuuniota lain säädösten mukaisesti.”[69] Näiden tehtävien harjoittaminen ei kuitenkaan tee uskovaa maallikkoa paimeneksi. Pappeus ei perustu jonkin tehtävän suorittamiseen vaan sakramentaaliseen vihkimykseen. Vain vihkimyksen sakramentti antaa vihitylle kirkon palvelijalle erityisen osallisuuden Kristuksen, pään ja paimenen, virkaan ja hänen ikuiseen pappeuteensa.[70] Heidän sijastaan harjoitettu tehtävä saa laillisen pätevyytensä muodollisesti ja välittömästi paimenten antamasta virallisesta valtuutuksesta, ja kirkollinen auktoriteetti ohjaa tehtävän konkreettista suorittamista.[71]

69 CIC, can. 230 § 3.
70 Vrt. *Presbyterorum ordinis,* 2 ja 5.
71 Vrt. *Apostolicam actuositatem,* 24.

Viime synodi esitti laajan ja merkittävän yleiskatsauksen kastetuille kuuluvien palveluvirkojen, tehtävien ja toimien tilanteesta kirkossa. Isät totesivat arvostavansa suuresti maallikkojen, sekä miesten että naisten, panosta apostolaatissa, evankelioimistyössä, pyhityksessä ja maallisten toimien innoittamisessa kristillisellä hengellä, kuten myös heidän jalomielistä valmiuttaan auttaa hätätilanteissa ja kroonisissa tarpeissa.[72]

Kirkolliskokouksen edistämän liturgisen uudistuksen seurauksena uskovat maallikot ovat itse tulleet tietoisemmiksi tehtävistään liturgisissa kokoontumisissa ja niiden valmistelussa ja alttiimmiksi täyttämään niitä. Liturgian vietto on todella pyhä toimitus, joka ei koske pelkästään papistoa vaan koko seurakuntaa. Siksi on luonnollista, että uskovat maallikot suorittavat niitä tehtäviä, jotka eivät kuulu yksinomaan vihityille papeille.[73] Uskovien maallikkojen vaikuttavasta osallistumisesta liturgiseen toimitukseen on luonnollista siirtyä heidän osallistumiseensa Jumalan sanan julistamiseen ja pastoraalityöhön.[74]

---

72 *Codex Iuris Canonici* luettelee vihityille papeille kuuluvia tehtäviä ja virkoja, joita kuitenkin erityisissä ja vakavissa tilanteissa ja juuri pappien ja diakonien puuttuessa kristityt maallikot voivat väliaikaisesti harjoitttaa edellyttäen, että heillä on juridinen valtuutus ja pätevän kirkollisen auktoriteetin mandaatti: vrt. can. 230 § 3; 517 § 2; 776; 861 § 2; 910 § 2; 943; 1112 jne.

73 Vrt. *Sacrosanctum Concilium*, 28; *Codex Iuris Canonici*, can. 230 § 2 kuuluu näin: "Maallikot voivat väliaikaisella valtuutuksella hoitaa lukijan tehtävää liturgisissa toimituksissa. Samoin maallikot voivat hoitaa kommentoijan, kanttorin ja muita tehtäviä lain säädöksen mukaisesti."

74 *Codex Iuris Canonici* luettelee lukuisia tehtäviä tai virkoja, joita uskovilla maallikoilla voi olla kirkon organisaatioiden rakenteissa: vrt. can. 228; 229 § 3; 317 § 3; 463 § 1, n. 5 et § 2; 483; 494; 537; 759; 776; 784; 785; 1282; 1421 § 2; 1424; 1428 § 2; 1435 jne.

Synodissa tuotiin kuitenkin esiin positiivisten arvioiden lisäksi myös kriittisiä mielipiteitä: sanaa ”virka/palvelutehtävä” käytetään liian epätarkasti; yleisen pappeuden ja vihkimykseen perustuvan pappeuden ero hämärtyy ja ne toisinaan asetetaan samalle tasolle; joitakin kirkon lakeja ja sääntöjä ei riittävästi noudateta; käsitettä ”sijasta toimiminen” tulkitaan mielivaltaisesti; pyritään ”klerikalisoimaan” maallikoita; on todellisuudessa vaara luoda toinen kirkollinen palvelurakenne vihkimyksen sakramenttiin perustuvan rakenteen rinnalle.

Juuri näiden vaarojen välttämiseksi synodin isät pitivät välttämättömänä, että ilmaistaan selkeästi ja täsmällisempää terminologiaa käyttäen[75] sekä *kirkon lähetystehtävän ykseys*, johon kaikki kastetut osallistuvat, että vihkimyksen sakramenttiin perustuvan *paimenviran olennainen erilaisuus* suhteessa muihin kirkollisiin palvelutehtäviin, virkoihin ja toimiin, jotka perustuvat kasteen ja vahvistuksen sakramentteihin.

Myöntäessään ja antaessaan uskoville maallikoille erilaisia palvelutehtäviä, virkoja ja toimia paimenten on opetettava heille huolellisesti, että nämä tehtävät perustuvat kasteeseen. Paimenten on myös valvottava, ettei liian helposti ja väärin käytetä perusteena näennäistä ”hätätilannetta” tai ”tarpeen vaatimaa sijaisuutta”, jos siitä objektiivisesti ei ole kyse tai se on mahdollista välttää järkevämmällä pastoraalityön suunnittelulla.

Erilaisia palvelutehtäviä, virkoja ja toimia, joita uskovat maallikot voivat laillisesti täyttää liturgiassa, uskon välittämisessä ja kirkon pastoraalityön rakenteissa, on harjoitettava *heidän*

75 Vrt. Propositio 18.

erityisen maallikkokutsumuksensa mukaisesti, joka on erilainen kuin pappien kutsumus. Apostolinen kehotuskirje *Evangelii nuntiandi*, jolla on ollut suuri osuus kannustettaessa uskovien maallikkojen monenlaista yhteistyötä kirkon elämässä ja evankelioimistehtävässä, muistuttaa: ”Heidän varsinaista evankelioimiskenttäänsä on avara ja monimutkainen maailma, joka käsittää politiikan, yhteiskuntaelämän ja talouden, kulttuurin, tieteet ja taiteet, kansainvälisen elämän ja tiedotusvälineet. Siihen kuuluu lisäksi muita evankelioimistyölle avoimia alueita, kuten inhimillinen rakkaus, perhe, lasten ja nuorten kasvatus, ammattityö ja kärsimys. Mitä enemmän on sellaisia evankeliumin henkeen syventyneitä maallikkoja, jotka ovat vastuussa näistä todellisuuksista ja toimivat niissä, kykenevät edistämään niitä ja ovat tietoisia velvollisuudestaan käyttää kaikkia – usein kätkössä olevia ja tukahdutettuja – kristillisiä voimavarojaan, sitä enemmän nämä alueet palvelevat Jumalan valtakunnan rakentamista ja Jeesuksen Kristuksen pelastustyötä, menettämättä tai uhraamatta inhimillistä ulottuvuuttaan vaan pikemminkin ilmaisten usein unohdetun transsendentin ulottuvuuden.”[76]

Synodin työssä isät kiinnittivät paljon huomiota lehtorin ja akoluutin tehtäviin. Aikaisemmin nämä olivat latinalaisessa kirkossa vain hengellisiä etappeja tiellä kohti vihittyä palveluvirkaa. Paavali VI:n Motu proprion *Ministeria quaedam* (15.8.1972) myötä ne saivat oman autonomian ja pysyvyyden ja samalla tuli mahdolliseksi antaa ne uskoville maallikoille, vaikkakin vain miehille. Sama asia on ilmaistu uudessa kanonisen oikeuden lakikirjassa.[77] Synodin isät ilmaisivat toiveen, että ”motu propriota *Ministeria quaedam* tarkasteltaisiin uu-

76 Paavali VI, *Evangelii nuntiandi*, 70: AAS 68 (1976), 60.
77 Vrt. CIC, can. 230 § 1.

delleen paikalliskirkkojen käytännön pohjalta ja ennen kaikkea osoittaen kriteerit, joiden mukaan kuhunkin palvelutehtävään asetettavat olisi valittava".[78]

Tätä varten on perustettu komissio, jonka tehtävä on paitsi vastata tähän synodin isien toivomukseen myös ja ennen kaikkea tutkia syvemmin erilaisia teologisia, liturgisia, juridisia ja pastoraalisia ongelmia, joita uskoville maallikoille nykyisin uskottujen palvelutehtävien suuri määrä on aiheuttanut. Odotettaessa komission työn johtopäätöksiä kaikkien paikalliskirkkojen on – jotta kirkollinen käytäntö maallikoille uskotuissa palvelutehtävissä olisi järjestetty ja hedelmällinen – uskollisesti noudatettava edellä mainittuja teologisia periaatteita, erityisesti olennaista eroa palveluviran pappeuden ja yleisen pappeuden välillä ja eroa vihkimyksen sakramenttiin perustuvien ja kasteeseen ja vahvistukseen perustuvien palvelutehtävien välillä.

Armolahjat

24. Pyhä Henki, joka jakaa kirkon kommuuniossa eri palvelutehtävät, rikastuttaa sitä myös erityisillä lahjoilla ja innoitteilla, karismoilla eli armolahjoilla. Ne voivat saada erilaisia muotoja ilmaisten niitä lahjoittavan Hengen ehdotonta vapautta ja vastaten monenlaisiin tarpeisiin kirkon historian aikana. Näiden lahjojen kuvaus ja luokittelu Uuden testamentin teksteissä on merkki niiden suuresta moninaisuudesta: "Hän antaa Hengen ilmetä itse kussakin erityisellä tavalla, yhteiseksi hyödyksi. Yhden ja saman Hengen voimasta toinen saa kyvyn jakaa viisautta, toinen kyvyn jakaa tietoa, toiselle sama

78 Propositio 18.

Henki suo uskon voiman, toiselle parantamisen lahjan, joku saa voiman tehdä ihmeitä, joku profetoimisen lahjan, joku kyvyn erottaa eri henget toisistaan, joku kielillä puhumisen lahjan, joku taas kyvyn tulkita tällaista puhetta" (1. Kor. 12:7-10; vrt. 1. Kor. 12:4-6, 28-31; Room. 12:6-8; 1. Piet. 4:10-11).

Ovat karismat sitten poikkeuksellisia tai yksinkertaisia ja vaatimattomia, ne ovat Pyhän Hengen armolahjoja, jotka ovat suoranaisesti tai välillisesti hyödyllisiä kirkolle, koska ne on tarkoitettu kirkon rakentumiseksi, ihmisten parhaaksi ja maailman tarpeisiin.

Meidänkin aikanamme esiintyy runsaasti erilaisia armolahjoja uskovien maallikkojen, sekä miesten että naisten, keskuudessa. Ne on annettu yksityisille henkilöille, mutta toisetkin voivat tulla niistä osallisiksi, niin että ne jatkuvat ajallisesti kallisarvoisena ja elävänä perintönä ja saavat aikaan erityisen hengellisen sukulaisuuden ihmisten välille. Viitaten juuri maallikkojen apostolaattiin Vatikaanin II kirkolliskokous kirjoittaa: "Tämän apostolaatin harjoittamiseksi Pyhä Henki, joka saa aikaan Jumalan kansan pyhittymisen palveluviran ja sakramenttien välityksellä, jakaa uskoville myös erityisiä lahjoja (vrt. 1. Kor. 12:7), 'jakaen kullekin erikseen, niinkuin tahtoo' (1. Kor. 12:11), jotta jokainen saamallaan armolahjalla palvelisi toisia ja jotta he olisivat 'Jumalan moninaisen armon hyviä haltijoita' (1. Piet. 4:10) koko ruumiin rakentumiseksi rakkaudessa (vrt. Ef. 4:16)."[79]

79 *Apostolicam actuositatem*, 3.

Lahjoittamisensa alkuperäisen logiikan mukaisesti Hengen lahjat edellyttävät, että saajat käyttävät niitä koko kirkon kasvun hyväksi, kuten kirkolliskokous muistuttaa.[80]

Karismat tulee ottaa vastaan kiitollisuudella. Tämä koskee sekä niiden saajia että kaikkia kirkossa. Ne merkitsevät armon rikkautta koko Kristuksen ruumiin apostoliselle elinvoimalle ja pyhyydelle, kunhan ne ovat todella Hengestä lähtöisin ja niitä harjoitetaan täysin Hengen aitojen innoitteiden mukaisesti. Tässä mielessä *armolahjojen erottaminen* on aina välttämätöntä. Siksi synodin isät sanoivat: ”Koska Pyhä Henki puhaltaa siellä missä tahtoo, hänen toimintaansa ei ole aina helppo tunnistaa ja ottaa vastaan. Tiedämme, että Jumala toimii kaikissa uskovissa kristityissä, ja olemme tietoisia hyödyistä, joita armolahjat tuovat sekä yksilöille että koko kristilliselle yhteisölle. Olemme kuitenkin tietoisia myös synnin vallasta ja siitä, miten se pyrkii häiritsemään ja saattamaan sekasortoon uskovien ja koko yhteisön elämää.”[81]

Siksi mikään karisma ei anna vapautusta kirkon paimenten kunnioittamisesta ja alistumisesta heidän päätöksiinsä. Kirkolliskokous kirjoittaa selvin sanoin: ”Armolahjojen aitouden ja järjestetyn harjoittamisen arviointi ja valvonta kuuluu niille, jotka johtavat kirkkoa ja joiden ennen kaikkea ei tule sammuttaa Henkeä, vaan koetella kaikkea ja pitää se, mikä on hyvää (vrt. 1. Tess. 5:12 ja 19-21)”[82], jotta kaikki erilaiset ja

80 ”Näiden armolahjojen, myös yksinkertaisimpien, vastaanottamisesta syntyy jokaiselle uskovalle oikeus ja velvollisuus käyttää niitä ihmisten hyväksi ja kirkon rakentumiseksi sekä kirkossa että maailmassa Pyhän Hengen vapaudessa, hänen, joka ’puhaltaa, missä tahtoo’ (Joh. 3:8). Tämä heidän on samalla tehtävä yhteydessä veljiinsä Kristuksessa, varsinkin paimeniinsa”: *Apostolicam actuositatem,* 3.

81 Propositio 9.

82 *Lumen gentium,* 12.

toisiaan täydentävät karismat vaikuttavat kaikkien yhteiseksi parhaaksi.[83]

Uskovien maallikkojen osallistuminen kirkon elämään

25. Uskovat maallikot osallistuvat kirkon elämään paitsi toteuttamalla tehtäviään ja armolahjojaan myös monilla muilla tavoilla.

Tämä osallistuminen ilmenee ensiksi ja välttämättömästi paikalliskirkkojen elämässä ja lähetystehtävässä, hiippakuntien, joissa ”on läsnä ja toimii yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen Kristuksen kirkko”.[84]

Osakirkot ja yleismaailmallinen kirkko

Jotta maallikot voivat oikealla tavalla osallistua kirkolliseen elämään, heillä täytyy olla selvä ja täsmällinen näkemys paikalliskirkon alkuperäisestä suhteesta yleismaailmalliseen kirkkoon. Osakirkko ei synny jonkinlaisesta yleismaailmallisen kirkon jakautumisesta, eikä yleismaailmallinen kirkko ole pelkästään osakirkkojen summa tai yhteenliittymä. Niitä yhdistää elävä, olennainen ja pysyvä side, koska yleismaailmallinen kirkko on olemassa ja ilmenee osakirkoissa. Siksi kirkolliskokous sanoo, että osakirkot on ”muovattu yleismaailmallisen kirkon kuvaksi; ne itse ovat ja ne muodostavat yhden ja ainoan katolisen kirkon”.[85]

---

83 Vrt. *Lumen gentium,* 30.
84 Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Christus Dominus* piispojen paimentehtävästä Kirkossa, 11.
85 *Lumen gentium,* 23.

Sama kirkolliskokous kannustaa voimakkaasti uskovia maallikoita osallistumaan aktiivisesti osakirkkonsa toimintaan ja omaksumaan samalla yhä ”katolisemman” hengen. Maallikkojen apostolaattia käsittelevässä dekreetissä sanotaan: ”Viljelkööt he alati hiippakuntatietoisuutta, sen soluhan seurakunta on, ja olkoot aina valmiita paimenensa kutsusta käyttämään voimiaan hiippakunnallisiin asioihin. Jotta he voisivat tyydyttää kaupunkien ja maaseudun alueiden tarpeita, älkööt he rajoittako yhteistyötään vain seurakunnan tai hiippakunnan piirissä tapahtuvaksi, vaan huolehtikoot sen laajentamisesta seurakuntien ja hiippakuntien väliselle kansalliselle ja kansainväliselle tasolle. Tämä on tulossa yhä tärkeämmäksi, koska kansojen muuttoliike päivittäin kasvaa eikä keskinäisten suhteiden lisääntyminen ja tiedotuksen helppous salli minkään yhteiskunnan osan pysyttelevän itseensä sulkeutuneena. Sen vuoksi heidän olisi huolehdittava koko maan päälle hajaantuneen Jumalan kansan tarpeista.”[86]

Viime synodi pyysi, että edistetään hiippakuntien pastoraalineuvostojen perustamista, joiden puoleen voi tarpeen mukaan kääntyä. Hiippakunnan tasolla ne voivat olla pääasiallinen yhteistyön, dialogin ja yhteisen harkinnan muoto. Uskovien maallikkojen osallistuminen näihin neuvostoihin voi laajentaa neuvonantomahdollisuuksia, ja yhteistyön, joissakin tapauksissa myös päätöksenteon periaatetta voidaan soveltaa laajemmin ja vahvemmin.[87]

Kanonisen oikeuden lakikirja antaa mahdollisuuden uskovien maallikkojen osallistumiseen hiippakuntasynodeihin

86 *Apostolicam actuositatem*, 10.
87 Vrt. Propositio 10.

ja paikalliskonsiileihin, sekä alueellisiin että plenaarisiin.[88] Nämä voivat osaltaan edistää osakirkon kirkollista yhteyttä ja lähetystehtävää sekä sen omalla alueella että suhteessa piispainkokouksen tai kirkkoprovinssin muihin osakirkkoihin.

Piispainkokousten tehtävä on arvioida sopivin tapa kehittää uskovien maallikkojen, miesten ja naisten, konsultoimista ja yhteistyötä kansallisella tai alueellisella tasolla. Siten voidaan neuvotella yhteisistä ongelmista ja ilmaista paremmin kaikkien kirkollista yhteyttä.[89]

Seurakunta

26. Vaikka kirkon kommuuniolla on aina yleismaailmallinen ulottuvuus, se saa välittömämmän ja näkyvämmän ilmauksen seurakunnassa. Siinä kirkko tulee esiin konkreettisesti paikallistasolla. Tietyssä mielessä se on kirkko, joka elää poikiensa ja tyttäriensä kotien keskellä.[90]

On välttämätöntä, että me kaikki löydämme jälleen uskon valossa seurakunnan todelliset kasvot, siinä toimivan ja läsnä olevan kirkon ”salaisuuden”. Vaikka seurakunnalla on toisinaan niukasti jäseniä ja varoja, vaikka se joskus ulottuu laajoille alueille tai on vain vaivoin löydettävissä tiheästi asutuista ja kaoottisista moderneista kaupunginosista, seura-

88 Vrt. CIC, can. 443 § 4; 463 § 1 ja § 2.
89 Vrt. Propositio 10.
90 Vatikaanin II kirkolliskokous sanoi: ”Koska piispa ei voi aina ja kaikkialla itse johtaa koko laumaansa, on hänen välttämättä jaettava uskovien joukko ryhmiin. Näistä ovat tärkeimpiä seurakunnat, joita piispan sijasta johtavat kirkkoherrat. Jollakin tavoin ne nimittäin edustavat näkyvää kirkkoa sellaisena kuin se on kaikkialla maailmassa”: konstituutio *Sacrosanctum Concilium* pyhästä liturgiasta, 42.

kunta ei ole ensisijaisesti rakenne, alue tai rakennus. Se on ”Jumalan perhe, yksimielinen veljeys”[91], ”perheen veljellinen ja vieraanvarainen koti”[92] ja ”uskovien yhteisö”[93]. Lopulta seurakunta perustuu teologiseen todellisuuteen, sillä se on eukaristinen yhteisö.[94] Tämä merkitsee, että seurakunta on eukaristian viettoon sovelias yhteisö; eukaristia on sen rakentumisen elävä juuri ja sakramentaalinen side, jonka kautta se on täydessä yhteydessä koko kirkon kanssa. Soveltuvuus eukaristian viettoon pohjautuu siihen tosiasiaan, että seurakunta on uskon yhteisö ja orgaaninen yhteisö eli koostuu vihityistä papeista ja muista kristityistä; siinä kirkkoherra on hiippakunnan piispan edustajana[95] hierarkkinen side koko osakirkon kanssa.

Kirkon tehtävä on meidän päivinämme valtava, eikä seurakunta yksin pysty sitä täyttämään. Siksi kanonisen oikeuden lakikirja mahdollistaa yhteistyömuotoja samalla alueella toimivien seurakuntien kesken[96] ja suosittelee piispalle huolenpitoa kaikista uskovien ryhmistä, myös niistä, joita tavallinen pastoraalityö ei tavoita.[97] Tarvitaan monenlaisia kirkon läsnäolon ja toiminnan paikkoja ja muotoja, jotta evankeliumin sana ja armo voidaan viedä nykyihmisten vaihteleviin elämäntilanteisiin. Kulttuuri-, yhteiskunta-, kasvatus- ja ammattielämän jne. aloilla on monia sellaisia tapoja levittää uskoa ja harjoittaa apostolaattia, joiden keskuksena tai lähtökohtana ei voi olla seurakunta. Siitä huolimatta seurakunta elää tänään-

91 *Lumen gentium,* 28.
92 Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Catechesi tradendae,* 67: AAS 71 (1979), 1333.
93 CIC, can. 515 § 1.
94 Vrt. Propositio 10.
95 Vrt. *Sacrosanctum Concilium,* 42.
96 Vrt. CIC, can. 555 § 1, 1.
97 Vrt. CIC, can. 383 § 1.

kin uutta ja lupaavaa vaihetta. Paaviutensa alussa Paavali VI sanoi Rooman papistolle: ”Uskomme vilpittömästi, että vanhalla ja arvostetulla seurakuntarakenteella on korvaamaton tehtävä ja suuri ajankohtainen merkitys. Sen tulee muodostaa kristikansan perusyhteisö, johdattaa ja koota kansa normaaliin liturgiseen elämään, säilyttää ja elävöittää aikamme ihmisten uskoa, tarjota heille koulu, jossa opetetaan Kristuksen pelastavaa oppia, ja toteuttaa asenteissa ja käytännön toimissa nöyrää rakkautta, joka ilmenee hyvinä ja veljellisinä tekoina.”[98]

Synodin isät pohtivat huolella monien seurakuntien nykytilannetta ja kehottivat niitä päättäväisempään uudistustyöhön. ”Monet seurakunnat sekä kaupunkiseuduilla että lähetysalueilla eivät voi toimia tehokkaasti, koska niiltä puuttuu aineellisia resursseja tai vihittyjä pappeja, koska ne ovat maantieteellisesti liian suuria tai joidenkin kristittyjen tilanne on erityisen vaikea (esim. pakolaiset ja siirtolaiset). Jotta kaikki nämä seurakunnat olisivat todella kristillisiä yhteisöjä, paikallisten auktoriteettien on edistettävä a) seurakuntarakenteiden sopeuttamista tilanteisiin kanonisen lain salliman laajan joustavuuden mukaan, ennen kaikkea edistämällä maallikkojen osallistumista pastoraaliseen vastuuseen, ja b) pieniä kirkollisia perusyhteisöjä tai eläviä yhteisöjä, joissa uskovat voivat välittää toisilleen Jumalan sanaa ja ilmaista sitä palvelutyössä ja rakkaudessa. Nämä yhteisöt ovat todellisia kirkollisen yhteyden ilmauksia ja evankelioimisen keskuksia täydessä yhteydessä paimentensa kanssa.”[99] Seurakuntien uudistamiseksi ja niiden toiminnan tehokkuuden parantami-

98 Paavali VI, puhe Rooman papistolle (24. kesäkuuta 1963): AAS 55 (1963), 674.
99 Propositio 11.

seksi ja varmistamiseksi on edistettävä myös institutionaalisia yhteistyömuotoja saman alueen seurakuntien kesken.

Apostolinen toiminta seurakunnassa

27. On syytä tarkastella lähemmin uskovien maallikkojen yhteyttä ja osallistumista seurakuntaelämään. Siksi on kiinnitettävä kaikkien uskovien maallikkojen, miesten ja naisten, huomio kirkolliskokouksen toteen, merkittävään ja innoittavaan sanaan maallikkojen apostolaattia käsittelevässä dekreetissä: ”Kirkon yhteisöjen keskuudessa heidän toimintansa on niin välttämätöntä, että ilman sitä itse paimenten apostolaatti ei pysty saavuttamaan täyttä tehoaan.”[100]

Tämä tärkeä lausunto on ymmärrettävä kommuunioekklesiologian valossa. Koska palvelutehtävät ja armolahjat ovat erilaisia ja täydentäviä, ne ovat kaikki omalla tavallaan välttämättömiä kirkon kasvulle.

Uskovien maallikkojen on oltava yhä vakuuttuneempia apostolaattinsa erityisestä merkityksestä seurakunnassaan. Kirkolliskokous korostaa sitä arvovallallaan: ”Seurakunta tarjoaa oivallisen esimerkin yhteisöllisestä apostolaatista. Mitä inhimillisiä eroja sieltä löydetäänkin, kaikki se kokoaa yhteen ja liittää ne kirkon universaalisuuteen. Tottukoot maallikot läheisessä yhteydessä pappiensa kanssa työskentelemään seurakunnassa, tutkien omia ja koko maailman ongelmia sekä ihmisten pelastusta koskevia kysymyksiä, miettien ja ratkaisten niitä yhdessä kirkon piirissä. Maallikoiden tulisi voimiensa

100 *Apostolicam actuositatem*, 10.

mukaan avustaa jokaista apostolista ja lähetystehtävää, joihin heidän seurakuntaperheensä ryhtyy."[101]

Kirkolliskokouksen mainintaa pastoraalisten ongelmien tutkimisesta ja ratkaisemisesta "yhdessä neuvotellen" on kehitettävä asianmukaisesti ja järjestyneesti antamalla vakuuttuneemmin, laajemmin ja päättäväisemmin arvoa seurakuntien pastoraalineuvostoille, kuten synodin isät oikein korostivat.[102]

Nykytilanteessa uskovat maallikot voivat ja heidän tulee tehdä paljon aidon kirkollisen yhteyden kasvamiseksi seurakunnissaan ja lähetysinnon uudelleen herättämiseksi ei-uskovia ja niitä uskovia kohtaan, jotka ovat käytännössä kokonaan tai osittain luopuneet kristillisestä elämästä.

Jos seurakunta on kirkko, joka on asetettu ihmisten kotien keskelle, se elää ja toimii syvästi juurtuneena ihmisten yhteiskuntaan ja läheisessä yhteydessä sen toiveisiin ja huolenaiheisiin. Usein yhteiskunnallinen konteksti erityisesti tietyissä maissa ja ympäristöissä on rajusti järkkynyt hajottavien ja epäinhimillistävien voimien myllerryksessä. Ihminen on hämmentynyt ja eksyksissä, mutta hänen sydämessään on aina kaipaus kokea ja vaalia veljellisempiä ja inhimillisempiä suhteita. Vastaus tähän kaipaukseen voi tulla seurakunnasta, jos se uskovien maallikkojen aktiivisen osallistumisen ansiosta pysyy uskollisena alkuperäiselle kutsumukselleen ja lähetystehtävälleen: olla uskovien yhteyden "paikka" maailmassa ja samalla "merkki" kaikkien kutsumuksesta yhteyteen ja sen "väline"; kaikille avoin ja kaikkien palveluksessa oleva koti tai paavi Johannes XXIII:n mielellään käyttämän sanon-

101 *Apostolicam actuositatem*, 10.
102 Vrt. Propositio 10.

nan mukaisesti ”kylän kaivo”, jonka luokse kaikki rientävät sammuttamaan janoaan.

Eri tapoja osallistua kirkon elämään

28. Uskovat maallikot yhdessä pappien ja sääntökuntalaisten kanssa muodostavat yhden ainoan Jumalan kansan ja Kristuksen ruumiin.

Kirkon jäsenenä oleminen ei heikennä sitä tosiasiaa, että jokainen kristitty on ”ainutkertainen ja korvaamaton”. Pikemminkin se takaa ja vaalii hänen ainutkertaisuutensa ja korvaamattomuutensa syvintä merkitystä. Nämä ominaisuudethan ovat koko kirkon moninaisuuden ja rikkauden lähde. Siksi Jumala kutsuu Jeesuksessa Kristuksessa jokaista hänen omalla yksilöllisellä nimellään. Herran sanat ”menkää tekin minun viinitarhaani” on suunnattu jokaiselle henkilökohtaisesti: ”Mene sinäkin minun viinitarhaani!”

Siten kukin ainutkertaisena ja korvaamattomana palvelee olemuksellaan ja toiminnallaan kirkollisen yhteyden kasvua ja samalla ottaa vastaan ja omaksuu koko kirkon yhteisen rikkauden. Tämä on ”pyhien yhteys”, jonka tunnustamme uskontunnustuksessa: kaikkien rikkaus tulee jokaisen omaisuudeksi, ja jokaisen rikkaus koituu kaikkien parhaaksi. Pyhä Gregorius Suuri kirjoittaa: ”Pyhässä kirkossa jokainen tukee toisia ja toiset jokaista.”[103]

103 Pyhä Gregorius Suuri, *Hom. In Ez.,* II, I, 5: CCL 142, 211.

Yksilöllisiä osallistumistapoja

Jokaisen uskovan maallikon on aina ja välttämättä oltava tietoinen siitä, että hän on ”kirkon jäsen”, jolle on uskottu ainutlaatuinen ja korvaamaton tehtävä täytettäväksi kaikkien parhaaksi, eikä tätä tehtävää voi siirtää toiselle. Tältä näkökannalta saa täyden merkityksensä kirkolliskokouksen korostus, että jokaisen yksilön apostolaatti on ehdottoman välttämätön: ”Yksilöiden harjoittama apostolaatti, joka pulppuaa runsaana tosi kristillisen elämän lähteistä (vrt. Joh. 4:14), on ensimmäinen ja kaiken maallikkoapostolaatin edellytys, myös yhteisen, eikä sitä voida millään muulla korvata. Tähän aina ja kaikkialla hyödylliseen, mutta tietyissä olosuhteissa ainoaan sopivaan ja mahdolliseen apostolaattiin ovat kaikki maallikot, missä oloissa elävätkin, kutsuttuja ja velvoitettuja, myös jos heiltä puuttuu tilaisuus ja mahdollisuus työskennellä yhdistyksissä.”[104]

Yksilöapostolaattiin sisältyy suuria rikkauksia, jotka voidaan löytää tehostamalla jokaisen maallikon missionaarista toimintaa. Tällaisen apostolaatin kautta evankeliumin säteily voi levitä yhä laajemmalle ja saavuttaa paikat ja ympäristöt, jotka liittyvät maallikkojen konkreettiseen jokapäiväiseen elämään. Se on jatkuvaa säteilyä, koska se lähtee henkilökohtaisen elämän jatkuvasta yhteydestä uskoon. Se on erityisen syvällistä säteilyä: jakaen täysin veljiensä elämän- ja työtilanteet, vaikeudet ja toivot uskovat maallikot voivat saavuttaa naapuriensa, ystäviensä ja työtovereidensa sydämet ja avata heille kokonaiskuvan olemassaolon merkityksestä: yhteydestä Jumalan kanssa ja ihmisten kesken.

104 *Apostolicam actuositatem*, 16.

Yhteisöjen osallistumistapoja

29. Kirkon kommuunio, joka on jo läsnä ja vaikuttaa yksilön toiminnassa, saa erityisen ilmauksensa uskovien maallikkojen yhteisöllisessä toiminnassa, osallistumalla yhdessä toisten kanssa vastuullisesti kirkon elämään ja lähetystehtävään.

Viime aikoina maallikkojen yhteisötoiminta on tullut luonteeltaan monipuoliseksi ja elinvoimaiseksi. Jollakin tavalla uskovien yhdistykset ovat tosin aina olleet läsnä kirkon historiassa, kuten erilaiset konfraterniteetit, kolmannet sääntökunnat ja muut yhteisöt nykyäänkin todistavat. Nykyaikana se on kuitenkin saanut erityisen innoitteen, jonka tuloksena on syntynyt ja levinnyt monenlaisia järjestöjä, ryhmiä, yhteisöjä ja liikkeitä. Voimme puhua uudesta uskovien maallikkoryhmien ajanjaksosta. ”Perinteisen yhdistystoiminnan rinnalle ja toisinaan niistä juurtuneina on versonut uusia liikkeitä ja järjestöjä, joilla on oma luonne ja päämäärä. Niin suuri on niiden voimavarojen rikkaus ja monipuolisuus, joita Henki ravitsee kirkon yhteisössä, ja niin suuri myös maallikkojemme aloitekyky ja jalomielisyys.”[105]

Nämä maallikkojärjestöt ovat usein keskenään melko erilaisia esimerkiksi ulkoisen rakenteensa, kasvatusmenetelmiensä ja toiminta-alueensa suhteen. Niillä on kuitenkin laaja ja syvä yhteenkuuluvuus päämääräänsä nähden: osallistua vastuullisesti kirkon lähetystehtävään julistaa Kristuksen evankeliumia, joka on ihmiskunnan toivon ja yhteiskunnan uudistumisen lähde.

105 Johannes Paavali II, Angelus 23. elokuuta 1987: *Insegnamenti* X, 3 (1987), 240.

Uskovien maallikkojen liittyminen ryhmiksi hengellisiä tai apostolaatin päämääriä varten syntyy monesta lähteestä ja vastaa monenlaisiin tarpeisiin. Se ilmaisee ihmisen sosiaalista luonnetta ja johtaa siksi laajempaan ja tehokkaampaan toimintaan. ”Kulttuurivaikutusta” – joka on kaikkien muiden ympäristön ja yhteiskunnan muutosten lähde ja kannustin, mutta samalla myös niiden hedelmä ja merkki – ei niinkään saa aikaan yksilön työ kuin ”sosiaalisen subjektin” eli ryhmän, yhteisön, yhdistyksen tai liikkeen toiminta. Tämä pitää paikkansa varsinkin pluralistisessa ja jakaantuneessa yhteiskunnassa, kuten tilanne monissa osissa maailmaa nykyään on, ja kohdattaessa monimutkaisia ja vaikeita ongelmia. Toisaalta erityisesti maallistuneessa maailmassa eri yhdistymismuodot voivat olla monille arvokas apu elää evankeliumin vaatimusten mukaista kristillistä elämää ja toteuttaa saamaansa lähetystehtävää ja apostolaattia.

Näiden ohella syvällinen teologinen ja ekklesiologinen peruste oikeuttaa uskovien maallikkojen yhteisötoiminnan ja vaatii sitä, kuten Vatikaanin II kirkolliskokous avoimesti tunnusti todetessaan, että yhteisöllinen apostolaatti on ”merkki kirkon yhteydestä (kommuunio) ja ykseydestä Kristuksessa”.[106]

Tämän ”merkin” täytyy tulla näkyviin kommuuniona eri yhteisömuotojen sisäisissä ja ulkoisissa suhteissa ja kristillisen yhteisön laajemmassa kontekstissa. Mainittu ekklesiologinen peruste selittää toisaalta uskovien maallikkojen ”oikeuden” muodostaa yhteisöjä ja toisaalta myös sen, että tarvitaan välttämättä ”kriteerit” näiden ryhmien aidon kirkollisuuden määrittämiseksi.

106 *Apostolicam actuositatem*, 18.

Ensinnäkin on tunnustettava uskovien maallikkojen yhdistymisvapaus kirkossa. Tämä vapaus on todellinen ja varsinainen oikeus, joka ei perustu minkään auktoriteetin ”lupaan”, vaan johtuu kasteen sakramentista, joka kutsuu uskovia maallikkoja osallistumaan aktiivisesti kirkon kommuunioon ja lähetystehtävään. Kirkolliskokous totesi selvästi: ”Säilyttäen vaadittavat suhteet kirkolliseen auktoriteettiin maallikoilla on oikeus perustaa yhdistyksiä ja johtaa niitä sekä liittyä jäseneksi jo perustettuihin.”[107] Ja uusi kanoninen lakikirja vahvistaa sananmukaisesti: ”Uskovilla on oikeus perustaa ja johtaa vapaasti yhdistyksiä, joilla on karitatiivinen tai uskonnollinen päämäärä tai jotka pyrkivät edistämään kristillistä kutsumusta maailmassa. Heillä on myös oikeus pitää kokouksia saavuttaakseen yhdessä nämä päämäärät.”[108]

Kyseessä on kirkollisen auktoriteetin tunnustama ja takaama vapaus, jota on aina ja yksinomaan harjoitettava kirkon yhteydessä. Siksi uskovien maallikkojen yhdistymisoikeus on olennaisessa suhteessa koko kirkon kommuunion elämään ja lähetystehtävään.

Maallikkojärjestöjen kirkollisuuden kriteerit

30. Kirkon yhteyden ja lähetystehtävän kannalta (eikä siis ristiriidassa yhdistymisvapauden kanssa) ymmärretään, että tarvitaan selvät ja täsmälliset kriteerit tällaisten maallikkojärjestöjen arvioimista ja tunnustamista varten. Näitä kutsutaan myös ”kirkollisuuden kriteereiksi”.

---

107 *Apostolicam actuositatem*, 19; vrt. myös 15; *Lumen gentium*, 37.
108 CIC, can. 215.

Kirkon kaikkien maallikkojärjestöjen arvioinnissa voidaan käyttää seuraavia peruskriteereitä:

– *Etusija annetaan jokaisen kristityn kutsumukselle pyhyyteen*, kuten käy ilmi ”niistä armon hedelmistä, joita Pyhä Henki uskovissa tuottaa”[109] ja kasvusta kohti kristillisen elämän täyteyttä ja täydellistä rakkautta.[110] Tässä mielessä jokainen uskovien maallikkojen yhdistys on kutsuttu tulemaan yhä enemmän pyhyyden välineeksi kirkossa, edistämään ja rohkaisemaan ”jäsentensä käytännöllisen elämän ja heidän uskonsa välistä läheistä yhteyttä”.[111]

– *Velvollisuus tunnustaa katolista uskoa* ottamalla vastaan ja julistamalla totuutta Kristuksesta, kirkosta ja ihmisestä kuuliaisena kirkon opetusviralle, joka tulkitsee sitä autenttisesti. Siksi jokaisen maallikkojen yhdistyksen tulee olla paikka, jossa uskoa julistetaan ja opetetaan koko sisällössään.

– *Todistus lujasta ja autenttisesta yhteydestä* (kommuunio) lapsenomaisessa suhteessa paaviin, joka on yleismaailmallisen kirkon ykseyden pysyvä ja näkyvä keskus[112], ja piispaan, joka on kunkin osakirkon ”ykseyden näkyvä alku ja perustus”[113], ”keskinäisessä kunnioituksessa kaikkia kirkon apostolaatin työmuotoja kohtaan”.[114]

Yhteyden paaviin ja piispaan tulee ilmetä vilpittömänä valmiutena ottaa vastaan heidän opilliset opetuksensa ja pastoraaliset ohjeensa. Kirkollinen yhteys edellyttää maallik-

109 *Lumen gentium,* 39.
110 Vrt. *Lumen gentium,* 40.
111 *Apostolicam actuositatem,* 19.
112 Vrt. *Lumen gentium,* 23.
113 *Lumen gentium,* 23.
114 *Apostolicam actuositatem,* 23.

kojärjestöjen laillisen pluralismin tunnustamista kirkossa ja samalla valmiutta niiden keskinäiseen yhteistyöhön.

– *Mukautuminen ja osallistuminen kirkon apostoliseen päämäärään* eli ”ihmisten evankelioiminen ja pyhittäminen sekä heidän omientuntojensa kristillinen muokkaaminen, niin että he pystyvät evankeliumin hengellä läpäisemään erilaiset yhteisöt ja eri ympäristöt”.[115]

Tässä mielessä jokaiselta uskovien maallikkojen yhteisöltä vaaditaan lähetysintoa, joka saa ne osallistumaan aktiivisemmin uuteen evankelioimiseen.

– *Sitoutuminen läsnäoloon ihmisyhteiskunnassa* kirkon yhteiskunnallisen opetuksen valossa ja ihmisen kokonaisvaltaista arvokkuutta palvellen.

Maallikkoyhteisöjen on siksi oltava osallistumisen ja solidaarisuuden kanavia rakennettaessa oikeudenmukaisempia ja veljellisempiä olosuhteita yhteiskunnassa.

Edellä esitetyt peruskriteerit voidaan todeta konkreettisista hedelmistä, joita eri yhdistysten elämä ja toiminta saavat aikaan: uudistunut into rukoukseen, mietiskelyyn ja liturgiseen ja sakramentaaliseen elämään; kutsumusten herättäminen kristilliseen avioliittoon, pappeuteen ja sääntökuntaelämään; valmius osallistua kirkon ohjelmiin ja toimintoihin paikallisella, kansallisella tai kansainvälisellä tasolla; työskentely uskonnonopetuksen parissa ja pedagoginen kyky kasvattaa kristittyjä; halu olla läsnä kristittyinä yhteiskuntaelämän eri aloilla; karitatiivisten, kulttuuri- ja hengellisten työmuoto-

115 *Apostolicam actuositatem*, 20.

jen aloittaminen ja edistäminen; kieltäymyksen ja evankelisen köyhyyden henki, joka johtaa anteliaampaan rakkauteen kaikkia kohtaan; uskostaan etääntyneiden kastettujen käännyttäminen kristilliseen elämään tai paluuseen kirkon yhteyteen.

Paimenet yhteisön palveluksessa

31. Kohdatessaan mahdollisia ja ymmärrettäviä vaikeuksia joidenkin yhdistysmuotojen suhteen ja uusien muotojen ilmetessä kirkon paimenten on käytettävä auktoriteettiaan sekä kirkon hyväksi että näiden maallikkojärjestöjen parhaaksi. Heidän tulee arviointitehtävässään myös ohjata ja ennen kaikkea rohkaista maallikkojärjestöjen kasvua kirkon kommuuniossa ja lähetystehtävässä.

On sopivaa, että joidenkin uusien yhdistysten ja liikkeiden, jotka leviävät usein kansallisella ja kansainväliselläkin tasolla, on saatava virallinen tunnustus, hyväksyntä pätevältä kirkolliselta auktoriteetilta. Tästä asiasta jo kirkolliskokous lausui: ”Maallikkojen apostolaatti sallii useita erilaisia suhteita hierarkiaan tämän apostolaatin erilaisten muotojen ja kohteiden mukaan... Joillekin maallikkojen apostolaatin muodoille hierarkia antaa – joskin eri tavoin – selvän tunnustuksen. Sen lisäksi kirkollinen auktoriteetti voi kirkon yhteisen hyvän nimessä valita apostolisista yhdistyksistä ja yrityksistä muutamia, jotka välittömästi pyrkivät hengelliseen päämäärään, ja edistää erityisesti näitä, jotka se myös ottaa erityisesti vastuulleen.”[116]

---

116 Apostolicam actuositatem, 24.

Niistä maallikkoapostolaatin muodoista, joilla on erityinen suhde hierarkiaan, synodin isät mainitsivat Katolisen aktion liikkeet ja yhdistykset: niissä ”maallikot yhdistyvät vapaasti orgaanisella ja pysyvällä tavalla Pyhän Hengen innoittamina, yhteydessä piispan ja pappien kanssa, voidakseen palvella uskollisesti ja tehokkaasti kutsumustaan vastaavalla tavalla ja tietyllä menetelmällä koko kristillisen yhteisön kasvua, pastoraalista toimintaa ja kaikkien elämänalojen innoittamista evankeliumin hengellä”.[117]

Paavillisen maallikkoneuvoston tehtävä on laatia luettelo yhdistyksistä, jotka saavat Pyhän istuimen virallisen hyväksynnän, ja määritellä yhdessä Kristittyjen ykseyden sihteeristön kanssa ehdot, joilla voidaan hyväksyä ekumeeninen yhdistys, jossa katolilaiset ovat enemmistönä ja ei-katolilaiset vähemmistönä. Se määrittelee myös, missä tapauksissa positiivinen arvio ei ole mahdollinen.[118]

Meillä kaikilla, paimenilla ja muilla uskovilla, on velvollisuus jatkuvasti edistää ja vaalia veljellisiä suhteita ja siteitä, keskinäistä kunnioitusta, sydämellisyyttä ja yhteistyötä erilaisten maallikkojärjestöjen kesken. Vain siten Herran meille antamien lahjojen ja karismojen rikkaus voi tuoda hedelmällisen ja järjestyneen panoksensa yhteisen kodin rakentamiseen. ”Rakennettaessa solidaarisesti yhteistä kotia on välttämätöntä, että vastakkainasettelun ja riitaisuuden henki poistetaan kokonaan ja pikemminkin kilpaillaan toinen toisensa kunnioittamisessa (vrt. Room. 12:10), keskinäisessä kiintymyksessä ja yhteistyöhalussa kärsivällisesti, pitkämielisesti ja valmiina uhrauksiin, joita tämä joskus vaatii.”[119]

117 Propositio 13.
118 Vrt. Propositio 15.
119 Johannes Paavali II, puhe Loretossa (10. huhtikuuta 1985): AAS 77 (1985), 964.

Palaamme vielä kerran Jeesuksen sanoihin ”minä olen viinipuu, te olette oksat” (Joh. 15:5) kiittääksemme Jumalaa kirkon yhteyden suuresta lahjasta, joka kuvastaa tässä ajassa kolmiyhteisen Jumalan ikuista ja sanomatonta rakkauden yhteyttä. Tietoisuuteen lahjasta on liityttävä voimakas vastuuntunto. Se on lahja, jota evankeliumin vertauksessa mainitun talentin tavoin on toteutettava elämässä, jotta yhteys kasvaa yhä enemmän.

Vastuu yhteyden lahjasta merkitsee ennen kaikkea sitä, että meidän on pyrittävä voittamaan kaikki jakautumisen ja vastakkainasettelun kiusaukset, jotka uhkaavat kristittyjen elämää ja apostolaattia. Apostoli Paavali huudahti surullisena ja hämmentyneenä: ”Tarkoitan sitä, että toiset teistä sanovat: ’Minä olen Paavalin puolella’, ja toiset taas: ’Minä Apolloksen’, ’Minä Keefaksen’, ’Minä Kristuksen’. Onko Kristus jaettu?” (1. Kor. 1:12-13). Tämä huuto kaikuu yhä moitteena ”Kristuksen ruumiin haavoittamisesta”. Kaikukoot sen sijaan vakuuttavana vetoomuksena nämä toiset apostolin sanat: ”Veljet, Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeen kehotan teitä kaikkia pitämään keskenänne yhtä, välttämään hajaannusta ja elämään yksimielisinä” (1. Kor. 1:10).

Siten kirkon kommuunion elämästä tulee merkki maailmalle ja puoleensa vetävä voima, joka johtaa uskomaan Kristukseen: ”Niin kuin sinä, Isä, olet minussa ja minä sinussa, niin tulee heidänkin olla yhtä meidän kanssamme, jotta maailma uskoisi sinun lähettäneen minut” (Joh. 17:21). Sillä tavalla kommuunio johtaa lähetystehtävään, siitä itsestään tulee lähetystehtävä.

KOLMAS LUKU

Minun tahtoni on, että te lähdette liikkeelle ja tuotatte hedelmää

Uskovien maallikkojen osavastuu kirkon missiossa

Missionaarinen yhteys

32. Palaamme Raamatun vertauskuvaan viinipuusta ja sen oksista. Se ohjaa meidät välittömästi ja luonnollisesti pohtimaan hedelmällisyyttä ja elämää. Viinipuuhun oksastettujen ja siitä elävien oksien odotetaan kantavan hedelmää: ”Minä olen viinipuu, te olette oksat. Se, joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, tuottaa paljon hedelmää” (Joh. 15:5). Hedelmän tuottaminen on olennainen vaatimus kristillisessä ja kirkollisessa elämässä. Se, joka ei tuota hedelmää, ei pysy yhteydessä: ”Hän (Isäni) leikkaa minusta pois jokaisen oksan, joka ei tuota hedelmää” (Joh. 15:2).

Yhteys Jeesukseen, josta kristittyjen keskinäinen ykseys syntyy, on ehdottoman välttämätön edellytys hedelmän tuottamiseen. ”Ilman minua te ette saa aikaan mitään” (Joh. 15:5). Ja yhteys toisten kanssa on kaunein hedelmä, jonka oksat voivat antaa: itse asiassa se on Kristuksen ja hänen Henkensä lahja.

Yhteys (kommuunio) saa aikaan yhteyttä: se on olennaisesti missionaarista yhteyttä. Jeesus sanoo opetuslapsilleen: ”Ette te valinneet minua, vaan minä valitsin teidät, ja minun tahtoni on, että te lähdette liikkeelle ja tuotatte hedelmää, sitä hedelmää joka pysyy” (Joh. 15:16).

Kommuunio ja lähetystehtävä liittyvät syvällisesti toisiinsa, ne läpäisevät toisensa ja viittaavat toisiinsa, niin että *kommuunio on lähetystyön alkulähde ja samalla sen hedelmä*: kommuunio saa aikaan lähetystyötä ja lähetystyö toteutuu kommuuniona. Yksi ja sama Henki kutsuu aina kokoon ja yhdistää kirkon ja lähettää sen julistamaan evankeliumia ”maan ääriin saakka” (Ap.t. 1:8). Kirkko puolestaan tietää, että yhteydellä, jonka se on saanut lahjaksi, on yleismaailmallinen päämäärä. Siksi kirkko tuntee olevansa koko ihmiskunnalle ja jokaiselle ihmiselle velkaa Hengeltä saadun lahjan: Henki vuodattaa uskovien sydämeen Jeesuksen Kristuksen rakkauden, joka on sisäisen ykseyden ja ulkoisen kasvun ihmeellinen voima. Kirkon lähetystehtävä johtuu sen omasta olemuksesta, niin kuin Kristus on tahtonut: ”Kirkko on koko ihmiskunnan ykseyden merkki ja välikappale.”[120] Tämän lähetystehtävän päämäärä on saada kaikki ihmiset tuntemaan ja kokemaan se ”uusi” yhteys, jonka ihmiseksi tullut Jumalan Poika toi maailman historiaan. Evankelista Johanneksen todistus määrittelee peruuttamattomalla tavalla autuuttavan päämäärän, johon kirkon

120 *Lumen gentium,* 1.

koko lähetystehtävä suuntautuu: ”Minkä olemme nähneet ja kuulleet, sen me myös teille julistamme, jotta teilläkin olisi yhteys meihin. Meillä on yhteys Isään ja hänen Poikaansa Jeesukseen Kristukseen” (1. Joh. 1:3).

Kirkon lähetystehtävässä Herra uskoo suuren osan vastuusta uskoville maallikoille yhteydessä kaikkien muiden Jumalan kansan jäsenten kanssa. Vatikaanin II kirkolliskokouksen isät olivat siitä täysin tietoisia: ”Vihityt paimenet ovat näet hyvin selvillä siitä, miten paljon maallikot vaikuttavat koko kirkon parhaaksi. He tietävät, ettei Kristus ole asettanut heitä yksin vastaamaan kirkon koko pelastustehtävästä maailmassa, vaan että heidän kunniakas velvollisuutensa paimenina on uskovien ohjaaminen sekä heidän palvelustensa ja armolahjojensa tunnustaminen niin, että kaikki – kukin omalla tavallaan – myötävaikuttavat yksimielisesti yhteisen tehtävän suorittamisessa.”[121] Tämä tietoisuus näkyi uudella selkeydellä ja voimalla myös koko synodin työssä.

Evankeliumin julistaminen

33. Uskovilla maallikoilla on kirkon jäseninä kutsumus ja lähetystehtävä julistaa evankeliumia. Siihen heidät on tehty kykeneviksi ja velvollisiksi kristillisen initiaation sakramenttien ja Pyhän Hengen lahjojen kautta.

Vatikaanin II kirkolliskokouksen selväsanaisesta ja tiiviistä tekstistä luemme: ”Osallisina Kristuksen, papin, profeetan ja kuninkaan virkaan maallikoilla on aktiivinen osuutensa kirkon elämään ja työhön... Aktiivisen oman yhteisönsä liturgi-

121 *Lumen gentium,* 30.

aan osallistumisen ravitsemina he ottavat huolehtivasti osaa sen apostoliseen työhön; ihmisiä, jotka ehkä olivat kaukana, he johtavat kirkon helmaan. He uurastavat Jumalan sanan levittämiseksi varsinkin katekeettisessa opetuksessa ja uhraavat kokemuksensa tehdäkseen sielunhoidon ja myös kirkon hallinnollisen taloudenhoidon entistä tehokkaammaksi."[122]

Kirkon koko lähetystehtävä keskittyy evankelioimiseen ja ilmenee siinä. Kirkon vaellus historian poluilla on kulkenut Jeesuksen Kristuksen armon ja käskyn alaisena: "Menkää kaikkialle maailmaan ja julistakaa evankeliumi kaikille luoduille" (Mark. 16:15); "katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti" (Matt. 28:20). Paavali VI kirjoittaa: "Evankeliumin julistaminen on kirkon armo ja varsinainen kutsumus, sen syvin identiteetti."[123]

Evankeliumin julistuksen kautta kirkko rakentuu ja muotoutuu uskon yhteisönä; sellaisen uskon yhteisönä, jota tunnustetaan Jumalan sanan mukaisesti, vietetään sakramenteissa ja eletään todeksi rakkaudessa, joka on kristillisen moraalisen elämän sielu. "Hyvä sanoma" pyrkii herättämään ihmisen sydämessä ja elämässä kääntymyksen ja henkilökohtaisen liittymisen Jeesukseen Kristukseen, Herraan ja Pelastajaan. Se valmistaa ihmisen kasteen ja eukaristian vastaanottamiseen ja vahvistaa hänen aikomustaan elää konkreettisesti uutta Hengen mukaista elämää.

Jeesuksen käsky "menkää ja julistakaa evankeliumia" säilyttää aina elintärkeän arvonsa ja velvoittavuutensa. *Nykytilanne* sekä maailmassa että monissa osissa kirkkoa vaatii kuitenkin

122 *Apostolicam actuositatem*, 10.
123 Paavali VI, *Evangelii nuntiandi*, 14: AAS 68 (1976), 12.

ehdottomasti, että tätä Kristuksen sanaa noudatetaan alttiimmin ja jalomielisemmin. Jokaista opetuslasta kutsutaan henkilökohtaisesti. Kukaan opetuslapsi ei voi olla antamatta omaa vastaustaan: ”Voi minua, ellen evankeliumia julista!” (1. Kor. 9:16).

On tullut aika aloittaa uusi evankelioiminen

34. Kokonaiset maat ja kansakunnat, joissa uskonto ja kristillinen elämä aiemmin kukoistivat ja saivat aikaan eläviä ja toimivia uskonyhteisöjä, kokevat nyt kovia koettelemuksia ja joskus jopa radikaalisti muuttuvat uskonnollisen välinpitämättömyyden, maallistumisen ja ateismin jatkuvan leviämisen vuoksi. Kyse on erityisesti niin sanotun ”ensimmäisen maailman” maista ja kansoista. Niissä taloudellinen hyvinvointi ja kulutuskeskeisyys, usein samanaikaisesti traagisen köyhyyden ja kurjuuden kanssa, synnyttävät ja tukevat elämistä ”niin kuin Jumalaa ei olisi”. Nykyään uskonnollinen välinpitämättömyys ja käytännössä täydellinen piittaamattomuus Jumalasta myös vakavissa elämänongelmissa ovat yhtä huolestuttavia ja järkyttäviä kuin julkinen ateismi. Ja vaikka kristinusko edelleen elääkin joissakin ulkonaisissa traditioissa ja rituaaleissa, se pyritään irrottamaan ihmiselämän merkittävimmistä hetkistä kuten syntymästä, kärsimyksestä ja kuolemasta. Niistä johtuvat valtavat kysymykset ja arvoitukset asettavat vastausta vaille jäädessään nykyihmisen alttiiksi lohduttomalle pettymykselle tai kiusaukselle tuhota itse ihmiselämä, joka näitä ongelmia aiheuttaa.

Toiset alueet ja kansakunnat taas yhä edelleen säilyttävät monia eläviä hartauden ja kristillisen kansanhurskauden tradi-

tioita. Tämä moraalinen ja hengellinen perintö on nykyään kuitenkin vaarassa hajota monenlaisten prosessien vaikutuksesta, mukaan luettuna maallistuminen ja lahkojen leviäminen. Vain uusi evankelioiminen voi varmistaa selvän ja syvän uskon kasvamisen ja tehdä nämä traditiot autenttisen vapauden voimaksi.

On varmasti välttämätöntä paikata kaikkialla ihmisyhteiskunnan kristillinen kudos. Mutta se edellyttää, että ensin paikataan kristillinen kudos itse kirkollisissa yhteisöissä, jotka ovat läsnä näissä maissa ja kansakunnissa.

Nykyään uskovat maallikot, jotka ovat osallisia Kristuksen profeetallisesta tehtävästä, ovat täysin voimin mukana tässä kirkon työssä. Heidän täytyy erityisesti todistaa siitä, kuinka kristinusko on ainoa täysin pätevä vastaus – jonka kaikki enemmän tai vähemmän tietoisesti havaitsevat ja toteavat – niihin ongelmiin ja toiveisiin, joita elämä asettaa jokaiselle ihmiselle ja yhteiskunnalle. Tämä on mahdollista, jos uskovat maallikot pystyvät voittamaan ristiriidan evankeliumin ja elämänsä välillä ja jokapäiväisessä toiminnassaan perheessä, työssä ja yhteiskunnassa elävät kokonaisvaltaista elämää, joka toteutuu täysin evankeliumin innoittamana ja voimalla.

Kaikille nykyihmisille toistan vielä kerran kiihkeän vetoomuksen, jonka esitin aloittaessani paimenvirkani: ”Älkää pelätkö! Avatkaa ovet Kristukselle, työntäkää ne avoimiksi! Avatkaa hänen pelastavalle voimalleen valtioiden rajat, taloudelliset ja poliittiset järjestelmät, kulttuurin, sivilisaation ja kehityksen laajat alueet. Älkää pelätkö! Kristus tietää, ’mitä ihmisessä on’. Yksin hän tietää sen. Nykyisin ihminen ei useinkaan tiedä, mitä hänessä on, mitä hän kantaa sielunsa ja

sydämensä sisimmässä. Siksi hän on usein epävarma elämänsä merkityksestä tässä maailmassa. Hän on täynnä epäilystä, joka muuttuu epätoivoksi. Sallikaa siis – pyydän ja rukoilen teitä nöyrästi ja luottavaisesti – sallikaa Kristuksen puhua ihmiselle. Vain hänellä on elämän sanat, ikuisen elämän sanat."[124]

Ovien avaaminen Kristukselle, hänen vastaanottamisensa ihmisyyteen itseensä ei ole ihmiselle uhka vaan ainoa tie, jos tahdotaan tuntea koko totuus ihmisestä ja korostaa hänen arvojaan.

Se, että uskovat maallikot osaavat yhdistää evankeliumin ja elämänsä jokapäiväiset velvollisuudet on loistavin ja vakuuttavin todistus siitä, että ei pelko vaan Kristuksen etsiminen ja häneen liittyminen on ratkaisevaa ihmisen elämälle, kasvulle ja ihmisen arvokkuutta paremmin vastaavien uusien elämänmallien löytämiselle.

Jumala rakastaa ihmistä! Tämän yksinkertaisen ja mullistavan julistuksen kirkko on velkaa ihmiselle. Jokaisen kristityn sanoissa ja elämässä voi ja tulee kaikua tämä sanoma: Jumala rakastaa sinua, Kristus tuli sinun vuoksesi, Kristus on sinulle "tie, totuus ja elämä!" (Joh. 14:6).

Uudelleen evankelioiminen ei kohdistu vain yksilöihin vaan kokonaisiin väestönosiin monenlaisine tilanteineen, ympäristöineen ja kulttuureineen. Sen päämäärä on muovata kypsiä kirkollisia yhteisöjä, joissa usko säteilee ja toteuttaa koko alkuperäisen merkityksensä: liittymisen Kristuksen persoonaan

124 Johannes Paavali II, saarna kirkon ylimmän paimenen palveluviran hoitamisen alkaessa (22. lokakuuta 1978): AAS 70 (1978), 947.

ja hänen evankeliumiinsa, kohtaamisen ja sakramentaalisen yhteyden hänen kanssaan ja elämän, jota eletään rakkaudessa ja palvellen.

Uskovien maallikkojen tulee täyttää oma osuutensa tällaisten kirkollisten yhteisöjen muotoutumisessa paitsi osallistumalla aktiivisesti ja vastuullisesti yhteisön elämään – eli korvaamattomalla todistuksellaan – myös lähetysinnolla ja toiminnalla niiden keskuudessa, jotka eivät vielä usko tai eivät enää elä kasteessa saamansa uskon mukaisesti.

Uskovien maallikkojen tulee antaa uusille sukupolville systemaattista uskonnonopetusta. Se on arvokas panos, nyt välttämättömämpi kuin koskaan. Synodin isät huomioivat kiitollisina katekeettojen työn tunnustaen, että heillä ”on merkittävä tehtävä kirkollisten yhteisöjen elävöittämisessä”.[125] Kristityt vanhemmat ovat tosin lastensa ensimmäisiä ja korvaamattomia katekeettoja, mihin avioliiton sakramentti tekee heidät kykeneviksi. Meidän kaikkien on kuitenkin oltava tietoisia jokaisen kastetun ”oikeudesta” saada opetusta, kasvatusta ja tukea uskossa ja kristillisessä elämässä.

Menkää kaikkialle maailmaan

35. Vaikka kirkko tunnistaa ja kokee nykyaikana uuden evankelioimisen välttämättömyyden, se ei myöskään voi vetäytyä *pysyvästä lähetystehtävästä viedä evankeliumi niille* miljoonille ja taas miljoonille miehille ja naisille, *jotka eivät vielä tunne Kristusta, ihmisen Lunastajaa*. Tämän erityisen lähetystehtävän Jeesus uskoi ja joka päivä uudelleen uskoo kirkolleen.

125 Propositio 10.

Uskovia maallikkoja on tosin aina työskennellyt tällä alalla, mutta nyt se on yhä välttämättömämpää ja arvokkaampaa. Herran käsky ”Menkää kaikkialle maailmaan” kohtaa jatkuvasti monia jalomielisiä maallikkoja, jotka ovat valmiita jättämään oman elinympäristönsä, työnsä, alueensa tai kotimaansa lähteäkseen ainakin tietyksi ajaksi lähetysalueille. Myös kristityt avioparit antavat Aquilan ja Priscillan (vrt. Ap.t. 18; Room. 16:3 jne.) esimerkkiä seuraten rohkaisevan todistuksen voimakkaasta rakkaudesta Kristukseen ja kirkkoon toiminnallaan ja läsnäolollaan lähetysmaissa. Aitoa missionaarista läsnäoloa osoittavat nekin, jotka eri syistä asuvat ja todistavat uskostaan sellaisissa maissa tai ympäristöissä, joissa kirkko ei vielä ole vakiintunut.

Lähetystyön ongelma on kuitenkin kirkossa nykyään niin laaja ja vakava, että vain kaikkien kirkon jäsenten, yksilöiden ja yhteisöjen, solidaarinen yhteisvastuu voi antaa toivoa sen tehokkaammasta ratkaisusta.

Kehotus, jonka Vatikaanin II kirkolliskokous osoitti osakirkoille, on edelleen yhtä arvokas ja sitä on nyt noudatettava laajemmin ja päättäväisemmin: ”Koska osakirkon tulee mitä täydellisimmin edustaa kokonaiskirkkoa, tulee sen olla perillä siitä, että se on lähetetty myös niiden luokse… jotka eivät vielä usko Kristukseen.”[126]

Kirkon on nyt otettava *valtava askel eteenpäin* evankelioimistyössään ja siirryttävä lähetystyössä uuteen historialliseen vaiheeseen. Maailmassa, joka etäisyyksien vähetessä tulee yhä pienemmäksi, kirkollisten yhteisöjen on lujitettava keskinäisiä siteitään, vaihdettava keskenään voimavaroja ja

126 *Ad gentes*, 20; vrt. myös 37.

keinoja ja sitouduttava yhdessä yhteen ainoaan ja yhteiseen lähetystehtävään, evankeliumin julistamiseen ja sen todeksi elämiseen. Synodin isät sanoivat: ”Niin sanotut nuoremmat kirkot tarvitsevat vanhempien kirkkojen voimaa, ja ne puolestaan tarvitsevat nuorempien kirkkojen todistusta ja innoitetta, niin että yksittäiset kirkot ammentavat toinen toistensa rikkauksista.”[127]

Tässä uudessa vaiheessa paitsi paikallisen papiston myös kypsien ja vastuullisten maallikkojen kouluttaminen on nuorissa kirkoissa olennainen ja korvaamaton osa *kirkon juurtumista.*[128] Siten evankeliumin vastaanottaneet yhteisöt lähtevät itsekin uusille alueille maailmaan vastatakseen lähetystehtävään julistaa Kristuksen evankeliumia ja todistaa siitä.

Uskovat maallikot voivat elämänsä esimerkillä ja omalla toiminnallaan edistää suhteiden paranemista *eri uskontoihin* kuuluvien välillä, kuten synodin isät totesivat: ”Nykyään kirkko elää kaikkialla eri uskontoihin kuuluvien ihmisten keskellä... Kaikkien uskovien, varsinkin maallikkojen, jotka elävät muihin uskontoihin kuuluvien kansojen keskuudessa joko alkuperäisillä alueillaan tai maahanmuuttajina, on oltava niille merkkinä Herrasta ja hänen kirkostaan kunkin alueen elinolosuhteisiin sopivalla tavalla. Uskontojen välisellä dialogilla on huomattava merkitys, sillä se johtaa rakkauteen ja keskinäiseen kunnioitukseen, poistaa tai ainakin vähentää ennakkoluuloja eri uskontoihin kuuluvien välillä ja edistää ykseyttä ja ystävyyttä kansojen kesken.”[129]

---

127 Propositio 29.
128 Vrt. *Ad gentes,* 21.
129 Propositio 30 bis.

Maailman evankelioimiseen tarvitaan ennen kaikkea *evankeliumin julistajia*. Siksi meidän kaikkien kristillisistä perheistä alkaen täytyy tuntea vastuuta siitä, että edistetään erityisesti *lähetyskutsumusten* – sekä pappien ja sääntökuntalaisten että maallikkojen lähetyskutsumusten – syntymistä ja kypsymistä. Tässä on käytettävä kaikkia sopivia keinoja, laiminlyömättä koskaan rukouksen etuoikeutettua keinoa, kuten Herra Jeesus itse sanoi: ”Satoa on paljon, mutta sadonkorjaajia vähän. Pyytäkää siis Herraa, jolle sato kuuluu, lähettämään väkeä elonkorjuuseen” (Matt. 9:37-38).

Evankeliumin mukainen elämä ihmisen ja yhteiskunnan palveluksessa

36. Kun kirkko ottaa vastaan evankeliumin ja julistaa sitä Hengen voimalla, siitä tulee evankelioitu ja evankelioiva yhteisö ja juuri siksi *ihmisten palvelija*. Uskovat maallikot osallistuvat siinä tehtävään palvella persoonaa ja yhteiskuntaa. Tietysti kirkon korkein päämäärä on Jumalan valtakunta, jonka ”itu ja alku” se on maan päällä.[130] Siksi se on kokonaan pyhitetty Isän kunnioittamiseen. Mutta valtakunta on täydellisen vapautuksen ja kokonaisvaltaisen pelastuksen lähde ihmisille. Heidän kanssaan kirkko elää ja vaeltaa todella ja läheisesti solidaarisena heidän historiaansa kohtaan.

Kirkko on saanut tehtävän julistaa maailmalle Jumalan salaisuutta, joka loistaa Kristuksessa Jeesuksessa; samalla *kirkko paljastaa ihmisen ihmiselle itselleen*, osoittaa hänen olemassaolonsa merkityksen ja avaa hänet koko totuudelle itsestään

130 *Lumen gentium*, 5.

ja päämäärästään.[131] Kirkko on juuri evankelioimistehtävänsä vuoksi kutsuttu palvelemaan ihmistä. Tämä palveleminen perustuu ensi sijassa siihen ihmeelliseen ja mullistavaan tosiasiaan, että ”tulemalla ihmiseksi Jumalan Poika tavallaan yhdistyi jokaiseen ihmiseen”.[132]

Näin ollen ihminen on ”ensimmäinen tie, jota kirkon on kuljettava lähetystehtävänsä toteuttamisessa: hän on kirkon ensimmäinen ja perustavanlaatuinen tie, itse Kristuksen viitoittama tie, tie, joka muuttumatta kulkee lihaksitulemisen ja lunastuksen salaisuuden kautta”.[133]

Näitä ajatuksia Vatikaanin II kirkolliskokous toistuvasti, selvästi ja voimakkaasti ilmaisi eri asiakirjoissaan. Lukekaamme uudelleen valaiseva teksti konstituutiosta *Gaudium et spes*: ”Tavoitellessaan omaa, autuaallista päämääräänsä kirkko ei ainoastaan tee ihmistä osalliseksi jumalallisesta elämästä, vaan levittää tavallaan myös sen heijastusvaloa yli koko maailman, ennen kaikkea parantamalla ja nostamalla ihmisarvoa, lujittamalla yhteiskunnan siteitä ja antamalla ihmisten jokapäiväiselle työlle syvemmän merkityksen ja sisällön. Näin ollen kirkko uskoo, että se yksityisten jäsentensä ja koko yhteisönsä välityksellä voi edistää suuresti ihmiskunnan ja sen historian saattamista entistä inhimillisemmäksi.”[134]

Koko kirkko on vastuussa tästä panoksesta ihmisperheen hyväksi, mutta erityinen sija siinä on uskovilla maallikoilla ”maallisen luonteensa” takia, joka velvoittaa heitä omalla ja

131 Vrt. *Gaudium et spes,* 22.
132 Vrt. *Gaudium et spes*, 22.
133 Johannes Paavali II, kiertokirje *Redemptor hominis,* 14: AAS 71 (1979), 284-285.
134 *Gaudium et spes,* 40.

korvaamattomalla tavallaan elävöittämään ajallista järjestystä kristillisellä hengellä.

Persoonan arvokkuuden edistäminen

37. Se, että löydämme uudelleen ja saamme toisetkin löytämään jokaisen ihmispersoonan loukkaamattoman arvokkuuden, on olennainen tehtävä, tietyssä mielessä keskeinen ja yhdistävä palvelutehtävä, jota kirkko ja sen uskovat maallikot on kutsuttu täyttämään ihmisperheen hyväksi.

Kaikista maailman luoduista olennoista vain ihminen on ”persoona”, tietoinen ja vapaa olento, ja juuri sen vuoksi kaiken maan päällä olevan ”keskipiste ja huippukohta”.[135]

Persoonan arvokkuus on ihmisen kallisarvoisin omaisuus. Sen ansiosta hän nousee arvokkuudessa koko aineellisen maailman yläpuolelle. Jeesuksen sana: ”Mitä hyödyttää ihmistä, jos hän voittaa omakseen koko maailman mutta menettää sielunsa?” (Mark. 8:36) sisältää valaisevan ja innoittavan lausuman ihmisestä. Ihmisen arvo ei riipu siitä, mitä ”hänellä on” – vaikka hän omistaisi koko maailman –, vaan siitä, mitä ”hän on”. Maalliset aarteet eivät merkitse niin paljon kuin persoonan arvo, arvo, joka on ihminen itse.

Ihmispersoonan arvokkuus tulee esiin koko loistossaan, kun ajatellaan sen alkuperää ja päämäärää: Jumala on luonut ihmisen kuvakseen ja kaltaisekseen, ja ihminen on lunastettu Kristuksen kalliilla verellä ja kutsuttu olemaan ”Jumalan lapsi Pojassa” ja Hengen elävä temppeli. Hänen päämääränsä on

135 Vrt. *Gaudium et spes*, 12.

iankaikkinen elämä autuuttavassa yhteydessä Jumalan kanssa. Siksi jokainen ihmisolennon persoonallisen arvokkuuden loukkaus huutaa kostoa Jumalan edessä ja on loukkaus ihmisen Luojaa kohtaan.

Persoonallisen arvokkuutensa vuoksi ihmisolento on aina *arvo itsessään ja itsensä vuoksi*, ja sellaisena häntä täytyy pitää ja kohdella. Häntä ei koskaan saa pitää ja kohdella hyödynnettävänä objektina, välineenä tai esineenä.

Persoonallinen arvokkuus on kaikkien ihmisten keskinäisen tasa-arvon perusta. Siitä seuraa, että on täysin mahdotonta hyväksyä syrjintämuotoja, jotka valitettavasti edelleen jakavat ja nöyryyttävät ihmiskunnan perhettä. Niitä ovat rasistinen, taloudellinen, yhteiskunnallinen ja kulttuurinen, poliittinen ja maantieteellinen jne. syrjintä. Syrjintä on aina ehdottoman sietämätön vääryys, ei niinkään aiheuttamiensa yhteiskunnallisten jännitteiden ja ristiriitojen tähden kuin siksi, että se alentaa ja loukkaa persoonan arvokkuutta. Se ei loukkaa ainoastaan vääryyden uhrin vaan vielä enemmän vääryyden tekijän arvokkuutta.

Persoonallinen arvokkuus, kaikkien ihmisten välisen tasa-arvon perusta, on myös ihmisten keskinäisen osallistumisen ja solidaarisuuden perusta. Dialogi ja yhteys perustuvat lopulta siihen, mitä ihmiset ”ovat” ennen ja enemmän kuin siihen, mitä ”heillä on”.

Persoonallinen arvokkuus on jokaisen ihmisolennon tuhoutumaton omaisuus. On tärkeää käsittää tämän toteamuksen koko järisyttävä voima; se perustuu jokaisen ihmisen ainutkertaisuuteen ja korvaamattomuuteen. Siitä seuraa, että kaikki

se, mikä pyrkii murskaamaan ja tuhoamaan yksilön nimettömäksi osaksi kollektiivia, instituutiota, rakennetta tai järjestelmää, ei koskaan pysty alentamaan häntä. Yksilöllisyydessään ihminen ei ole numero, ketjun rengas tai koneiston pyörä. Radikaaleimman ja korkeimman todistuksen jokaisen ihmisen arvosta antoi Jumalan Poika tulemalla ihmiseksi naisen kohdussa. Tästä kristillinen joulu jatkuvasti meille puhuu.[136]

On kunnioitettava loukkaamatonta oikeutta elämään

38. Jokaisen ihmisolennon persoonallisen arvokkuuden tehokas tunnustaminen vaatii *ihmispersoonan oikeuksien kunnioittamista, puolustamista ja edistämistä*. Ne ovat synnynnäisiä, yleismaailmallisia ja loukkaamattomia oikeuksia. Yksikään ihminen, ryhmä, auktoriteetti tai valtio ei voi muuttaa ja vielä vähemmän kumota niitä, sillä nämä oikeudet ovat lähtöisin Jumalasta itsestään.

Persoonan loukkaamattomuus heijastaa itse Jumalan ehdotonta loukkaamattomuutta ja saa ensimmäisen ja perustavanlaatuisen ilmauksensa *ihmiselämän loukkaamattomuudessa*. Sinänsä oikeutettu yleinen puhe ihmisoikeuksista – kuten oikeudesta terveyteen, asuntoon, työhön, perheeseen ja kulttuuriin – on väärää ja harhaanjohtavaa, ellei päättäväisesti

136 ”Vietämme Jeesuksen syntymää niin juhlallisesti todistaaksemme, että jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja korvaamaton yksilö. Jos inhimilliset tilastomme, luettelomme, poliittiset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset järjestelmämme, yksinkertaiset inhimilliset mahdollisuutemme eivät voi taata sitä, että ihminen voi syntyä, olla olemassa ja toimia ainutlaatuisena ja korvaamattomana, silloin kaiken sen takaa hänelle Jumala. Hänelle ja hänen edessään ihminen on aina ainutlaatuinen ja korvaamaton, joku, jota on ajateltu ja joka on ennalta valittu ikuisuudessa, joku, jota kutsutaan nimeltä”: Johannes Paavali II, *Urbi et orbi* (25. joulukuuta 1978): *Insegnamenti* I (1978), 419.

puolusteta oikeutta elämään, joka on ensimmäinen perusoikeus ja kaikkien muiden persoonallisten oikeuksien edellytys.

Kirkko ei ole koskaan lakannut taistelemasta niitä loukkauksia vastaan, joita jokaisen ihmisolennon oikeus elämään on kohdannut ja kohtaa sekä yksilöiden että auktoriteettien taholta. Ihmisolennolla on tämä oikeus *jokaisessa kehitysvaiheessaan* sikiämisestä luonnolliseen kuolemaansa asti, *joka tilanteessa*, terveenä tai sairaana, hyväkuntoisena tai vammaisena, rikkaana tai köyhänä. Vatikaanin II kirkolliskokous julisti avoimesti: ”Kaikki se, mikä on itse elämää vahingoittavaa, kuten kaikenlaiset murhat, joukkomurhat, abortit, eutanasia ja tahallinen itsemurha; kaikki se, mikä loukkaa ihmisyksilön koskemattomuutta, kuten silpominen, ruumiillinen ja sielullinen kidutus sekä yritykset harjoittaa henkistä painostusta; edelleen se, mikä loukkaa ihmisarvoa, kuten epäinhimilliset elämänolot, mielivaltainen vangitseminen, pakkosiirtolaisuus, orjuus, prostituutio sekä kaupankäynti naisilla ja lapsilla; samoin myös ala-arvoiset työolosuhteet, joissa työläisiä pidetään pelkkinä ansaitsemisvälineinä eikä vapaina ja vastuullisina yksilöinä: kaikki edellä mainitut seikat ja muut niihin verrattavat ovat häpeätahroja. Ne turmelevat inhimillistä sivistystä, mutta häpäisevät enemmän niitä, jotka vääryyttä harjoittavat, kuin niitä, jotka sitä kärsivät. Ne loukkaavat myös erittäin suuresti Luojan kunniaa.”[137]

Vaikka kaikilla onkin tehtävä ja vastuu tunnustaa jokaisen ihmisolennon persoonallinen arvokkuus ja puolustaa oikeutta elämään, joillekin uskoville maallikoille tämä tehtävä kuuluu erityisesti. Heitä ovat vanhemmat, kasvattajat, terveydenhoi-

137 *Gaudium et spes*, 27.

dossa työskentelevät sekä ne, joilla on taloudellista ja poliittista valtaa.

Kirkko elää nykyisin ratkaisevaa vaihetta lähetystehtävässään ottamalla rakastaen ja auliisti vastaan jokaisen ihmiselämän, ennen kaikkea heikon ja sairaan. Se on yhä välttämättömämpää ”kuoleman kulttuurin” tullessa yhä hallitsevammaksi. ”Kirkko uskoo lujasti, että ihmiselämä, heikko ja kärsiväkin, on aina suurenmoinen Jumalan hyvyyden lahja. Maailmaa varjostavaa pessimismiä ja itsekkyyttä vastaan kirkko on elämän puolella. Jokaisessa ihmiselämässä se näkee loistavan kyllä-vastauksen, ’Aamenen’, joka on Kristus itse (vrt. 2. Kor. 1:19; Ilm. 3:14). Maailmaa ahdistavaan ja koettelevaan kielteisyyteen kirkko vastaa tällä elävällä myöntymyksellä ja puolustaa siten ihmistä ja maailmaa niiltä, jotka pyrkivät vahingoittamaan tai vaurioittamaan elämää.”[138] Niiden uskovien maallikkojen, jotka kutsumuksensa tai ammattinsa kautta ovat suoranaisemmin osallisina elämän vastaanottamisessa, on tehtävä kirkon ”kyllä” ihmiselämälle konkreettiseksi ja vaikuttavaksi.

Uusia mahdollisuuksia ja vastuita ihmiselämän rajoilla on nykyään avautunut biologian ja lääketieteen valtavan kehityksen ja hämmästyttävän teknologisen vallan myötä. Ihminen pystyy nyt paitsi ”tarkkailemaan” myös ”manipuloimaan” ihmiselämää sen alkaessa ja sen ensimmäisissä kehitysvaiheissa.

Ihmiskunnan moraalinen omatunto ei voi jäädä ulkopuoliseksi tai välinpitämättömäksi teknologian valtaviin edistysaske-

138 Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Familiaris consortio*, 30: AAS 74 (1982), 116.

liin nähden. Teknologia hallitsee yhä laajemmin ja syvemmin suvunjatkamista ja ihmiselämän ensimmäisten vaiheiden kehitystä määrittäviä prosesseja. Nykyään ehkä enemmän kuin koskaan aikaisemmin ja juuri tällä alalla *viisaus osoittautuu ainoaksi pelastuksen ankkuriksi*, jotta ihminen tieteellisessä tutkimuksessa ja sen soveltamisessa voisi aina toimia järkevästi ja rakastavasti, kunnioittaen jokaisen ihmisolennon loukkaamatonta persoonallista arvokkuutta hänen olemassaolonsa ensi hetkestä alkaen. Näin tapahtuu, kun tiede ja tekniikka luvallisia keinoja käyttäen puolustavat elämää ja hoitavat sairauksia alusta alkaen, mutta torjuvat itse tutkimuksen arvokkuuden tähden toimenpiteet, jotka muuttavat yksilön geneettistä perimää ja ihmisen suvunjatkamista.[139]

Uskovien maallikkojen, jotka työskentelevät eri tehtävissä ja eri tasoilla tieteen, tekniikan, lääketieteen, yhteiskunnan, lainsäädännön ja talouden alalla, täytyy rohkeasti ottaa vastaan bioetiikan uusien ongelmien aiheuttamat haasteet. Kuten synodin isät sanoivat: ”Kristittyjen tulee harjoittaa vastuutaan tieteen ja tekniikan isäntinä, ei niiden orjina... Moraaliset haasteet, joita teknologian uusi suunnaton valta synnyttää, vaarantavat paitsi perustavanlaatuiset ihmisoikeudet myös ihmissuvun biologisen olemuksen. On erittäin tärkeää, että kristityt maallikot koko kirkon avulla ottavat tehtäväkseen palauttaa kulttuurin takaisin aidon humanismin periaatteisiin, jotta ihmisoikeuksien edistämisellä ja puolustamisella on dynaaminen ja varma perusta ihmisen omassa olemuksessa – olemuksessa, jonka evankeliumin julistaminen on paljastanut ihmisille.”[140]

139 Vrt. Uskonopin kongregaatio, instruktio *Donum vitae* (22. helmikuuta 1987): AAS 80 (1988), 70-102.
140 Propositio 36.

Nykyisin kaikkien on osoitettava suurta valppautta vallan, erityisesti teknologisen vallan keskittymisen suhteen. Tämä keskittyminen pyrkii näet manipuloimaan paitsi biologista olemusta myös ihmisten omantunnon ja elämäntavan sisältöä, pahentaen näin kokonaisten kansojen syrjintää ja syrjäyttämistä.

Vapaus huutaa avuksi Herran nimeä

39. Persoonan arvokkuuden kunnioittaminen, johon kuuluu ihmisoikeuksien puolustaminen ja edistäminen, edellyttää ihmisen uskonnollisen ulottuvuuden tunnustamista. Tämä ei ole pelkkä tunnustuksellisen uskon vaatimus, vaan vaatimus, joka on erottamattomasti juurtunut itse ihmisenä olemisen todellisuuteen. Suhde Jumalaan on peruselementti ihmisen koko ”olemisessa” ja ”olemassaolossa”. Jumalassa me ”elämme, liikumme ja olemme” (Ap.t. 17:28). Vaikka kaikki eivät usko tähän totuuteen, niillä, jotka ovat siitä vakuuttuneita, on se oikeus, että heidän uskoaan ja siitä johtuvia elämänvalintojaan – yksilöllisiä ja yhteisöllisiä – kunnioitetaan. Kyseessä on omantunnonvapauden ja uskonnonvapauden oikeus. Sen tehokas tunnustaminen on yksi korkeimmista hyvyyksistä ja vakavimmista velvollisuuksista jokaiselle kansalle, joka todella tahtoo varmistaa yksilön ja yhteiskunnan menestyksen: ”Uskonnonvapaus, jokaisen ihmisen arvokkuuden luovuttamaton vaatimus, on ihmisoikeuksien rakennuksen kulmakivi. Siksi se on myös ihmisten ja koko yhteiskunnan hyvän kuten myös yksilön itsensä toteuttamisen korvaamaton tekijä. Siitä seuraa, että yksilöiden ja yhteisöjen vapaus tunnustaa ja harjoittaa uskontoaan on ihmisten rauhanomaisen rinnakkaiselon olennainen elementti... Kansalais- ja yhteiskunnal-

linen oikeus uskonnonvapauteen koskettaa ihmishengen syvintä aluetta. Siksi se on muiden perustavanlaatuisten oikeuksien viitekohta ja tietyssä mielessä niiden mitta."[141]

Synodi ei unohtanut niitä monia veljiä ja sisaria, joilla ei vielä ole tätä oikeutta. Uskonsa tunnustamisen tähden heidän täytyy kohdata vaikeuksia, syrjintää, kärsimyksiä, vainoa ja toisinaan jopa kuolema. Useimmat näistä veljistä ja sisarista ovat maallikkokristittyjä. Evankeliumin julistaminen ja kristillinen elämäntodistus kärsimyksessä ja marttyyriudessa ovat Kristuksen opetuslasten apostolaatin huipentuma. Rakkaus Herraan Jeesukseen aina oman elämänsä uhraamiseen asti on poikkeuksellinen hedelmällisyyden lähde kirkon rakennustyössä. Mystinen viinipuu todistaa siten elinvoimaansa, kuten pyhä Augustinus korosti: "Niin kuin profeetat ja Herra itse olivat ennustaneet, tämä viinipuu, joka ulotti hedelmälliset oksansa koko maailmaan, tuli sitä elinvoimaisemmaksi, mitä enemmän monien marttyyrien veri kasteli sitä."[142]

Koko kirkko on syvästi kiitollinen tästä esikuvasta ja lahjasta: nämä pojat ja tyttäret antavat kirkolle uutta intoa pyrkiä pyhään ja apostoliseen elämään. Synodin isät pitivät erityisenä velvollisuutenaan "kiittää niitä maallikkoja, jotka elävät väsymättöminä uskon todistajina uskollisessa yhteydessä Apostolisen istuimen kanssa huolimatta vapautensa rajoituksista ja vihittyjen pappien puuttumisesta. He asettavat alttiiksi kaiken, jopa oman elämänsä. Näin maallikot antavat todistuksen kirkon olennaisesta ominaisuudesta: Jumalan kirkko syntyy

141 Johannes Paavali II, viesti 21. Maailman rauhanpäivää varten (8. joulukuuta 1987): AAS 80 (1988), 278, 280.
142 Pyhä Augustinus, *De Catech. Rud.* XXIV, 44: CCL 46, 168.

Jumalan armosta, ja tämä ilmenee korkeimmalla tavalla marttyyriudessa."[143]

Se, mitä edellä sanoimme ihmisen persoonallisen arvokkuuden kunnioittamisesta ja ihmisoikeuksien tunnustamisesta, koskee epäilemättä jokaisen kristityn ja jokaisen ihmisen vastuuta. Meidän on kuitenkin välittömästi painotettava sitä, että tällä ongelmalla on nykyään maailmanlaajuinen ulottuvuus: se kohdistuu kokonaisiin ihmisryhmiin, jopa kokonaisiin kansoihin, joiden perusoikeuksia loukataan väkivaltaisesti. Tästä johtuu epätasa-arvoinen kehitys eri maailmojen välillä, mikä viimeaikaisessa kiertokirjeessä *Sollicitudo rei socialis* on avoimesti tuomittu.

Ihmispersoonan kunnioitus ylittää yksilömoraalin vaatimukset. Se on yhteiskunnan rakenteiden peruskriteeri, peruspylväs, koska yhteiskunnan päämääränä on ihmispersoona. Vastuuseen palvella ihmispersoonaa liittyy läheisesti vastuu palvella yhteiskuntaa. Se on yleinen päämäärä elävöitettäessä maallista elämää kristillisellä hengellä, mihin uskovat maallikot on kutsuttu heille ominaisella ja erityisellä tavalla.

Perhe, ensimmäinen sosiaalisen toiminnan alue

40. Ihmispersoonalla on synnynnäinen ja olemukseensa kuuluva sosiaalinen ulottuvuus. Hänet on kutsuttu yhteyteen toisten kanssa ja antamaan itsensä toisille: "Koska Jumala pitää isällistä huolta kaikista, hän on tahtonut, että kaikki ihmiset muodostaisivat yhden perheen ja kohtelisivat toisiaan vel-

143 Propositio 32.

jellisessä hengessä."[144] Yhteiskunta, ihmisen sosiaalisuuden hedelmä ja merkki, paljastaa todellisen olemuksensa olemalla persoonien yhteisö.

Yksilön ja yhteisön välillä vallitsee keskinäinen riippuvuus ja vastavuoroisuus. Kaikki, mitä tehdään yksilön hyväksi, on palvelus yhteisölle, ja kaikki, mitä tehdään yhteisön hyväksi, koituu yksilön hyödyksi. Siksi uskovien maallikkojen apostolaatti ajallisessa elämässä merkitsee aina ja erottamattomasti ainutkertaisen ja toistumattoman ihmisyksilön palvelemista ja samalla kaikkien ihmisten palvelemista.

Ihmisen sosiaalisen ulottuvuuden ensimmäinen ja alkuperäinen ilmaus on aviopari ja perhe. "Jumala ei luonut ihmistä yksinäiseksi, vaan alusta alkaen hän loi hänet 'mieheksi ja naiseksi' (1. Moos. 1:27), joiden liitto on ensimmäinen persoonallinen yhteisö."[145] Jeesus pyrki palauttamaan avioparille sen koko arvokkuuden ja perheelle sen koko lujuuden (vrt. Matt. 19:3-9). Pyhä Paavali osoitti syvällisen suhteen avioliiton ja Kristuksen ja kirkon salaisuuden välillä (vrt. Ef. 5:22–6:4; Kol. 3:18-21; 1. Piet. 3:17).

Aviopari ja perhe ovat uskovien maallikkojen ensisijainen yhteiskunnallisen toiminnan alue. Tätä toimintaa toteutetaan asianmukaisesti vain vakuuttuneina siitä, että perheellä on ainutkertainen ja korvaamaton arvo yhteiskunnan ja itse kirkon kehitykselle.

Perhe on yhteiskunnan perussolu elämän ja rakkauden kehtona, jossa ihminen syntyy ja kasvaa. Tästä yhteisöstä on en-

144 *Gaudium et spes,* 24.
145 *Gaudium et spes,* 12.

sisijaisesti pidettävä huolta, varsinkin silloin, kun ihmisen itsekkyys, syntyvyyden vastainen propaganda, totalitaristinen politiikka, köyhyys, fyysinen, kulttuurinen ja moraalinen kurjuus sekä hedonistinen ja kulutuskeskeinen ajattelutapa kuihduttavat elämän lähteet. Ideologiat ja erilaiset järjestelmät yhdessä välinpitämättömyyden ja rakkaudettomuuden kanssa uhkaavat perheelle kuuluvaa kasvatustehtävää.

Tarvitaan laajaa, syvällistä ja järjestelmällistä kulttuurin, talouden ja lainsäädännön keinoin tuettua työtä, jotta voidaan suojella perheen tehtävää ensisijaisena persoonan ja yhteiskunnan ”inhimillistämisen” paikkana.

Uskovien maallikkojen apostolaatin on ennen kaikkea tehtävä perhe tietoiseksi identiteetistään yhteiskunnan ensimmäisenä perussoluna ja alkuperäisestä roolistaan yhteiskunnassa. Niin perhe itse voi aktiivisemmin ja vastuullisemmin edistää omaa kasvuaan ja osallistumistaan yhteiskunnan elämään. Perhe voi ja sen täytyy vaatia kaikilta, julkisista viranomaisista alkaen, niiden oikeuksien kunnioittamista, jotka pelastamalla perheen pelastavat myös yhteiskunnan.

Se, mitä kehotuskirje *Familiaris consortio* sanoi osallistumisesta yhteiskunnan kehitykseen[146] ja minkä Pyhä istuin vuoden 1980 piispainsynodin pyynnöstä muotoili ”Perheen oikeuksien peruskirjassa”, on täydellinen ja orgaaninen toimintaohjelma kaikille uskoville maallikoille, jotka eri tehtävissä pyrkivät edistämään perheen arvoja ja vaatimuksia. Tätä ohjelmaa on toteutettava sitä kiireellisemmin ja päättäväisemmin, mitä vakavammin perheen pysyvyyttä ja hedelmällisyyttä uhataan

146 Vrt. Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Familiaris consortio,* 42-48: AAS 74 (1982), 134-140.

ja mitä painavammin ja järjestelmällisemmin yritetään heikentää perheen arvoa ja vähentää sen merkitystä yhteiskunnassa.

Kokemus osoittaa, että kansojen sivilisaatio ja lujuus riippuvat ennen kaikkea perheiden inhimillisestä laadusta. Siksi perheapostolaatilla on verrattoman suuri yhteiskunnallinen merkitys. Kirkko on osaltaan siitä syvästi vakuuttunut, sillä se tietää, että ”ihmiskunnan tulevaisuus kulkee perheen kautta”.[147]

Rakkaus on solidaarisuuden sielu ja tuki

41. Yhteiskunnan palveleminen ilmenee ja toteutuu monilla eri tavoilla vapaista ja epämuodollisista institutionaalisiin, yksilöiden auttamisesta erilaisten ryhmien ja yhteisöjen auttamiseen.

Koko kirkko on suoranaisesti kutsuttu rakkauden palvelutyöhön: ”Kuten pyhä kirkko jo alkuaikoinaan liitti eukaristiseen ateriaan ’agapen’ (rakkaudenaterian) osoittaen täten kokonaisuutena olevansa rakkauden sitein yhdistynyt Kristuksen ympärille, samoin se on kaikkina aikoina tunnettavissa tästä rakkauden merkistä. Ja samalla kun se iloitsee toisten aloitteista, se pitää rakkauden töitä omana velvollisuutenaan ja oikeutenaan, josta se kieltäytyy luopumasta. Siitä syystä sääliä köyhiä ja sairaita kohtaan ja niin sanottuja laupeudentöitä ja keskinäistä avunantoa kaikenlaisten inhimillisten puutteiden lievittämiseksi pidettäköön kirkossa erityisen suuressa arvossa.”[148] Lähimmäisenrakkaus vanhojen ja aina uusien ruumiillisten

147 *Familiaris consortio*, 85: AAS 74 (1982), 188.
148 *Apostolicam actuositatem*, 8.

ja hengellisten laupeudentekojen muodossa on välittömin, yleisin ja tavallisin tapa ajallisen järjestyksen elävöittämiseksi kristillisellä hengellä, mikä on uskovien maallikkojen erikoistehtävä.

Osoittamalla lähimmäisenrakkautta uskovat maallikot harjoittavat ja ilmaisevat osallisuuttaan Jeesuksen Kristuksen kuninkuuteen eli Ihmisen Pojan valtaan, hänen, ”joka ei tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan” (Mark. 10:45). He elävät todeksi ja ilmaisevat tätä kuninkuutta yksinkertaisimmalla ja ylevimmällä tavalla, joka on mahdollinen aina ja kaikille, koska rakkaus on korkein lahja, jonka Henki antaa kirkon rakentumiseksi (vrt. 1. Kor. 13:13) ja ihmiskunnan parhaaksi. Rakkaus innoittaa ja tukee solidaarisia tekoja, jotka ottavat huomioon kaikki ihmisen tarpeet.

Tämä rakkaus, jota sekä yksilöt että ryhmät ja yhteisöt yhdessä toteuttavat, on ja tulee aina olemaan välttämätöntä. Mikään tai kukaan voi sitä korvata nyt eikä tulevaisuudessa, eivät edes moninaiset instituutiot ja julkiset aloitteet, jotka pyrkivät vastaamaan väestön usein vakaviin ja laajamittaisiin tarpeisiin. Paradoksaalisesti tämä rakkaus on sitä välttämättömämpää, mitä monimutkaisemmaksi ja kaikenkattavammaksi instituutioiden organisaatio muuttuu. Lopulta ne lamaantuvat persoonattoman funktionalismin, liiallisen byrokratian, epäoikeutettujen yksityisintressien ja kevytmielisen ja yleistyneen velvollisuuksien välttelyn tähden.

Erityisesti järjestyneessä yhteiskunnassa tällaisessa kontekstissa syntyy ja leviää monenlaista eri palveluissa ja toiminnoissa ilmenevää *vapaaehtoistyötä*. Jos sitä todella toteutetaan epäitsekkäänä ihmisten palvelemisena, erityisesti eniten apua

tarvitsevien ja sosiaalipalveluiden helposti unohtamien ihmisten palvelemisena, vapaaehtoistyö voi olla tärkeä apostolaatti, jossa ensisijainen rooli on maallikoilla, miehillä ja naisilla.

Kaikki ovat politiikan kohteita ja tekijöitä

42. Ihmistä rakastavaa ja palvelevaa rakkautta ei voi koskaan erottaa oikeudenmukaisuudesta. Kumpikin niistä omalla tavallaan vaatii ihmispersoonan oikeuksien täyttä tunnustamista, persoonan, jota varten yhteiskunta kaikkine rakenteineen ja instituutioineen on järjestetty.[149]

Elävöittääkseen ajallista todellisuutta kristillisessä hengessä, mikä kuten sanottua merkitsee ihmisen ja yhteiskunnan palvelemista, uskovat maallikot eivät voi välttää osallistumista ”politiikkaan”: moninaiseen ja monenlaiseen taloudelliseen, sosiaaliseen, lainsäädännölliseen, hallinnolliseen ja kulttuuriseen toimintaan, joka pyrkii orgaanisesti ja institutionaalisesti edistämään *yhteistä hyvää*. Kuten synodin isät toistuvasti totesivat, kaikilla ja jokaisella on oikeus ja velvollisuus osallistua politiikkaan, vaikkakin erilaisilla ja toisiaan täydentävillä tavoilla, tasoilla, tehtävissä ja vastuualueilla. Syytökset urajohtoisuudesta, vallanpalvonnasta, itsekkyydestä ja korruptiosta, joita usein suunnataan hallitusten ja parlamentin jäsenille, johtavalle luokalle tai poliittisille puolueille, tai yleinen mielipide, että politiikka on väistämättä moraalisesti vaarallista, eivät millään tavalla oikeuta kristittyjen skeptisyyttä tai poissaoloa julkisesta elämästä.

149 Oikeudenmukaisuuden ja laupeuden suhteesta ks. Johannes Paavali II, kiertokirje *Dives in Misericordia*, 12: AAS 72 (1980), 1215-1217.

Vatikaanin II kirkolliskokouksen sana on merkityksellisempi kuin koskaan: ”Kirkko tarkastelee kiitollisuudella ja kunnioituksella niiden työtä, jotka palvellakseen ihmisiä omistautuvat poliittiseen tehtävään ja ottavat kantaakseen vastuun tästä virasta.”[150]

Politiikka ihmisen ja yhteiskunnan hyväksi saa peruskriteerinsä *yhteisen hyvän* tavoittelemisesta, kaikkien ihmisten ja koko ihmisen hyvän, joka tarjotaan ja taataan yksilöille ja ryhmille vapaasti ja vastuullisesti vastaanotettavaksi. Konstituutiossa *Gaudium et spes* sanotaan: ”Poliittinen yhteisö on siis olemassa tämän yhteisen hyvän takia, josta se saa täyden oikeutuksensa ja merkityksensä ja josta se myös johtaa omat, syvimmät oikeusperiaatteensa. Yhteinen hyvä taas sisältää niiden yhteiskuntaelämän edellytysten summan, joiden avulla yksilöt, perheet ja ryhmät voivat täydellisemmin ja helpommin saavuttaa oman täydellisyytensä.”[151]

Ihmiseen ja yhteiskuntaan suuntautuva politiikka saa jatkuvan toimintalinjansa oikeudenmukaisuuden puolustamisesta ja edistämisestä. Se on ”hyve”, johon kaikkia tulee kasvattaa, ja moraalinen ”voima”, joka tukee velvoitetta edistää kaikkien ja jokaisen oikeuksia ja velvollisuuksia ihmisen persoonallisen arvokkuuden pohjalta.

Poliittisen vallan harjoittamisessa tärkeää on palvelemisen henki. Vain se voi yhdessä välttämättömän pätevyyden ja tehokkuuden kanssa tehdä poliitikkojen toiminnan ”läpinäkyväksi” ja ”puhtaaksi”, kuten kansa oikeutetusti vaatii. Tämä edellyttää avointa taistelua ja päättäväisyyttä kiusausten

150 *Gaudium et spes*, 75.
151 *Gaudium et spes*, 74.

voittamiseksi, kuten epälojaalisuus ja valheet, julkisten varojen tuhlaaminen joidenkin harvojen hyödyksi ja oman voiton tavoittelemiseksi, epämääräisten tai laittomien keinojen käyttäminen vallan hankkimiseksi, säilyttämiseksi ja kasvattamiseksi mihin hintaan tahansa.

Politiikkaan osallistuvien maallikkojen täytyy kunnioittaa oikein ymmärrettyä maallisten todellisuuksien autonomiaa, kuten konstituutio *Gaudium et spes* sanoo: ”Varsinkin pluralistisessa yhteiskunnassa on sangen tärkeätä, että saadaan oikea käsitys poliittisen yhteisön ja kirkon välisestä suhteesta. On myös pidettävä selvästi erillään toisaalta se, mitä kristityt yksilöinä tai ryhminä tekevät omissa nimissään, siis kansalaisina, joita kristillinen omatunto ohjaa, ja taas toisaalta se, mitä he tekevät kirkon nimissä, yhdessä paimentensa kanssa. Kirkkoa ei tehtäväänsä eikä pätevyysalueeseensa nähden mitenkään voida sekoittaa poliittiseen yhteisöön eikä se ole riippuvainen mistään poliittisesta järjestelmästä, vaan se on merkki ihmispersoonan ylimaallisesta arvosta ja tämän arvon suojelija.”[152] Samalla – ja tämä on nykyään vakava vastuu – uskovien maallikkojen täytyy todistaa niistä inhimillisistä ja evankeliumin arvoista, jotka liittyvät läheisesti itse poliittiseen toimintaan. Niitä ovat vapaus ja oikeudenmukaisuus, solidaarisuus, uskollinen ja epäitsekäs omistautuminen kaikkien hyväksi, yksinkertainen elämäntapa ja rakkaus erityisesti köyhiä ja heikoimpia kohtaan. Tämä edellyttää, että maallikot yhä innokkaammin osallistuvat kirkon elämään ja saavat valaistusta kirkon yhteiskunnallisesta opetuksesta. Tässä heitä tukee ja auttaa kristillisen yhteisön ja sen paimenten läheisyys.[153]

152 *Gaudium et spes*, 76.
153 Vrt. Propositio 28.

Solidaarisuus on keino ja menettelytapa sellaisen politiikan toteuttamiseksi, jonka päämäärä on ihmisen todellinen kehitys. Se herättää kaikkien aktiivista ja vastuullista osallistumista poliittiseen elämään yksittäisistä kansalaisista ryhmiin, ammattiyhdistyksistä puolueisiin. Yhdessä me kaikki, jokainen erikseen, olemme politiikan kohteita ja tekijöitä. Niin kuin kirjoitin kiertokirjeessä *Sollicitudo rei socialis*, solidaarisuus tässä yhteydessä ”ei ole heikkoa säälintunnetta tai pinnallista liikuttumista, kun niin monet ihmiset joutuvat kärsimään lähellä ja kaukana. Päinvastoin, se on lujaa ja uskollista päättäväisyyttä antautua yhteisen hyvän palvelukseen eli edistämään kaikkien ja jokaisen hyvää, sillä me kaikki olemme vastuussa kaikista.”[154]

Poliittista solidaarisuutta on nykyään toteutettava laajasta näkökulmasta käsin, joka ylittää yksittäiset kansakunnat tai niiden ryhmittymät ja ulottuu koko maanosaan ja koko maailmaan.

Rauha on solidaarisen poliittisen toiminnan hedelmä, jota kaikki kaipaavat mutta joka ei kuitenkaan vielä ole kypsynyt. Uskovat maallikot eivät voi jäädä välinpitämättömiksi, ulkopuolisiksi ja toimettomiksi kaiken sen edessä, mikä kieltää ja vaarantaa rauhan: väkivalta ja sota, kidutus ja terrorismi, keskitysleirit, politiikan militarisointi, asevarustelu ja ydinsodan uhka. Päinvastoin, Jeesuksen Kristuksen, ”rauhan ruhtinaan” (Jes. 9:5) ja ”meidän rauhamme” (Ef. 2:14) opetuslapsina maallikkojen tulee ottaa tehtäväkseen toimia ”rauhantekijöinä” (Matt. 5:9) sekä sydämen kääntymyksen kautta että edis-

154 Johannes Paavali II, kiertokirje *Sollicitudo rei socialis,* 38: AAS 80 (1988), 565-566.

tämällä totuutta, vapautta, oikeudenmukaisuutta ja rakkautta, jotka ovat kiistaton rauhan perusta.[155]

Yhteistyössä kaikkien todella rauhaa etsivien kanssa ja hyödyntäen erityisiä kansallisia ja kansainvälisiä järjestöjä ja instituutioita uskovien maallikkojen on edistettävä laajamittaista kasvatustyötä, jonka tarkoituksena on voittaa vallitseva itsekkyyden, vihan, koston ja vihamielisyyden kulttuuri ja kehittää solidaarisuuden kulttuuria kaikilla tasoilla. Sellainen solidaarisuus on "tie rauhaan ja samalla kehitykseen".[156] Synodin isät kehottivat kristittyjä torjumaan väkivallan muodot, joita ei voi hyväksyä, edistämään vuoropuhelun ja rauhan asenteita ja työskentelemään oikeudenmukaisen yhteiskunnallisen ja kansainvälisen järjestyksen perustamiseksi.[157]

Ihmisen asettaminen talous- ja yhteiskuntaelämän keskukseksi

43. Uskovien maallikkojen palvelus yhteiskunnalle liittyy olennaisesti sosioekonomiseen kysymykseen, joka riippuu työn organisoimisesta.

Viimeaikaisessa kiertokirjeessä *Sollicitudo rei socialis* muistutettiin näiden nykyongelmien vakavuudesta kehityksen kannalta ja esitettiin niihin ratkaisuehdotus kirkon yhteiskunnallisen opetuksen pohjalta. Tätä kiertokirjettä suosittelen lämpimästi kaikille, varsinkin uskoville maallikoille.

155 Vrt. Johannes XXIII, *Pacem in terris:* AAS 55 (1963), 265-266.
156 Johannes Paavali II, kiertokirje *Sollicitudo rei socialis,* 39: AAS 80 (1988), 568.
157 Vrt. Propositio 26.

Yksi kirkon yhteiskunnallisen opetuksen kulmakivistä on periaate, että hyvyydet on tarkoitettu kaikille. Jumalan suunnitelmassa maan hyvyydet on tarjottu kaikille ihmisille ja jokaiselle ihmiselle välineenä aidosti inhimillisen elämän kehitykseen. Tätä päämäärää palvelee yksityisomaisuus, jolla juuri siksi on sosiaalinen tehtävä. Konkreettisesti miehen ja naisen työ on yleisin ja välittömin väline talouselämän kehitykseen, väline, joka on samalla jokaisen ihmisen oikeus ja velvollisuus.

Kaikki tämä sisältyy erityisellä tavalla maallikkojen lähetystehtävään. Vatikaanin II kirkolliskokous on määritellyt heidän läsnäolonsa ja toimintansa päämäärän ja kriteerin yleisin termein: ”Myös taloudellisessa ja sosiaalisessa elämässä on kunnioitettava ja edistettävä ihmispersoonan arvoa ja hänen kokonaiskutsumustaan sekä koko yhteiskunnan parasta. Ihminenhän on koko taloudellis-yhteiskunnallisen toiminnan alkuunpanija, keskus ja päämäärä.”[158]

Talous- ja työmaailman mullistavissa muutoksissa uskovien maallikkojen tehtävä on ensimmäisten joukossa ratkaista kasvavan työttömyyden vakavimpia ongelmia; taistella työn huonosta organisoimisesta johtuvien epäoikeudenmukaisuuksien voittamiseksi; edistää työpaikalla sellaisen persoonien yhteisön syntymistä, jossa ihmisten yksilöllisyyttä ja osallistumisoikeutta kunnioitetaan; kehittää uutta solidaarisuutta yhteiseen työhön osallistuvien kesken; herättää uusia yritysmuotoja sekä tutkia ja parantaa kauppa-, rahoitus- ja teknologiavaihtojärjestelmiä.

158 *Gaudium et spes*, 63.

Tätä varten maallikkojen tulee tehdä työnsä ammattipätevyydellä, inhimillisellä rehellisyydellä, kristillisessä hengessä ja tienä pyhitykseen.[159] Kirkolliskokous kehotti: ”Työllään ihminen tavallisesti hankkii oman ja perheensä toimeentulon sekä liittyy lähimmäisiinsä ja palvelee heitä; sen välityksellä hän myös kykenee osoittamaan aitoa rakkautta ja tarjoamaan apuaan Jumalan luomistyön täydentämiseksi. Uskomme vieläpä niinkin, että kun ihminen uhraa työnsä Jumalalle, hän siten yhdistyy itse Jeesuksen Kristuksen lunastustyöhön, hänen, joka antoi työlle ylevän arvokkuuden työskentelemällä omin käsin Nasaretissa.”[160]

Taloudellis-yhteiskunnalliseen elämään ja työhön liittyy nykyään yhä ajankohtaisemmin niin sanottu ”ekologinen” kysymys. Varmasti ihminen on saanut Jumalalta itseltään tehtävän ”hallita” luotua maailmaa ja ”viljellä maailman puutarhaa”. Mutta tätä tehtävää ihmisen tulee toteuttaa kunnioittaen saamaansa Jumalan kuvaa, viisaasti ja rakkaudella. Hänen täytyy tuntea olevansa vastuussa lahjoista, jotka Jumala on hänelle antanut ja jatkuvasti antaa. Ihmisellä on käsissään lahja, joka täytyy siirtää – mikäli mahdollista, entistä parempana – tuleville sukupolville, sillä nekin on tarkoitettu Herran lahjan vastaanottajiksi: ”Luojan ihmiselle uskoma valta ei ole absoluuttinen, eikä voida puhua vapaudesta ’käyttää luontoa oikein tai väärin’ saati mahdollisuudesta käyttää luontoa hyväkseen, miten vain mieleen johtuu. Luojan itsensä jo alussa asettama raja ilmaistaan vertauskuvallisesti kiellossa ’sen puun hedelmästä älä syö’ (vrt. 1. Moos. 2:16-17); se osoittaa kyllin selvästi, että näkyvään luontoon nähden meitä koskevat biologisten lakien lisäksi moraaliset lait, joita ei voi ran-

159 Vrt. Propositio 24.
160 *Gaudium et spes*, 67.

kaisematta rikkoa. Oikea käsitys kehityksestä ei voi kääntää selkäänsä näille ajatuksille luonnon käytöstä, luonnonvarojen uusiutumisesta ja säätelemättömän teollistumisen seurauksista. Näiden asioiden miettiminen ohjaa omantuntomme uudelleen kehityksen moraaliseen ulottuvuuteen."[161]

Ihmisen kulttuurin ja kulttuurien evankelioiminen

44. Ihmisen ja ihmisyhteisön palveleminen ilmenee ja toteutuu *kulttuurin luomisena ja välittämisenä*. Etenkin nykyään se on yksi ihmisten yhteiselämän ja yhteiskuntakehityksen vakavimmista tehtävistä. Kirkolliskokouksen valossa tarkoitamme kulttuurilla "kaikkea sitä, minkä avulla ihminen hioo ja kehittää moninaisia henkisiä ja fyysisiä lahjojaan, koettaa tutkien ja työskennellen alistaa valtaansa koko maailman ja tekee sosiaalisen elämän perheessä ja poliittisessa yhteisössä inhimillisemmäksi edistämällä hyviä tapoja ja instituutioita. Sivistyksen avulla ihminen vihdoin aikojen kuluessa ilmaisee, välittää ja säilyttää teoksissaan suuria henkisiä kokemuksia ja pyrkimyksiä, jotta ne palvelisivat monien ihmisten ja vieläpä koko ihmiskunnan kehitystä."[162] Tässä mielessä kulttuuria on pidettävä kunkin kansan yhteisenä hyvänä, ilmauksena sen arvokkuudesta, vapaudesta ja luomisvoimasta ja todistuksena sen vaelluksesta historiassa. Vain kulttuurissa ja kulttuurin kautta kristinusko tulee osaksi historiaa ja historian luojaksi.

Kirkko on täysin tietoinen siitä, että on pastoraalisesti välttämätöntä kiinnittää erityishuomiota kulttuuriin olosuh-

161 Johannes Paavali II, kiertokirje *Sollicitudo rei socialis,* 34: AAS 80 (1988), 560.
162 *Gaudium et spes,* 53.

teissa, joissa kulttuurikehitys irtautuu paitsi kristinuskosta myös inhimillisistä arvoista,[163] kuten myös tilanteissa, joissa tieteellis-teknologinen kulttuuri ei pysty vastaamaan ihmissydänten palavaan, pakottavaan kysymykseen totuudesta ja hyvyydestä.

Siksi kirkko kehottaa uskovia maallikkoja olemaan rohkeuden ja älyllisen luovuuden esimerkkeinä läsnä kulttuurin tärkeimmillä alueilla kuten koulu- ja yliopistomaailmassa, tieteellisessä ja teknisessä tutkimuksessa, taiteellisen luovuuden ja humanistisen ajattelun keskuksissa. Tämän läsnäolon tarkoitus ei ole pelkästään tunnistaa ja mahdollisesti puhdistaa nykykulttuurin kriittisesti arvioituja elementtejä, vaan myös korottaa ne evankeliumin ja kristinuskon alkuperäisten rikkauksien avulla. Se, mitä Vatikaanin II kirkolliskokous kirjoittaa evankeliumin ja kulttuurin välisestä suhteesta, on pysyvä historiallinen tosiasia ja samalla ajankohtainen ja välttämätön tavoite. Tämä vaativa ohjelma on uskottu koko kirkon pastoraalityön ja siinä erityisesti uskovien maallikkojen vastuulle: ”Kristuksen hyvä sanoma uudistaa taukoamatta langenneen ihmisen elämää ja sivistystä sekä vastustaa ja poistaa erehdyksiä ja vikoja, jotka yhä johtuvat synnin viettelyksestä. Se puhdistaa ja jalostaa lakkaamatta kansojen tapoja… Jo täyttämällä omaa tehtäväänsä kirkko näin kannustaa ja edesauttaa yksilön ja yhteisön sivistystä, samoin kuin se toiminnallaan – myös liturgisella alalla – kasvattaa ihmistä sisäiseen vapauteen.”[164]

Tässä on syytä palauttaa mieleen joitakin merkittäviä kohtia Paavali VI:n kehotuskirjeestä *Evangelii nuntiandi*: ”Kirkko

163 Vrt. Propositio 35.
164 *Gaudium et spes*, 58.

evankelioi, jos se pelkästään julistamansa ilosanoman jumalallisen voiman avulla (vrt. Room. 1:16; 1. Kor. 1:18; 2:4) pyrkii muuttamaan ihmisten henkilökohtaista ja kollektiivista ajattelutapaa, heidän toimintaansa, elämäänsä ja konkreettista ympäristöään. Ihmiskunnan kerrokset muuttuvat. Ei riitä, että kirkko vain julistaa evankeliumia yhä laajemmilla maantieteellisillä alueilla ja yhä suuremmille ihmismäärille, vaan on saavutettava ja evankeliumin voimalla ikään kuin järkytettävä niitä kriteerejä, ratkaisevia arvoja, etunäkökohtia, ajatuslinjoja, innoituksen lähteitä ja elämänmalleja, jotka ovat Jumalan sanan ja pelastussuunnitelman kanssa ristiriidassa. Kaiken tämän voi sanoa seuraavasti. On evankelioitava ihmisen kulttuuri ja kulttuurit, ei vain koristeeksi, ikään kuin pintapuolisesti silotellen, vaan syvällisesti juuria myöten... Ajallemme ja muillekin aikakausille ominainen tragedia on evankeliumin ja kulttuurin välirikko. Siksi on kaikin voimin pyrittävä evankelioimaan kulttuuri tai paremminkin kulttuurit."[165]

Tiedotusvälineet ovat nykyisin etuoikeutettu tie kulttuurin luomiseen ja välittämiseen.[166] Joukkotiedotusvälineiden maailma on kirkon lähetystehtävän uusi raja-alue, koska ne ovat kehittyneet nopeasti ja innovatiivisesti ja vaikuttavat maailmanlaajuisesti ja laajasti ajatusmallien ja tapojen muotoutumiseen. On tunnustettava, kuinka arvokasta tällä alalla on erityisesti uskovien maallikkojen ammatillinen vastuu sekä yksilöinä että yhteisöaloitteiden ja instituutioiden kautta, ja sitä on tuettava tarjoamalla asianmukaisempien aineellisia, intellektuaalisia ja pastoraalisia resursseja.

165 Paavali VI, *Evangelii nuntiandi,* 18-20: AAS 68 (1976), 18-19.
166 Vrt. Propositio 37.

Tiedotusvälineiden käyttäminen ja vastaanottaminen vaativat sekä kasvatusta kriittiseen tajuun, jota innoittaa intohimo totuuteen, että työtä vapauden puolustamiseksi, ihmisten arvokkuuden kunnioittamiseksi ja kansojen aidon kulttuurin korottamiseksi. Tämä tapahtuu torjumalla lujasti ja rohkeasti kaikenlaisen monopolisoinnin ja manipuloinnin.

Uskovien maallikkojen pastoraalinen vastuu ei kuitenkaan rajoitu tähän puolustustyöhön. Pelastavaa evankeliumia on julistettava kaikilla maailman kaduilla, myös lehdistön, elokuvan, radion, television ja teatterin pääväylillä.

NELJÄS LUKU

Herran viinitarhan työntekijät

Jumalan moninaisen armon hyvät taloudenhoitajat

Kutsumusten moninaisuus

45. Evankeliumin vertauksen mukaan ”talon isäntä” kutsuu työntekijöitä viinitarhaansa päivän eri aikoina: muutamia aamuvarhaisella, toisia yhdeksältä aamupäivällä, toisia puolenpäivän ja kello kolmen aikaan, viimeisiä kello viideltä iltapäivällä (vrt. Matt. 20:1ss). Selittäessään tätä evankeliumin kohtaa pyhä Gregorius Suuri tulkitsee kutsun eri kellonaikojen merkitsevän eri elämänvaiheita. Hän kirjoittaa: ”Eri kellonaikoja voi verrata ihmisen eri ikäkausiin. Tässä tulkinnassamme aamu voi merkitä lapsuutta. Kolmas hetki voi kuvata varhaisnuoruutta: aurinko nousee kohti taivaan lakea, elämän lämpö ja voima kasvaa. Kuudes hetki on kypsän nuoruuden aikaa: aurinko on keskellä taivasta, siinä iässä elinvoima vahvistuu

täyteen mittaansa. Yhdeksäs hetki kuvaa vanhuutta, sillä samoin kuin aurinko laskeutuu korkeudestaan, niin myös tässä iässä nuoruuden elinvoima alkaa vähetä. Yhdestoista hetki on se ikä, jona vuodet jo ovat vierineet pitkälle... Työntekijät kutsutaan viinitarhaan eri aikoina, eli joku ohjataan pyhään elämään jo lapsuuden aikana, joku toinen nuoruudessa, joku vanhuudessa ja joku vielä korkeassa iässä."[167]

Voimme soveltaa ja laajentaa pyhän Gregorius Suuren selitystä niihin hämmästyttävän monenlaisiin tapoihin, joilla kirkko on läsnä elämässä: kaikki ja jokainen erikseen kutsutaan työskentelemään Jumalan valtakunnan tulemiseksi erilaisten kutsumusten ja tilanteiden, armolahjojen ja palvelutehtävien mukaisesti. Tämä moninaisuus ei liity yksin ikään, vaan myös sukupuolten eroon ja luonnonlahjojen, kutsumusten ja elämäntilanteiden erilaisuuteen. Tämä erilaisuus tekee kirkon rikkauden elinvoimaisemmaksi ja konkreettisemmaksi.

Nuoret, lapset ja vanhat ihmiset

Nuoret, kirkon toivo

46. Synodi halusi osoittaa erityishuomiota nuorille. Ja se on aivan oikein. Monissa maailman maissa he edustavat puolta koko väestöstä ja usein lukumääräisesti puolta näissä maissa elävästä Jumalan kansasta. Jo tästä näkökulmasta nuoret ovat poikkeuksellinen voima ja suuri haaste kirkon tulevaisuudelle. Nuorista kirkko todella näkee tiensä kohti tulevaisuutta; heistä se löytää kuvan ja muistutuksen siitä siunatusta nuoruudesta, jonka Kristuksen Henki jatkuvasti lahjoittaa sille.

167 Pyhä Gregorius Suuri, *Hom. In Evang*. I, XIX, 2: PL 76, 1155.

Tässä mielessä kirkolliskokous määritteli nuoret ”kirkon toivoksi”.[168]

Kirjeessä maailman nuorisolle 31. maaliskuuta 1985 sanottiin näin: ”Kirkko katsoo nuoria ja erityisellä tavalla näkee itsensä nuorissa, teissä kaikissa ja jokaisessa teistä. Näin on ollut alusta asti, apostolien ajasta saakka. Pyhän Johanneksen sanat hänen ensimmäisessä kirjeessään voivat antaa siitä erityisen todistuksen: ’Minä kirjoitan teille, nuoret: te olette voittaneet Pahan. Lapseni, minä kirjoitan teille: te olette oppineet tuntemaan Isän ... Nuoret, minä kirjoitan teille: te olette voimakkaita, ja Jumalan sana pysyy teissä’ (1. Joh. 2:13-14). Myös meidän sukupolvenamme, toisen Kristuksen syntymän jälkeisen vuosituhannen lopussa, kirkko näkee itsensä nuorissa.”[169]

Nuoria ei saa pitää pelkästään kirkon pastoraalityön kohteena. He ovat ja heitä tulee rohkaista olemaan aktiivisia toimijoita, evankelioimisen esitaistelijoita ja yhteiskunnan uudistumisen rakentajia.[170] Nuoruus on aikaa, jona ihminen voimakkaalla tavalla löytää ”itsensä” ja ”elämänvalintansa”; se on kasvun aikaa ”viisaudessa, iässä ja armossa Jumalan ja ihmisten edessä” (vrt. Luuk. 2:52).

Synodin isät sanoivat: ”Nuoret tajuavat herkästi ja syvällisesti oikeudenmukaisuuden, väkivallattomuuden ja rauhan arvot. Heidän sydämensä on avoin veljeydelle, ystävyydelle ja solidaarisuudelle. Heillä on voimakas motivaatio elämän laatua ja luonnonsuojelua koskevissa kysymyksissä. Mutta

168 Vatikaanin II kirkolliskokous, julistus *Gravissimum educationis* kristillisestä kasvatuksesta, 2.
169 Johannes Paavali II, apostolinen kirje kansainvälistä nuorison vuotta varten, 15: AAS 77 (1985), 620-621.
170 Propositio 52.

heitä vaivaavat myös maailman levottomuudet, pettymykset, ahdistukset ja pelot, kuten myös heidän omaan tilanteeseensa liittyvät kiusaukset."[171]

Kirkon täytyy herättää uudelleen se erityinen rakkaus, jota Jeesus osoitti evankeliumin nuorta miestä kohtaan: "Jeesus katsahti häneen ja rakasti häntä" (Mark. 10:21). Siksi kirkko ei väsy julistamaan Jeesusta Kristusta ja hänen evankeliumiaan ainoana ja ylitsevuotavana vastauksena nuorten syvimpiin kaipauksiin, voimakkaana ja innostavana kehotuksena henkilökohtaiseen seuraamiseen ("Tule ja seuraa minua", Mark. 10:21). Se merkitsee osallisuutta Jeesuksen lapsenomaiseen rakkauteen Isää kohtaan ja osallistumista hänen lähetystehtäväänsä ihmiskunnan pelastukseksi.

Kirkolla on nuorille paljon sanottavaa ja nuorilla on paljon sanottavaa kirkolle. Tämän keskinäisen dialogin täytyy olla sydämellistä, selvää ja rohkeaa. Se edistää sukupolvien kohtaamista ja vuorovaikutusta ja on rikkauden ja nuoruuden lähde kirkolle ja yhteiskunnalle. Viestissään nuorille kirkolliskokous sanoi: "Kirkko katsoo teitä luottamuksella ja rakkaudella... Kirkko on maailman todellinen nuoruus... Katsokaa kirkkoa ja löydätte siitä Kristuksen kasvot."[172]

Lapset ja taivasten valtakunta

47. Lapset ovat Herran Jeesuksen hellän ja anteliaan rakkauden kohde. Heille hän antaa siunauksensa ja lupaa taivasten

171 Propositio 51.
172 Vatikaanin II kirkolliskokous, Sanoma nuorisolle (8. joulukuuta 1965): AAS 58 (1966), 18.

valtakunnan (vrt. Matt. 19:13-15; Mark. 10:14). Jeesus korostaa erityisesti pienten aktiivista osaa Jumalan valtakunnassa. He ovat paljonpuhuva vertauskuva ja loistava esimerkki niistä moraalisista ja hengellisistä edellytyksistä, jotka ovat olennaisia Jumalan valtakuntaan pääsemiseksi ja elämiseksi täysin Herraan luottamisen logiikan mukaan: ”Totisesti: ellette käänny ja tule lasten kaltaisiksi, te ette pääse taivasten valtakuntaan. Se, joka nöyrtyy tämän lapsen kaltaiseksi, on suurin taivasten valtakunnassa. Ja joka minun nimessäni ottaa luokseen yhdenkin tällaisen lapsen, se ottaa luokseen minut” (Matt. 18:35; vrt. Luuk. 9:48).

Lapset muistuttavat meitä siitä, että kirkon missionaarisen hedelmällisyyden elävä juuri on Jumalan ehdottoman ilmainen lahja, eivät ihmisten keinot ja ansiot. Lasten elämä viattomuudessa ja armossa ja heille epäoikeudenmukaisesti aiheutetut kärsimykset ovat Kristuksen ristin voimasta hengellisen rikkauden lähde heille itselleen ja koko kirkolle. Tästä meidän kaikkien tulee olla entistä tietoisempia ja kiitollisempia.

On muistettava, että lapsuus- ja nuoruusiässäkin on arvokkaita mahdollisuuksia työskennellä kirkon rakentamisen ja inhimillisemmän yhteiskunnan hyväksi. Kirkolliskokous puhuu lasten siunauksellisesta ja rakentavasta läsnäolosta perheessä eli ”kotikirkossa”: ”Perheen elävinä jäseninä lapset myötävaikuttavat omalla tavallaan vanhempien pyhitykseen.”[173] Sama on toistettava myös lasten suhteesta paikallis- ja yleismaailmalliseen kirkkoon. Tätä korosti jo Jean Gerson, 1400-luvulla elänyt teologi ja kasvattaja: ”Lapset ja nuoret eivät ole vähäpätöinen osa kirkkoa.”[174]

173 *Gaudium et spes,* 48.
174 Jean Gerson, *De Parvulis ad Christum Trahendis.* Oeuvres Complètes, Desclée, Pariisi 1973, IX, 669.

Vanhat ihmiset ja viisauden lahja

48. Vanhoja ihmisiä pidetään joskus epäoikeudenmukaisesti hyödyttäminä, ellei jopa sietämättömänä taakkana. Haluan muistuttaa heitä siitä, että kirkko kutsuu heitä ja odottaa heidän jatkavan apostolista ja missionaarista lähetystehtäväänsä. Se ei ole pelkästään mahdollisuus ja velvollisuus myös tässä iässä, vaan tietyllä tavalla juuri tämä ikä tarjoaa siihen erityisen ja ainutlaatuisen tilaisuuden.

Raamattu esittää mielellään vanhan ihmisen vertauskuvana henkilöstä, jolla on runsaasti viisautta ja Jumalan pelkoa (vrt. Sir. 25:4-6). Tässä mielessä vanhan ihmisen ”lahja” voidaan nähdä siinä, että hän on kirkossa ja yhteiskunnassa uskon tradition todistaja (vrt. Ps. 44:2; 2. Moos. 12:26-27), elämän opettaja (vrt. Sir. 6:34; 8:9) ja armeliaan rakkauden työntekijä.

Maailman eri maissa iäkkäämpien ihmisten määrä kasvaa ja siirtyminen pois ammatti- ja työelämästä avaa uusia apostolaattimahdollisuuksia vanhoille ihmisille. Tämä tehtävä on päättäväisesti otettava vastaan. On voitettava kiusaus paeta nostalgisesti menneisyyteen, joka ei enää palaa, tai väistää nykyvelvollisuutta niiden vaikeuksien tähden, joita kohdataan jatkuvia uutuuksia tarjoavassa maailmassa. On tultava yhä selvemmin tietoiseksi siitä, että oma tehtävä kirkossa ja yhteiskunnassa ei suinkaan pysähdy tiettyyn ikään, vaan saa uusia soveltamistapoja. Psalmin kirjoittaja sanoo: ”Vielä vanhoinakin he ovat voimissaan, versovat ja vihannoivat, kertovat Herran oikeamielisyydestä” (Ps. 92:15-16). Toistan tässä sen, mitä sanoin vanhojen ihmisten juhlavuoden yhteydessä: ”Kolmanteen ikäkauteen siirtymistä on pidettävä etuoikeutena, ei vain siksi, että kaikilla ei ole mahdollisuutta saavuttaa

sitä, vaan myös ja ennen kaikkea siksi, että tämä ajanjakso tarjoaa konkreettisia tilaisuuksia mietiskellä paremmin menneisyyttä, oppia tuntemaan ja kokea syvällisemmin pääsiäisen salaisuutta ja tulla kirkossa esikuvaksi koko Jumalan kansalle... Huolimatta monimutkaisista ongelmistanne, kun voimat vähitellen heikkenevät, sosiaalipalvelut ovat riittämättömiä, julkinen lainsäädäntö on liian hidasta ja itsekäs yhteiskunta ei ymmärrä – te ette ole ettekä saa tuntea olevanne kirkon elämästä syrjässä tai passiivisia elementtejä liian nopeasti muuttuvassa maailmassa. Te olette aktiivisia osallistujia elämänvaiheessa, joka on inhimillisesti ja hengellisesti hedelmällinen. Teillä on vielä lähetystehtävä täytettävänä, oma osuutenne annettavana. Jumalan suunnitelman mukaisesti jokainen ihmisolento on elämä, joka kasvaa olemassaolonsa ensimmäisestä silmänräpäyksestä aina viimeiseen hengenvetoon asti."[175]

Naiset ja miehet

49. Synodin isät kiinnittivät erityistä huomiota naisten asemaan ja tehtävään kahta päämäärää ajatellen: tunnustaa ja kehottaa kaikkia jälleen kerran tunnustamaan naisten korvaamaton osuus kirkon rakentamisessa ja yhteiskunnan kehityksessä sekä työstää tarkempi analyysi naisten osallistumisesta kirkon elämään ja lähetystehtävään.

Synodin isät viittasivat Johannes XXIII:een, jonka mukaan naisten suurempi tietoisuus arvokkuudestaan ja heidän mukaantulonsa julkiseen elämään ovat aikamme merkkejä.[176]

175 Johannes Paavali II, puhe Italian hiippakuntien vanhojen ihmisten kokoukselle (23. maaliskuuta 1984): *Insegnamenti* VII, 1 (1984), 744.

He korostivat toistuvasti ja päättäväisesti – koskien monenlaista syrjintää, jota naiset kohtaavat naiseutensa vuoksi – että on välttämätöntä puolustaa ja edistää naisten persoonallista arvokkuutta ja siten heidän tasa-arvoisuuttaan miehen kanssa.

Joskin tämä tehtävä kuuluu kaikille kirkossa ja yhteiskunnassa, erityisesti naisten itsensä on tunnettava vastuunsa sen ensisijaisina edistäjinä. Monissa osissa maailmaa ja monilla alueilla on vielä ponnisteltava paljon sen epäoikeudenmukaisen ja vahingollisen ajattelutavan voittamiseksi, joka pitää ihmistä esineenä, kohteena jonka voi ostaa tai myydä, itsekkäiden pyrkimysten tai pelkän mielihalun välineenä. Juuri naiset ovat tämän ajattelutavan ensimmäisiä uhreja. Vain tunnustamalla avoimesti naisen persoonallisen arvokkuuden otetaan ensimmäinen askel, jotta voidaan edistää naisen täyttä osallistumista sekä kirkolliseen että yhteiskunnalliseen ja julkiseen elämään. On annettava laajempi ja päättäväisempi vastaus kehotuskirjeen *Familiaris consortio* asettamaan vaatimukseen koskien monenlaista syrjintää, jonka uhreiksi naiset joutuvat: ”että kaikki ryhtyvät erityiseen entistä voimakkaampaan ja tehokkaampaan pastoraalityöhön, jotta nämä syrjintämuodot voitettaisiin lopullisesti ja Jumalan kuvaa, joka loistaa poikkeuksetta kaikissa ihmisissä, kunnioitettaisiin täysin”.[176] Synodin isät korostivat: ”Lähetystehtävänsä ilmauksena kirkon täytyy jyrkästi vastustaa kaikenlaista naisten syrjintää ja hyväksikäyttöä.”[177] Ja edelleen: ”Naisten arvokkuus, jota yleisessä mielipiteessä on vakavasti haavoitettu, on korjattava ennal-

176 Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Familiaris consortio,* 24: AAS 74 (1982), 109-110.
177 Propositio 46.

leen kunnioittamalla ihmispersoonan oikeuksia ja toteuttamalla käytännössä kirkon opetusta."[178]

Varsinkin puhuttaessa aktiivisesta ja vastuullisesta osallistumisesta kirkon elämään ja lähetystehtävään on korostettava sitä, mitä jo Vatikaanin II kirkolliskokous selvästi sanoi kehottaessaan: "Kun nykyisin naisilla on yhä aktiivisempi osa koko yhteiskunnan elämässä, on heidän laajempi osallistumisensa myös kirkon apostolaatin eri aloihin erittäin tärkeää."[179]

Tietoisuus siitä, että naisella lahjoineen ja tehtävineen on erityinen kutsumus, on kirkolliskokouksen jälkeisenä aikana kasvanut ja syventynyt, alkuperäisenä innoituksenaan evankeliumi ja kirkon historia. Uskovalle evankeliumi eli Jeesuksen Kristuksen sana ja esimerkki pysyy välttämättömänä ja ratkaisevana kiintopisteenä. Historian nykytilanteessa se on hedelmällisempi ja innovatiivisempi kuin koskaan ennen.

Vaikka naisia ei kutsuttu kahdentoista apostolin apostolaattiin ja siten palveluviran pappeuteen, monet naiset seurasivat Jeesusta hänen palvelutehtävässään ja auttoivat apostolien joukkoa (vrt. Luuk. 8:2-3). He olivat läsnä ristin juurella (vrt. Luuk. 23:49), avustivat Jeesuksen hautaamisessa (vrt. Luuk. 23:55) ja pääsiäisaamuna ottivat vastaan ja välittivät uutisen ylösnousemuksesta (vrt. Luuk. 24:1-10). He rukoilivat yläkerran huoneessa yhdessä apostolien kanssa odottaessaan helluntaita (vrt. Ap.t. 1:14).

Evankeliumin jälkiä seuraten kirkko alusta alkaen erottautui aikansa kulttuurista ja kutsui naisia evankeliumin levittämi-

178 Propositio 47.
179 *Apostolicam actuositatem*, 9.

seen liittyviin tehtäviin. Apostoli Paavali mainitsee kirjeissään myös nimeltä lukuisia naisia, joilla oli erilaisia tehtäviä ensimmäisissä kirkollisissa yhteisöissä ja niiden palveluksessa (vrt. Room. 16:1-15; Fil. 4:2-3; Kol. 4:15 ja 1. Kor. 11:5; 1. Tim. 5:16). Paavali VI sanoi: ”Jos apostolien todistus perustaa kirkon, naisten todistus auttaa suuresti ravitsemaan kristillisten yhteisöjen uskoa.”[180]

Kuten alkuaikoina, kirkossa on myös myöhemmissä kehitysvaiheissaan aina ollut – vaikkakin eri tavoin ja eri painotuksin – naisia, joilla usein on ollut ratkaiseva rooli ja jotka ovat hoitaneet kirkolle huomattavan arvokkaita tehtäviä. Tämä historia kertoo valtavasta työstä, joka usein on ollut vaatimatonta ja kätkettyä, mutta ei sen vuoksi vähemmän ratkaisevaa kirkon kasvulle ja pyhyydelle. On välttämätöntä, että tämä historia jatkuu, laajenee ja tehostuu, kun tietoisuus naisen persoonallisesta arvokkuudesta ja kutsumuksesta kasvaa ja yleistyy ja kun tarvitaan kiireesti ”uutta evankelioimista” ja sosiaalisten suhteiden ”inhimillistämistä”.

Kooten Vatikaanin II kirkolliskokouksen lausumat, joista heijastuu evankeliumin ja kirkon historian sanoma, synodin isät esittivät muun muassa tämän suosituksen: ”On välttämätöntä, että kirkko tunnistaa elämässään ja lähetystehtävässään kaikki naisten ja miesten lahjat ja toteuttaa niitä käytännössä.”[181] Ja lisäksi: ”Tämä synodi julistaa, että kirkko vaatii kaikkien näiden miesten ja naisten lahjojen, kokemusten ja taipumusten tunnustamista ja hyödyntämistä, jotta se voisi tehokkaammin täyttää lähetystehtäväänsä” (vrt. Uskonopin

180 Paavali VI, puhe kansainvälisen naisten vuoden toimikunnan jäsenille (18. huhtikuuta 1975): AAS 67 (1975), 266.
181 Propositio 46.

kongregaatio, Instruktio kristillisestä vapaudesta ja vapautuksesta, 72).[182]

Antropologiset ja teologiset perusteet

50. Naisen oikeutetun aseman takaaminen kirkossa ja yhteiskunnassa edellyttää, että tutkitaan syvemmin ja tarkemmin mieheyden ja naiseuden antropologista perustaa. Sen tarkoituksena on täsmentää naisen persoonallista identiteettiä suhteessa mieheen eli erilaisuutta ja toisiaan täydentävyyttä, ei vain rooleissa ja tehtävissä vaan myös ja vielä syvällisemmin siinä, mikä koskee hänen olemustaan ja persoonallista merkitystään. Synodin isät tunsivat voimakkaasti tämän vaatimuksen korostaessaan, että ”antropologista ja teologista perustaa on tutkittava syvemmin niiden ongelmien ratkaisemiseksi, jotka liittyvät kummankin sukupuolen todelliseen merkitykseen ja arvokkuuteen”.[183]

Pohtien naiseuden antropologisia ja teologisia perusteita kirkko on läsnä useiden liikkeiden historiallisessa prosessissa naisen aseman edistämiseksi; naisen persoonallisen olemuksen juurten tutkiminen on siinä kirkon arvokkain panos. Mutta ensin ja ennen kaikkea kirkko aikoo tällä tavoin totella Jumalaa, joka loi ihmisen ”omaksi kuvakseen”, ”mieheksi ja naiseksi hän loi heidät” (1. Moos. 1:27); samaten kirkko aikoo ottaa vastaan Jumalan kutsun oppia tuntemaan, ihailemaan ja elämään todeksi hänen suunnitelmaansa. Tuo suunnitelma on ”alussa” painettu lähtemättömästi itse ihmispersoonan – miehen ja naisen – olemukseen ja siten myös hänen mer-

182 Propositio 47.
183 Propositio 47.

kittäviin rakenteisiinsa ja syvimpiin voimiinsa. Juuri tätä viisasta rakkauden suunnitelmaa tulee tutkia, jotta löydetään sen sisällön koko rikkaus. Tämä rikkaus on ”alusta” alkaen vähitellen tullut ilmi, toteutunut koko pelastushistoriassa ja huipentunut ”aikojen täyttyessä”, kun ”Jumala lähetti tänne Poikansa, naisesta syntyneen” (Gal. 4:4).

Tämä ”täyttymys” jatkuu historiassa. Jumalan naista koskevaa suunnitelmaa on jatkuvasti tulkittu ja sitä on tulkittava kirkon uskon kontekstissa ja myös monien kristittyjen naisten eletyn elämän kautta. Ei pidä myöskään unohtaa apua, joka voi tulla eri ihmistieteistä ja kulttuureista. Ne voivat huolellisesti harkittuina auttaa kokoamaan ja täsmentämään ne arvot ja vaatimukset, jotka kuuluvat naisen pysyvään olemukseen, ja ne, jotka liittyvät historialliseen kulttuurikehitykseen. Vatikaanin II kirkolliskokous muistuttaa: ”Kirkko vakuuttaa, että kaikkien muutosten takana on paljon sellaista, mikä ei muutu ja minkä pohjimmainen perustus on Kristus, hän joka on sama eilen, tänään ja iankaikkisesti (vrt. Hepr. 13:8).”[184]

Apostolinen kirje *Mulieris dignitatem* naisen arvokkuudesta ja kutsumuksesta käsittelee naisen persoonallisen arvokkuuden antropologisia ja teologisia perusteita. Asiakirja ottaa uudelleen esille, kehittää ja tarkentaa keskiviikon yleisaudienssien mietiskelyjä, joissa pitkähkönä ajanjaksona käsiteltiin ”ruumiin teologiaa”. Samalla se täyttää kiertokirjeessä *Redemptoris Mater*[185] annetun lupauksen ja vastaa synodin isien pyyntöön.

184 *Gaudium et spes*, 10.

185 Kiertokirje *Redemptoris Mater* muistuttaa: ”Kristillisen elämän mariaaninen ulottuvuus on erityisen tärkeä naista ja hänen asemaansa ajatellen”, ja lisää: ”Itse asiassa naiseudella on ainutlaatuinen suhde Lunastajan äitiin, mitä voidaan syvällisemmin käsitellä muualla. Tässä haluan vain huomauttaa, että Nasaretin Maria valaisee *naista sinänsä* juuri siksi, että Jumala Poikansa inkarnaation korkeimmassa tapahtumassa uskoi itsensä

Apostolisen kirjeen *Mulieris dignitatem* lukeminen voi myös raamatullis-teologisena mietiskelynä innoittaa kaikkia (miehiä ja naisia, erityisesti ihmistieteiden ja teologisten tieteiden harjoittajia) jatkamaan kriittistä tutkimustaan. Siten miehen ja naisen persoonallisen arvokkuuden ja vastavuoroisen suhteen perustalta ymmärretään yhä paremmin ja syvemmin naiseuden ja mieheyden erityiset arvot ja lahjat paitsi sosiaalisessa elämässä, myös ja ennen kaikkea kristillisessä ja kirkollisessa elämässä.

Naisen antropologisten ja teologisten perusteiden mietiskelyn tulee valaista ja ohjata kristillistä vastausta usein esitettyyn ja ajankohtaiseen kysymykseen ”paikasta”, joka naisella voi ja täytyy olla kirkossa ja yhteiskunnassa.

Kristuksen sanoista ja asenteesta, jotka ovat kirkolle ohjeellisia, käy selvästi ilmi, että mitään syrjintää ei ole tasolla, joka koskee suhdetta Kristukseen: ”Yhdentekevää, oletko mies vai nainen, sillä Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi” (vrt. Gal. 3:28). Sama koskee osallistumista kirkon elämään ja pyhyyteen, kuten helluntaina toteutunut Joelin profetia loistavasti todistaa: ”Minä vuodatan henkeni kaikkiin ihmisiin. Ja niin teidän poikanne ja tyttärenne profetoivat” (Joel 3:1; vrt. Ap.t. 2:17ss). Apostolisessa kirjeessä naisen arvokkuudesta ja kutsumuksesta sanotaan: ”Molemmat – nainen ja mies – ovat yhtä lailla kykeneviä ottamaan vastaan jumalallisen totuuden

naisen vapaan ja aktiivisen palvelutehtävän huomaan. Siksi voi sanoa, että nainen löytää Mariaa katsomalla tien eläkseen naiseuttaan arvokkaasti ja toteuttaakseen todellista edistystään. Marian valossa kirkko näkee naisissa heijastuksen kauneudesta, joka kuvastaa korkeimpia tunteita, joihin ihmissydän kykenee: itsensä kokonaan antava rakkaus, voima, joka kestää suurimmat tuskat; rajaton uskollisuus ja väsymätön omistautuminen työhön; kyky liittää osuva intuitio rohkaiseviin ja tukeviin sanoihin.” Johannes Paavali II, kiertokirje *Redemptoris Mater*, 46: AAS 79 (1987), 424-425.

ja rakkauden vuodattamisen Pyhässä Hengessä. Molemmat ottavat vastaan hänen pelastavia ja pyhittäviä 'vierailujaan'."[186]

Lähetystehtävä kirkossa ja maailmassa

51. Puhuttaessa osallistumisesta kirkon apostoliseen lähetystehtävään ei ole epäilystä siitä, että kasteen ja vahvistuksen voimasta nainen, kuten mieskin, tulee osalliseksi Jeesuksen Kristuksen kolminkertaisesta papin, profeetan ja kuninkaan virasta ja on siten kykenevä ja velvollinen kirkon perusapostolaattiin: evankelioimistyöhön. Toisaalta nainen on juuri tämän apostolaatin toteuttamisessa kutsuttu käyttämään omia "lahjojaan": ennen kaikkea oman persoonallisen arvokkuutensa lahjaa sanan ja elämäntodistuksen kautta, ja lahjoja, jotka liittyvät hänen kutsumukseensa naisena.

Osallistuessaan kirkon elämään ja lähetystehtävään nainen ei voi vastaanottaa vihkimyksen sakramenttia eikä siksi voi täyttää palveluviran pappeuteen kuuluvia tehtäviä. Tämän käytännön kirkko on aina nähnyt perustuvan Jeesuksen Kristuksen yksiselitteiseen, täysin vapaaseen ja riippumattomaan tahtoon, kun hän kutsui apostoleikseen yksinomaan miehiä,[187] ja sen voi ymmärtää Kristuksen, sulhasen ja kirkon, hänen morsiamensa välisestä suhteesta käsin.[188] Tässä on kyse tehtävästä, ei arvokkuudesta tai pyhyydestä. On todettava: "Vaikka kirkolla on hierarkkinen rakenne, tämä rakenne on täysin suunnattu Kristuksen jäsenten pyhyyttä varten."[189]

186 Johannes Paavali II, apostolinen kirje *Mulieris dignitatem,* 16.
187 Uskonopin kongregaatio, julistus *Inter insigniores* koskien kysymystä naisten pääsystä palveluviran pappeuteen (15. lokakuuta 1976): AAS 69 (1977), 98-116.
188 *Mulieris dignitatem,* 26.
189 *Mulieris dignitatem,* 27.

Jo Paavali VI sanoi: ”Emme voi muuttaa Herramme menettelytapaa emmekä hänen naisille esittämäänsä kutsua, mutta meidän on tunnustettava naisten osuus evankelioimistyössä ja kristillisen yhteisön elämässä ja edistettävä sitä.”[190]

Ennen kaikkea naisen aktiivisen ja vastuullisen läsnäolon *teoreettinen tunnustaminen* kirkossa on *toteutettava käytännössä*. Ja juuri siinä mielessä on luettava tätä kehotuskirjettä, joka on osoitettu uskoville maallikoille, täsmentäen tietoisesti ja toistuvasti ”miehille ja naisille”. Uusi kanonisen oikeuden lakikirja tarjoaa monia mahdollisuuksia naisten osallistumiseksi kirkon elämään ja lähetystehtävään. Niiden on tultava yleisemmin tunnetuiksi ja niitä on toteutettava oikeaan aikaan ja johdonmukaisemmin ottaen huomioon erilaiset kulttuuriset herkkyydet ja pastoraaliset tilanteet.

Ajatelkaamme esimerkiksi naisten osallistumista hiippakunnallisiin ja seurakunnallisiin pastoraalineuvostoihin, hiippakuntasynodeihin ja osakirkon konsiileihin. Tästä synodin isät kirjoittivat: ”Naisten tulee osallistua kirkon elämään ilman syrjintää, myös neuvonantamiseen ja päätöksentekoprosesseihin.”[191] Ja edelleen: ”Naisten, joilla jo on merkittävä sija uskon välittämisessä ja kaikenlaisissa palvelutehtävissä kirkon elämässä, täytyy olla mukana valmistelemassa pastoraalisia ja lähetystyöasiakirjoja, ja heidät on tunnustettava työtovereiksi kirkon lähetystehtävässä perheessä, ammatillisessa elämässä ja yhteiskunnassa.”[192]

190 Paavali VI, puhe kansainvälisen naisten vuoden toimikunnan jäsenille (18. huhtikuuta 1975): AAS 67 (1975), 266.
191 Propositio 47.
192 Propositio 47.

Evankelioimisen ja katekeesin erikoisaloilla on voimakkaammin edistettävä naisten erityistä tehtävää uskon välittämisessä paitsi perheessä myös eri kasvatusympäristöissä. Laajemmassa mielessä tämä pätee kaikkeen, mikä koskee Jumalan sanan vastaanottamista, ymmärtämistä ja levittämistä, kuten myös opiskelua, tutkimusta ja teologian opetusta.

Täyttäessään evankelioimistehtäväänsä nainen tuntee elävämmin tarpeen tulla evankelioiduksi. Siten hän pystyy uskon valaisemin silmin (vrt. Ef. 1:18) erottamaan sen, mikä todella vastaa hänen persoonallista arvokkuuttaan ja kutsumustaan, kaikesta siitä, mikä ehkä tämän ”arvokkuuden” verukkeella tai ”vapauden” ja ”edistyksen” nimessä esitettynä ei palvelekaan todellisten arvojen vakiintumista vaan päinvastoin ihmisten, ympäristön ja yhteiskunnan moraalista rappeutumista. Tämä erottaminen on ehdoton historiallinen välttämättömyys ja samalla mahdollisuus ja vaatimus, joka johtuu kristityn naisen osallisuudesta Kristuksen ja hänen kirkkonsa profeetalliseen virkaan. Tämä erottaminen, josta apostoli Paavali puhuu useita kertoja, ei ole pelkästään todellisuuden ja tapahtumien arvioimista uskon valossa, vaan siihen sisältyy myös konkreettinen päätös ja velvollisuus toimia sen mukaisesti sekä kirkon elämässä että ihmisyhteiskunnassa.

Voi sanoa, että kaikki nykymaailman ongelmat, joista jo kirkolliskokouksen konstituution *Gaudium et spes* toinen osa puhui ja joita aika ei ole ratkaissut eikä lieventänyt, vaativat naisten läsnäoloa ja toimintaa ja juuri heille ominaista korvaamatonta panosta.

Erityisesti kaksi suurta naisille uskottua tehtävää ansaitsee kaikkien huomion.

Ennen kaikkea tehtävä *antaa täysi arvokkuus avioelämälle ja äitiydelle*. Nykyään naiselle avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää syvemmin ja toteuttaa rikkaammin inhimillisiä ja kristillisiä arvoja, joita avioelämään ja äitiyden kokemukseen sisältyy. Myös mies – aviomies ja isä – voi oppia voittamaan tavan olla poissa tai läsnä perheessään vain jaksoittain tai osittain ja osallistua uusiin ja merkittäviin persoonien välisen yhteyden suhteisiin juuri naisen viisaan, rakastavan ja päättäväisen toiminnan ansiosta.

Toiseksi tehtävä *varmistaa kulttuurin moraalinen ulottuvuus*, kulttuurin, joka on ihmisen, hänen persoonallisen ja sosiaalisen elämänsä arvon mukainen. Vatikaanin II kirkolliskokous näyttää liittävän kulttuurin moraalisen ulottuvuuden uskovien maallikkojen osallistumiseen Kristuksen kuninkaalliseen tehtävään: ”Mikäli maailman tavat ja olosuhteet houkuttelevat syntiin, maallikkojen tulee yhteisvoimin yrittää tervehdyttää niitä, niin että ne kaikki tulevat yhä enemmän oikeudenmukaisuuden normien mukaisiksi eivätkä estä vaan pikemminkin edistävät hyveiden harjoitusta. Näin toimiessaan he täyttävät kulttuurin ja inhimillisen työn siveellisellä arvolla.”[193]

Kun naiset yhä enemmän aktiivisesti ja vastuullisesti osallistuvat niiden instituutioiden toimintaan, joista riippuu inhimillisten arvojen etusijan varmistaminen poliittisten yhteisöjen elämässä, nuo kirkolliskokouksen sanat viittaavat tärkeään alueeseen naisen apostolaatissa. Kaikessa näiden yhteisöjen elämässä yhteiskunnallis-taloudellisesta aina yhteiskunnallis-poliittiseen ulottuvuuteen asti on kunnioitettava ja edistettävä naisen persoonallista arvokkuutta ja hä-

193 *Lumen gentium*, 36.

nen erityistä kutsumustaan. Tämä ei koske vain yksilö- vaan myös yhteisötasoa, ei vain henkilökohtaisesta vastuullisesta vapaudesta riippuvia vaan myös oikeudenmukaisen maallisen lainsäädännön takaamia muotoja.

”Ei ole hyvä ihmisen olla yksinään. Minä teen hänelle kumppanin, joka sopii hänen avukseen” (1. Moos. 2:18). *Luoja Jumala uskoi ihmisen naiselle.* Tietenkin ihminen on uskottu jokaiselle ihmiselle, mutta erityisesti naiselle, koska juuri naisella näyttää äitiyden kokemuksen vuoksi olevan erityinen herkkyys ihmistä kohtaan ja hänen todellista parastaan kohtaan, alkaen elämän perustavanlaatuisesta arvosta. Kuinka suuret mahdollisuudet ja vastuut naisella onkaan tällä alalla aikana, jona tieteen ja tekniikan kehityksen innoittajana ja mittapuuna ei aina ole todellinen viisaus! Siihen liittyy ihmiselämän ”epäinhimillistämisen” vaara juuri silloin, kun tarvittaisiin suurempaa rakkautta ja auliimpaa vastaanottamista.

Naisten osallistuminen omine lahjoineen kirkon ja yhteiskunnan elämään merkitsee samalla kertaa sekä heille välttämätöntä tietä persoonallisuutensa toteuttamiseen – mitä nykyään oikeutetusti korostetaan – että heidän ainutlaatuista panostaan kirkollisen yhteyden ja Jumalan kansan apostolisen voiman rikastuttamiseen. Tästä näkökulmasta on tarkasteltava myös miehen läsnäoloa naisen rinnalla.

Miesten ja naisten yhteinen läsnäolo ja yhteistyö

52. Monissa synodin puheenvuoroissa ilmaistiin myös pelko siitä, että naisten aseman ja roolin liiallinen korostaminen voisi johtaa miesten unohtamiseen, mitä ei voi hyväksyä.

Tosiasiassa kirkon elämän eri aloilla on valitettava miesten poissaoloa tai vähäistä osallistumista. Jotkut heistä luopuvat omista kirkollisista velvollisuuksistaan ja jättävät ne yksistään naisten harteille. Tämä koskee esimerkiksi osallistumista kirkon liturgiseen rukoukseen, kasvatusta ja erityisesti omien lastensa ja toisten lasten katekeesia, osallistumista uskonnollisiin kokouksiin ja kulttuuritilaisuuksiin sekä yhteistyötä karitatiivisissa ja lähetystyöaloitteissa.

On siis pyrittävä pastoraalisesti miesten ja naisten järjestyneeseen yhteiseen läsnäoloon, jotta uskovien maallikkojen osallistuminen kirkon pelastavaan lähetystehtävään tulisi täydellisemmäksi, sopusointuisemmaksi ja rikkaammaksi.

Kuten edellä korostettiin, se perussyy, joka edellyttää ja selittää sekä miesten että naisten yhteistä läsnäoloa ja yhteistyötä, ei ole pelkästään kirkon pastoraalityön suurempi merkittävyys ja tehokkuus. Vielä vähemmän syynä on pelkkä sosiologinen tosiasia, että ihmisten yhteiselo luonnollisesti koostuu miehistä ja naisista. Perussyy on pikemminkin Luojan alkuperäinen suunnitelma. ”Alusta” asti hän tarkoitti ihmisolennon ”kahden ykseydeksi”, hän tahtoi miehen ja naisen olevan ensimmäinen persoonien yhteisö, kaikkien muiden yhteisöjen juuri ja ”merkki” siitä persoonien välisen rakkauden yhteydestä, jota yhden ja kolmiyhteisen Jumalan salattu sisäinen elämä on.

Juuri tämän vuoksi yleisin, laajimmalle levinnyt ja tärkein tapa varmistaa miesten ja naisten järjestynyt ja sopusointuinen läsnäolo kirkon elämässä ja lähetystehtävässä on täyttää avioparin ja kristillisen perheen tehtävät ja velvollisuudet. Kristillisessä perheessä tulevat näkyviin ja välittyvät mo-

nenlaiset elämän ja rakkauden muodot (aviollinen, isän ja äidin, lasten ja sisarusten rakkaus). Kehotuskirjeestä *Familiaris consortio* luemme: ”Jos kerran kristillinen perhe on yhteisö, jonka siteet Kristus uudistaa uskon ja sakramenttien kautta, perheen osallisuuden kirkon tehtävään tulisi tapahtua yhteisöllisellä tavalla: puolisot avioparina ja vanhemmat ja lapset perheenä elävät todeksi palvelustaan kirkolle ja maailmalle... Kristillinen perhe rakentaa Jumalan valtakuntaa historiassa niiden jokapäiväisten realiteettien kautta, jotka koskevat ja määrittävät sen elämäntilannetta. Siksi avio- ja perherakkaudessa – joka eletään todeksi sen arvojen ja vaatimusten erityislaatuisessa rikkaudessa: kokonaisvaltaisuudessa, ykseydessä, uskollisuudessa ja hedelmällisyydessä – ilmenee ja toteutuu kristillisen perheen osallisuus Jeesuksen Kristuksen ja hänen kirkkonsa papilliseen, profeetalliseen ja kuninkaalliseen tehtävään.”[194]

Synodin isät korostivat merkitystä, joka avioliiton sakramentilla on oltava kirkossa ja yhteiskunnassa kaikkien miehen ja naisen välisten suhteiden valaisemiseksi ja innoittamiseksi. He tähdensivät: ”On ehdottoman välttämätöntä, että jokainen kristitty elää ja julistaa toivon sanomaa, joka sisältyy miehen ja naisen väliseen suhteeseen. Avioliiton sakramentti, joka pyhittää tämän suhteen aviollisessa muodossa ja paljastaa sen merkkinä Kristuksen ja hänen kirkkonsa välisestä suhteesta, sisältää tärkeän opetuksen kirkon elämälle. Kirkon kautta tuon opetuksen täytyy saavuttaa nykymaailma. Kaikkien miehen ja naisen välisten suhteiden on oltava tämän hengen innoittamia. Kirkon on hyödynnettävä näitä rikkauksia vielä

194 Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Familiaris consortio,* 50: AAS 74 (1982), 141-142.

täydemmin."[195] Isät oikein huomauttivat myös, että "on palautettava sekä neitsyyden arvostus että äitiyden kunnioitus"[196]. Siten he jälleen kerran kehottivat kehittämään erilaisia ja toisiaan täydentäviä kutsumuksia kirkon yhteyden elävässä kontekstissa ja sen jatkuvan kasvun palveluksessa.

Sairaat ja kärsivät

53. Ihminen on kutsuttu iloon, mutta joka päivä hän saa kokea monenlaista kärsimystä ja tuskaa. Synodin isät osoittivat päätössanomassaan nämä sanat kaikille miehille ja naisille, jotka ovat eri tavoin kohdanneet kärsimyksen ja tuskan: "Te, jotka kulutusyhteiskuntamme on hylännyt ja työntänyt syrjään; te sairaat, vammaiset, köyhät, nälkäiset, siirtolaiset, pakolaiset, vangit, työttömät, vanhukset, hylätyt lapset ja yksinäiset ihmiset; te sodan ja kaikenlaisen välinpitämättömästä yhteiskunnastamme johtuvan väkivallan uhrit: Kirkko osallistuu teidän kärsimykseenne, joka ohjaa teidät Herran luokse. Hän yhdistää teidät pelastavaan kärsimiseensä ja saattaa teidät elämään lunastuksensa valossa. Laskemme teidän varaanne opettaaksemme koko maailmalle, mitä rakkaus on. Teemme kaiken mahdollisen, jotta löytäisitte oikeutetun paikkanne yhteiskunnassa ja kirkossa."[197]

Inhimillisen kärsimyksen rajattoman maailman kontekstissa kiinnitämme nyt huomion niihin, joihin sairaus eri muodoissaan on iskenyt. Sairaus on tavallisin ja yleisin inhimillisen kärsimyksen ilmaus.

195 Propositio 46.
196 Propositio 47.
197 Piispainsynodin 7. varsinainen yleiskokous (1987), *Per Concilii semitas ad Populum Dei Nuntius*, 12.

Herran kutsu on osoitettu kaikille ja jokaiselle erikseen. *Myös sairaat on lähetetty työntekijöiksi hänen viinitarhaansa.* Ruumiinjäseniä väsyttävä ja sielunrauhaa järkyttävä kuorma ei suinkaan estä heitä työskentelemästä viinitarhassa. Se kutsuu heitä elämään todeksi inhimillistä ja kristillistä kutsumustaan ja osallistumaan Jumalan valtakunnan kasvuun *uusilla, vielä arvokkaammilla tavoilla*. Apostoli Paavalin sanojen on tultava heidän elämänohjelmakseen tai pikemminkin ne valaisevat heidän silmänsä näkemään armon merkityksen juuri heidän tilanteessaan: ”Sen, mitä Kristuksen ahdistuksista vielä puuttuu, minä täytän omassa ruumiissani hänen ruumiinsa hyväksi, joka on kirkko” (Kol. 1:24). Tämän käsittäessään apostoli tulee täyteen iloa: ”Nyt iloitsen saadessani kärsiä teidän hyväksenne” (Kol. 1:24). Samalla tavoin monet sairaat voivat tulla sen ilon kantajiksi, jonka Pyhä Henki antaa ankaran ahdingon keskellä (vrt. 1. Tess. 1:6), ja olla Jeesuksen ylösnousemuksen todistajia. Eräs vammautunut ilmaisi sen näin puheenvuorossaan synodissa: ”On tärkeää tehdä selväksi se, että Jumala kutsuu sairauden, kivun ja vanhuuden tilanteissa eläviä kristittyjä paitsi yhdistämään kärsimyksensä Kristuksen kärsimiseen myös ottamaan jo nyt vastaan ja välittämään toisille ylösnousseen Kristuksen uudistavaa voimaa ja iloa (vrt. 2. Kor. 4:10-11; 1. Piet. 4:13; Room. 8:18ss).”[198]

Apostolisesta kirjeestä *Salvifici doloris* luemme: ”Kirkon, joka syntyy lunastuksen salaisuudesta Kristuksen ristillä, on pyrittävä kohtaamaan ihminen erityisesti kärsimyksen tiellä. Tässä kohtaamisessa ihmisestä ’tulee kirkon tie’, yksi kaikkein tärkeimmistä teistä.”[199] Kärsivä ihminen on kirkon tie, koska

198 Propositio 53.
199 Johannes Paavali II, apostolinen kirje *Salvifici doloris*, 3: AAS 76 (1984), 203.

hän on ennen kaikkea itse Kristuksen, laupiaan samarialaisen, tie. Kristus ”ei mennyt ohi”, vaan sääli kärsivää, meni hänen luokseen, sitoi hänen haavansa ja piti hänestä huolta (vrt. Luuk. 10:32-34).

Vuosisadasta toiseen kristillinen yhteisö on toistanut evankeliumin vertauksen laupiaasta samarialaisesta hoitamalla valtavaa määrää sairaita ja kärsiviä, ilmoittamalla ja välittämällä Jeesuksen Kristuksen parantavaa ja lohduttavaa rakkautta. Tämä on tapahtunut sairaiden palvelemiseen vihkiytyneiden sääntökuntalaisten todistuksen ja kaikkien terveydenhoidossa työskentelevien väsymättömän vaivannäön kautta. Nykyään katolisissa sairaaloissa ja hoitokodeissa työskentelevistä yhä suurempi osuus on uskovia maallikkoja, miehiä ja naisia, ja joskus henkilökunta koostuu yksinomaan heistä. Juuri heidät, lääkärit ja sairaanhoitajat, muut terveydenhoitotyöntekijät ja vapaaehtoiset, on kutsuttu olemaan elävä merkki Kristuksesta ja hänen kirkostaan rakkaudessa sairaita ja kärsiviä kohtaan.

Uudistunut pastoraalinen toiminta

54. On välttämätöntä, että tämä kirkon Jeesukselta Kristukselta, ”ruumiin ja hengen lääkäriltä”[200] saama kallisarvoinen perintö ei koskaan vähene, vaan sitä arvostetaan ja rikastutetaan yhä enemmän uusilla ja päättäväisillä pastoraalityön aloitteilla *sairaita ja kärsiviä varten ja yhdessä heidän kanssaan.* Toiminnan on kyettävä tukemaan ja edistämään huomiota, läheisyyttä, läsnäoloa, kuuntelemista, vuoropuhelua, jakamista ja konkreettista apua ihmisille hetkinä, joina sairaus ja

200 Pyhä Ignatius Antiokialainen, *Ad Ephesios,* VII, 2: S.Ch. 10, 64.

kärsimys koettelevat raskaasti paitsi heidän elämänuskoaan myös uskoa Jumalaan ja hänen isälliseen rakkauteensa. Tämä uudistettu pastoraalityö saa tärkeimmän ilmauksensa sakramenttien vietossa sairaiden kanssa ja heitä varten. Se antaa kestävyyttä kärsimykseen ja heikkouteen, toivoa epätoivoon ja on kohtaamisen ja juhlan paikka.

Tämä uusi intensiivisempi pastoraalityö vaatii kaikkien kirkollisen yhteisön osien järjestettyä yhteistyötä. Yksi sen peruspäämääristä on, että sairasta, vammaista tai kärsivää ei pidetä pelkkänä kirkon rakkauden ja palvelun *kohteena* vaan *aktiivisena ja vastuullisena osallistujana evankelioimis- ja pelastustyössä.* Kirkolla on ilosanoma julistettavana yhteiskunnalle ja kulttuureille, jotka ovat kadottaneet inhimillisen kärsimyksen merkityksen ja ”sensuroivat” kaiken puheen tästä elämän kovasta todellisuudesta. Hyvä sanoma sisältyy siihen julistukseen, että kärsimyksellä voi olla myös myönteinen merkitys ihmiselle ja koko yhteiskunnalle, koska jokainen on kutsuttu tulemaan osalliseksi Kristuksen pelastavasta kärsimisestä ja hänen ylösnousemuksensa ilosta ja siten voimaksi, joka pyhittää ja rakentaa kirkkoa.

Tämän hyvän sanoman julistus tulee uskottavaksi, kun se ei kaiu pelkästään sanoina vaan kulkee elämäntodistuksen kautta; sekä sairaita, vammaisia ja kärsiviä rakkaudella hoitavien ihmisten todistuksen että sairaiden oman todistuksen kautta, kun he yhä enemmän tulevat tietoisiksi ja ottavat vastuuta asemastaan ja tehtävästään kirkossa ja kirkon hyväksi.

Jotta ”rakkauden sivilisaatio” voisi kukoistaa ja tuottaa hedelmää inhimillisen tuskan valtavassa maailmassa, voi olla hyvä mietiskellä uudelleen apostolista kirjettä *Salvifici doloris*.

Palautamme nyt mieleen sen viimeiset rivit: ”Golgatan ristin juurelle tulisi hengessään kokoontua kaikkien Kristukseen uskovien kärsivien, erityisesti niiden, jotka kärsivät siksi, että uskovat häneen, ristiinnaulittuun ja ylösnousseeseen: jouduttakoon heidän kärsimyksensä uhri itse Vapahtajan rukouksen täyttymistä, että kaikki olisivat yhtä (vrt. Joh. 17:11, 21-22). Kokoontukoot sinne myös kaikki hyvän tahdon ihmiset, sillä ristillä on ’ihmisen Lunastaja’, kipujen mies, joka on ottanut kannettavakseen kaikkien aikojen ihmisten fyysiset ja moraaliset kärsimykset, jotta he rakkaudessa voisivat löytää tuskansa pelastavan merkityksen ja pätevät vastaukset kaikkiin kysymyksiinsä. Yhdessä Marian, Kristuksen äidin, kanssa, joka seisoi ristin juurella (vrt. Joh. 19:25), pysähdymme kaikkien nykyihmisen ristien eteen... Ja pyydämme kaikkia teitä, jotka kärsitte, tukemaan meitä. Juuri teitä, jotka olette heikkoja, pyydämme tulemaan voiman lähteeksi kirkolle ja ihmiskunnalle. Pelottavassa hyvän ja pahan voimien taistelussa, jota nykymaailmassamme käydään silmiemme edessä, voittakoon teidän kärsimyksenne yhdessä Kristuksen ristin kanssa!”[201]

Elämän säädyt ja kutsumukset

55. Viinitarhan työntekijöitä ovat kaikki Jumalan kansan jäsenet, papit, sääntökuntalaiset ja uskovat maallikot. He kaikki ovat samalla kertaa objekteja ja subjekteja kirkon kommuuniossa ja sen pelastavaan lähetystehtävään osallistumisessa. Me kaikki ja jokainen erikseen työskentelemme yhdessä ja

201 Johannes Paavali II, apostolinen kirje *Salvifici doloris*, 31: AAS 76 (1984), 249-250.

yhteisessä Herran viinitarhassa, jossa meillä on erilaisia ja täydentäviä armolahjoja ja palvelutehtäviä.

Jo pelkästään *olemalla* kristittyjä – jo ennemmin kuin *toimimalla* kristittyinä – kaikki ovat yhden ainoan hedelmällisen viinipuun eli Kristuksen oksia. He ovat eläviä jäseniä Herran yhdessä ruumiissa, joka on rakentunut Hengen voimalla. Kristittynä "olemisen" merkitys ei johdu ainoastaan armon ja pyhyyden elämästä, joka on pyhän äitikirkon apostolisen ja missionaarisen hedelmällisyyden ensimmäinen ja runsain lähde. Sen merkitys on peräisin myös elämän säädystä, joka on luonteenomainen papeille ja diakoneille, sääntökuntalaisille, sekulaari-instituuttien jäsenille ja uskoville maallikoille.

Kirkon kommuuniossa elämän säädyt liittyvät toisiinsa niin, että ne suuntautuvat toinen toisiinsa. Niiden syvin merkitys on kuitenkin yhteinen ja yksi ainoa: ne ovat *tapoja elää todeksi yhtäläistä kristillistä arvokkuutta ja yleismaailmallista kutsumusta pyhyyteen rakkauden täydellisyydessä*. Ne ovat keskenään *erilaisia ja täydentäviä*, koska kullakin niistä on ainutlaatuinen luonne, jota ei voi sekoittaa toisiin, ja kukin on suhteessa toisiin ja toistensa palveluksessa.

Maallikkosäädyn erikoispiirre on sen maallinen luonne. Se palvelee kirkkoa todistamalla ja muistuttamalla omalla tavallaan pappeja ja sääntökuntalaisia maallisten ja ajallisten asioiden merkityksestä Jumalan pelastussuunnitelmassa. Palveluviran pappeus edustaa pysyvää takuuta Kristuksen, Lunastajan, sakramentaalisesta läsnäolosta eri aikoina ja eri paikoissa. Sääntökuntalaisten sääty todistaa kirkon eskatologisesta luonteesta, sen suuntautumisesta kohti Jumalan valtakuntaa, jota naimattomuuden, köyhyyden ja kuuliaisuuden

lupaukset ennalta kuvaavat ja jota ne jollakin tavalla ennakoivat ja antavat kokea jo nyt.

Kaikki elämän säädyt sekä yhdessä että kukin erikseen suhteessa toisiinsa palvelevat kirkon kasvua. Ne ovat erilaisia elämäntapoja, jotka yhdistyvät syvällisesti kirkon ”kommuunion salaisuudessa” ja toimivat dynaamisesti ja järjestyneesti kirkon yhdessä ainoassa lähetystehtävässä.

Erilaisissa elämän säädyissä ja moninaisissa kutsumuksissa tämä kirkon yksi ja sama salaisuus tuo ilmi ja kokee Jeesuksen Kristuksen salaisuuden suunnattoman rikkauden. Kirkkoisät vertasivat mielellään kirkkoa niittyyn, jossa kasvaa monenlaisia ihastuttavia ja ihmeellisiä yrttejä, taimia, kukkia ja hedelmiä. Pyhä Ambrosius kirjoittaa: ”Pelto voi tuottaa monia hedelmiä, mutta parempi on sellainen pelto, jossa kasvaa kosolti sekä hedelmiä että kukkia. Pyhän kirkon pelto on hedelmällinen kummassakin. Yhtäällä näet, kuinka neitsyyden nuput puhkeavat kukkaan. Toisaalla näet leskeyden hallitsevan jylhänä kuin metsän puut tasangolla. Ja vielä toisaalla näet kirkon siunaamien häiden rehevän kasvun, joka täyttää maailman suuret vilja-aitat runsaalla sadolla ja saa Herran Jeesuksen viinikuurnat ylitsevuotamaan elinvoimaisen viinipuun hedelmistä, joilla kristityt avioliitot on runsaasti siunattu.”[202]

Maallikkojen erilaisia kutsumuksia

56. Kirkon rikas moninaisuus ilmenee myös kunkin säädyn sisällä. Maallikkosäädyssä on erilaisia ”kutsumuksia” eli

202 Pyhä Ambrosius, *De Virginitate,* VI, 34, PL 16, 288.

erilaisia hengellisen elämän ja apostolaatin teitä, joita uskovat maallikot omaksuvat. Maallikkokutsumuksen ”yhteisellä” niityllä kukoistaa ”erityisiä” maallikkojen kutsumuksia. Tässä yhteydessä voimme muistaa kirkossa viime aikoina kypsyneen hengellisen kokemuksen erilaisten sekulaari-instituuttien noustessa kukoistukseen. Ne antavat uskoville maallikoille ja myös papeille mahdollisuuden noudattaa köyhyyden, siveyden ja kuuliaisuuden evankelisia neuvoja lupausten tai sitoumusten kautta säilyttäen kuitenkin täysin oman maallikko- tai pappissäätynsä.[203] Kuten synodin isät painottivat, ”Pyhä Henki herättää myös muita itsensä antamisen muotoja, joihin ihmiset voivat omistautua pysyen silti täysin maallikkosäädyssään”.[204]

Voimme lopuksi lukea kauniin tekstin pyhältä Frans Salesilaiselta, joka suuresti edisti maallikkojen spiritualiteettia.[205] Puhuessaan ”hurskaudesta” eli kristillisestä täydellisyydestä tai ”Hengen mukaisesta elämästä” hän esittää yksinkertaisella ja loistavalla tavalla sekä kaikkien kristittyjen kutsumuksen pyhyyteen että erityisen tavan, jolla yksityiset kristityt sitä toteuttavat: ”Luodessaan maailman Jumala käski kasveja tuottamaan hedelmää kukin lajinsa mukaan (vrt. 1. Moos. 1:11). Sama käsky kohdistuu kristittyihin, jotka ovat hänen kirkkonsa eläviä kasveja, jotta he tuottaisivat hurskauden hedelmiä oman säätynsä ja tilanteensa mukaisesti. Aatelismiehen tulee harjoittaa hurskautta eri tavalla kuin käsityöläisen, palvelijan, prinssin, lesken, naimattoman tai naimisissa olevan naisen. Se ei kuitenkaan riitä. Hurskauden harjoitus tulee myös so-

203 Vrt. Pius XII, apostolinen konstituutio *Provida Mater* (2. helmikuuta 1947): AAS 39 (1947), 114-124; CIC, can. 573.
204 Propositio 6.
205 Vrt. Paavali VI, apostolinen kirje *Sabaudiae Gemma* (29. tammikuuta 1967): AAS 59 (1967), 113-123.

vittaa kunkin henkilön voimien, tehtävien ja velvollisuuksien mukaiseksi... On virhe ja jopa harhaoppi haluta sulkea hurskauden harjoitus pois sotilaselämästä, käsityöläisten pajoista, ruhtinaiden hoveista tai avioparien kodeista. On totta, Filotea, että puhtaasti kontemplatiivista luostari- ja sääntökuntaelämään liittyvää hurskautta voidaan harjoittaa vain näissä säädyissä. Mutta näiden hartausmuotojen lisäksi on olemassa monia muita, jotka kykenevät tekemään täydellisiksi maallisessa säädyssä elävät. Missä olemmekin, me voimme ja meidän täytyy pyrkiä täydelliseen elämään."[206]

Samaan tapaan Vatikaanin II kirkolliskokous toteaa: "Tämän maallikkojen hengellisen elämän suunnan on saatava erityinen leimansa heidän avio- ja perhesuhteistaan, naimattomuudestaan tai leskeydestään, terveydentilastaan sekä ammatillisesta ja sosiaalisesta toiminnastaan. Heidän ei tulisi lakata kehittämästä näitä ominaisuuksia ja lahjoja, jotka he ovat saaneet olosuhteiden seurauksena, eikä Pyhältä Hengeltä vastaanottamiaan lahjoja."[207]

Se, mikä koskee hengellisiä kutsumuksia, koskee myös ja tietyssä mielessä vielä suuremmalla syyllä lukemattomia erilaisia tapoja, joilla kaikki kirkon jäsenet ovat työntekijöitä Herran viinitarhassa, rakentamassa Kristuksen mystistä ruumista. Jokainen on kutsuttu nimeltä, ainutkertaisessa ja korvaamattomassa henkilökohtaisessa historiassaan antamaan oman panoksensa Jumalan valtakunnan tulemiseksi. Pienintäkään talenttia ei saa piilottaa tai jättää käyttämättä (vrt. Matt. 25:24-27).

206 Pyhä Frans Salesilainen, *Introduction à la vie dévote*, I, III: *Oeuvres complètes*, Monastère de la Visitation, Annecy 1893, III, 19-21.
207 *Apostolicam actuositatem*, 4.

Apostoli Pietari kehottaa meitä: ”Palvelkaa kukin toisianne sillä armolahjalla, jonka olette saaneet, Jumalan moninaisen armon hyvinä haltijoina” (1. Piet. 4:10).

VIIDES LUKU

Jotta te tuottaisitte enemmän hedelmää

Uskovien maallikkojen koulutus

Jatkuva kypsyminen

57. Evankeliumin vertaus viinipuusta ja sen oksista ilmaisee meille myös toisen perustavan näkökohdan uskovien maallikkojen elämästä ja lähetystehtävästä: *kutsumuksen kasvaa ja kypsyä jatkuvasti, tuottaa yhä enemmän hedelmää.*

Uutterana viinitarhurina Isä pitää huolta viinitarhastaan. Israel huutaa palavasti avuksi Jumalan huolehtivaa läsnäoloa rukoillessaan näin: ”Jumala, Sebaot, katso jälleen meihin taivaastasi, katso meitä! Ota hoitoosi tämä viiniköynnös, taimi, jonka oikealla kädelläsi olet istuttanut itseäsi varten” (Ps. 80:15-16). Jeesus itse puhuu Isän työstä: ”Minä olen tosi viinipuu, ja Isä-

ni on viinitarhuri. Hän leikkaa minusta pois jokaisen oksan, joka ei tuota hedelmää, mutta jokaisen hedelmää tuottavan oksan hän puhdistaa liioista versoista, jotta se tuottaisi hedelmää entistä enemmän" (Joh. 15:1-2).

Oksien elinvoima perustuu siihen, että ne ovat juurtuneina viinipuuhun, joka on Kristus Jeesus: "Se, joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, tuottaa paljon hedelmää. Ilman minua te ette saa aikaan mitään" (Joh. 15:5).

Ihmistä haastaa vapaudessaan Jumalan kutsu kasvaa, kypsyä ja tuottaa hedelmää. Ihminen ei voi olla vastaamatta, olla ottamatta kantaakseen henkilökohtaista vastuutaan. Jeesuksen vakavat sanat viittaavat tähän ylevään ja pelottavaan vastuuseen: "Joka ei pysy minussa, on kuin irronnut oksa: se heitetään pois, ja se kuivuu. Kuivat oksat kerätään ja viskataan tuleen, ja ne palavat poroksi" (Joh. 15:6).

Tästä dialogista, jossa Jumala kutsuu ja ihmistä kutsutaan kantamaan vastuuta, tulee mahdollisuus ja jopa välttämättömyys maallikkojen kokonaisvaltaiseen ja jatkuvaan koulutukseen. Tätä synodin isät oikeutetusti korostivat suuressa osassa työstään. He kuvasivat kristillistä koulutusta "jatkuvaksi henkilökohtaiseksi uskossa kypsymisen prosessiksi, jossa ihminen tulee yhä enemmän Kristuksen kaltaiseksi Isän tahdon mukaisesti Pyhän Hengen ohjauksessa". He totesivat selvästi, että "uskovien maallikkojen koulutuksen on oltava yksi hiippakunnan ensisijaisista tehtävistä ja se on liitettävä pastoraalisiin toimintaohjelmiin niin, että koko yhteisön (papiston, uskovien maallikkojen ja sääntökuntalaisten) ponnistukset yhdessä suuntautuvat tähän päämäärään".[208]

208 Propositio 40.

Oman kutsumuksen ja lähetystehtävän löytäminen ja eläminen

58. Uskovien maallikkojen koulutuksen peruspäämäärä on oman kutsumuksensa löytäminen yhä selvemmin ja yhä suurempi valmius elää sitä todeksi täyttäen omaa lähetystehtäväänsä.

Jumala kutsuu minua ja lähettää minut työntekijäksi viinitarhaansa. Hän kutsuu ja lähettää minut työskentelemään valtakuntansa tulemiseksi historiassa. Tämä henkilökohtainen kutsumus ja lähetystehtävä määrittävät jokaisen uskovan maallikon arvokkuuden ja vastuun ja niihin keskittyy koko koulutus, jonka tarkoituksena on tämän arvokkuuden iloinen ja kiitollinen tunteminen ja tämän vastuun uskollinen ja aulis toteuttaminen.

Jumala on ikuisuudesta asti ajatellut meitä ja rakastanut meitä ainutkertaisina ja korvaamattomina persoonina, kutsunut jokaisen meistä omalla nimellään kuten hyvä paimen, joka ”kutsuu lampaitaan nimeltä” (Joh. 10:3). Jumalan ikuinen suunnitelma paljastuu kuitenkin jokaiselle meistä vasta elämämme vaelluksen ja sen eri vaiheiden aikana ja siten vain askeleittain, tietyssä mielessä päivä päivältä.

Jotta löytäisimme Herran konkreettisen tahdon elämämme suhteen, meidän on aina kuunneltava valppaasti ja kuuliaisesti Jumalan ja kirkon sanaa, rukoiltava jatkuvasti lapsen tavoin, turvauduttava viisaaseen ja rakastavaan hengelliseen ohjaukseen ja tarkasteltava uskossa saamiamme lahjoja ja talentteja, kuten myös niitä sosiaalisia ja historiallisia tilanteita, joissa elämme.

Jokaisen uskovan maallikon elämässä on erityisen merkityksellisiä ja ratkaisevia hetkiä, joina voi tunnistaa Jumalan kutsun ja ottaa vastaan hänen uskomansa tehtävän. Niitä ovat teini-ikä ja nuoruus. Ei kuitenkaan pidä unohtaa, että Herra, viinitarhaansa työntekijöitä kutsuvan isännän lailla, kutsuu – eli ilmoittaa pyhän tahtonsa konkreettisesti ja täsmällisesti – *kaikkina elämän tunteina*. Siksi valppaus ja huolellinen tarkkaavaisuus Jumalan ääntä kohtaan on opetuslapsen pysyvä perusasenne.

Ei kuitenkaan ole kysymys vain siitä, että *tiedämme*, mitä Jumala meiltä jokaiselta tahtoo elämän eri tilanteissa. Tärkeää on *tehdä*, mitä Jumala tahtoo. Siitä meitä muistuttavat Marian, Jeesuksen äidin sanat palvelijoille Kaanan häissä: ”Mitä hän teille sanookin, tehkää se” (Joh. 2:5). Toimiaksemme uskollisesti Jumalan tahdon mukaan meidän on oltava siihen kykeneviä ja kehityttävä yhä kykenevämmiksi Herran armon avulla, joka pyhän Leo Suuren sanojen mukaan ei koskaan puutu: ”Hän, joka antaa arvokkuuden, antaa myös voiman.”[209] Siihen tarvitaan myös meidän jokaisen vapaata ja vastuullista yhteistyötä.

Tämä ihmeellinen ja vaativa tehtävä odottaa lakkaamatta kaikkia uskovia maallikkoja, kaikkia kristittyjä: heidän on yhä paremmin tunnettava uskon ja kasteen rikkaudet ja elettävä niiden mukaisesti yhä täydellisemmin. Puhuessaan syntymästä ja kasvusta kahtena kristillisen elämän vaiheena apostoli Pietari kehottaa: ”Niin kuin vastasyntyneet lapset tavoitelkaa puhdasta sanan maitoa, jotta sen ravitsemina kasvaisitte pelastukseen” (1. Piet. 2:2).

209 Pyhä Leo Suuri, *Sermones,* II, 1: S. Ch. 200, 248.

Kokonaisvaltainen kasvatus elämän ykseyteen

59. Kun uskovat maallikot löytävät ja elävät todeksi kutsumustaan ja lähetystehtäväänsä, heitä tulee kasvattaa *ykseyteen*, joka johtuu siitä, että he ovat samalla kertaa sekä kirkon jäseniä että ihmisyhteiskunnan kansalaisia.

Heidän olemassaoloonsa ei voi mahtua kahta rinnakkaista elämää, toisaalta niin sanottua ”hengellistä” elämää arvoineen ja vaatimuksineen ja toisaalta ”maallista” elämää, johon kuuluvat perhe, työ, sosiaaliset suhteet, poliittinen toiminta ja kulttuuri. Oksa, joka on juurtunut viinipuuhun eli Kristukseen, tuottaa hedelmää kaikilla toiminnan ja elämän aloilla. Kaikki maallikon elämän eri alueet kuuluvat Jumalan suunnitelmaan. Hän tahtoo, että niistä tulee ”paikkoja”, joissa Jeesuksen Kristuksen rakkaus ilmestyy ja toteutuu historiassa Isän kunniaksi ja veljien palvelemiseksi. Kaikki toiminnat, tilanteet ja konkreettiset velvollisuudet – kuten pätevyys ja solidaarisuus työelämässä, rakkaus ja omistautuminen perheessä ja lasten kasvatuksessa, yhteiskunnallinen ja poliittinen palvelutehtävä ja totuuden edistäminen kulttuurielämässä – ovat kaitselmuksen suomia tilaisuuksia ”jatkuvaan uskon, toivon ja rakkauden harjoitukseen”.[210]

Vatikaanin II kirkolliskokous kutsui kaikki maallikot tähän *elämän ykseyteen* ja tuomitsi voimakkain sanoin sen, kuinka vakavia seurauksia on uskon ja elämän, evankeliumin ja kulttuurin erottamisella toisistaan: ”Kirkolliskokous kehottaa kristittyjä, kahden valtakunnan kansalaisia, innokkaasti ja uskollisesti täyttämään maalliset velvollisuutensa ja tekemään sen evankeliumin hengen johdattamina. Tiedämme kyllä,

210 *Apostolicam actuositatem,* 4.

ettei 'meillä täällä ole pysyvää kaupunkia, vaan odotamme sitä, joka tulee'. Totuudesta poikkeavat kuitenkin ne, jotka sen vuoksi luulevat voivansa jättää maalliset tehtävänsä tekemättä. He eivät huomaa sitä, että juuri usko velvoittaa heitä paremmin suorittamaan velvollisuutensa sen kutsumuksen mukaan, jonka kukin on saanut... Tämä ristiriita, joka esiintyy monilla ihmisillä heidän tunnustamansa uskon ja heidän jokapäiväisen elämänsä välillä, on luettava aikamme suurimpien erehdysten joukkoon."[211] Siksi olen korostanut, että usko, joka ei vaikuta kulttuuriin, on uskoa, jota ei ole "täysin otettu vastaan, ei kokonaan ajateltu eikä uskollisesti eletty todeksi".[212]

Koulutuksen eri näkökohtia

60. Tähän elämän synteesiin kuuluu monia toisiinsa liittyviä näkökohtia maallikkojen kokonaisvaltaisesta koulutuksesta.

Epäilemättä hengellisellä kasvatuksella on oltava etuoikeutettu asema jokaisen elämässä. Jokainen on näet kutsuttu kasvamaan jatkuvasti läheisessä yhteydessä Jeesukseen Kristukseen, Isän tahtoon mukautumisessa ja omistautumisessa veljille rakkaudessa ja oikeudenmukaisuudessa.

Kirkolliskokous kirjoittaa: "Tämä läheinen elämän yhteys Kristukseen kirkossa saa ravintonsa hengellisistä apukeinois-

211 *Gaudium et spes*, 43; vrt. myös *Ad gentes*, 21; Paavali VI, apostolinen kehotuskirje *Evangelii nuntiandi*, 20: AAS 68 (1976), 19.

212 Johannes Paavali II, puhe MEIC-järjestön kongressin osanottajille (16. tammikuuta 1982): *Insegnamenti* V, 1 (1982), 131; vrt. myös valtiosihteerille osoitettu kirje Paavillisen kulttuurineuvoston perustamisesta (20. toukokuuta 1982): AAS 74 (1982), 685; puhe Louvainin yliopistoyhteisölle (20. toukokuuta 1985), 2: *Insegnamenti* VIII, 1 (1985), 1591.

ta, jotka ovat yhteisiä kaikille uskoville, varsinkin aktiivisesta osallistumisesta pyhään liturgiaan. Niitä maallikkojen on käytettävä siten, että he oikein täyttäessään maalliset velvollisuutensa tavallisissa elämän olosuhteissa eivät eristä elämästään yhteyttä Kristuksen kanssa, vaan tehden työnsä Jumalan tahdon mukaisesti kasvaisivat siinä."[213]

Uskovien maallikkojen opillinen koulutus on nykyään yhä välttämättömämpää paitsi heidän uskonsa luonnollisen syventämisen vuoksi myös siksi, että he pystyvät kertomaan maailmalle, jota vaikeat ja monimutkaiset ongelmat koettelevat, "mihin heidän toivonsa perustuu". Tarvitaan systemaattista katekeesia ikäkausien ja elämäntilanteiden mukaan ja päättäväisempää kristillisen kulttuurin edistämistä vastauksena ikuisiin kysymyksiin, jotka koskettavat nykyihmistä ja yhteiskuntaa.

Erityisesti ne uskovat maallikot, joilla on velvollisuuksia yhteiskunnassa ja politiikassa, tarvitsevat välttämättä tarkempaa kirkon yhteiskunnallisen opetuksen tuntemusta, kuten synodin isät toistuvasti totesivat. Puhuessaan uskovien maallikkojen osallistumisesta politiikkaan he sanoivat: "Jotta maallikot voivat aktiivisesti toteuttaa politiikassa tätä jaloa aikomusta (sitä, että inhimilliset ja kristilliset arvot tunnettaisiin ja niitä pidettäisiin arvossa), kehotukset eivät riitä. Heille täytyy tarjota asianmukaista sosiaalisen omantunnon kasvatusta erityisesti kirkon yhteiskunnallisessa opetuksessa, joka sisältää pohdiskeluperiaatteita, arviointikriteerejä ja käytännön ohjeita (vrt. Uskonopin kongregaatio, Instruktio kristillisestä vapaudesta ja vapautuksesta, 72); tuon opetuksen on oltava läsnä yleisessä katekeettisessa opetuksessa ja

213 *Apostolicam actuositatem*, 4.

erityisissä kokouksissa, kouluissa ja yliopistoissa. Tämä kirkon yhteiskunnallinen opetus on kuitenkin dynaamista, eri aikojen ja paikkojen olosuhteisiin sopeutettua. Paimenten oikeus ja velvollisuus on esittää myös yhteiskuntajärjestyksen moraaliset periaatteet. Kaikkien kristittyjen velvollisuus on soveltaa niitä ihmisoikeuksien puolustamiseksi… Aktiivinen toimiminen poliittisissa puolueissa on kuitenkin varattu vain maallikoille."[214]

Maallikkojen kokonaisvaltaisen ja yhtenäisen koulutuksen kontekstissa henkilökohtainen kasvaminen inhimillisissä arvoissa on erityisen merkittävää heidän missionaariselle ja apostoliselle toiminnalleen. Kirkolliskokous kirjoitti: "Pitäkööt he suuressa arvossa ammattitaitoa, perhe- ja kansalaishenkeä sekä niitä hyveitä, jotka liittyvät sosiaalisiin suhteisiin, nimittäin kunniallisuutta, oikeudenmukaisuutta, rehellisyyttä, inhimillisyyttä, rohkeamielisyyttä, joita ilman mikään kristillinen elämä ei ole mahdollista."[215]

Uskovien maallikkojen elämän orgaanisen kokonaisuuden kypsyminen on samalla kertaa sekä heidän olemuksensa ykseyden ilmaus että lähetystehtävän tehokkaan täyttämisen edellytys; siinä heitä sisäisesti ohjaa ja tukee Pyhä Henki, ykseyden ja elämän täyteyden Henki.

Jumalan, varsinaisen kasvattajan, työtoverit

61. Mitkä ovat uskovien maallikkojen koulutuksen paikkoja ja välineitä? Mitkä henkilöt ja yhteisöt on kutsuttu ottamaan

214 Propositio 22. Vrt. myös Johannes Paavali II, kiertokirje *Sollicitudo rei socialis,* 41.
215 *Apostolicam actuositatem,* 4.

vastaan uskovien maallikkojen kokonaisvaltaisen ja yhtenäisen kouluttamisen tehtävä?

Niin kuin ihmisen kasvatustyö liittyy läheisesti isyyteen ja äitiyteen, niin myös kristillinen koulutus saa alkunsa ja voimansa Jumalasta, Isästä, joka rakastaa ja kasvattaa lapsiaan. *Jumala on kansansa ensimmäinen ja suuri kasvattaja*, kuten tämä suurenmoinen katkelma Mooseksen laulusta osoittaa: ”Hän löysi sen (kansansa) autiosta maasta, karulta seudulta, joka huusi tyhjyyttään. Hän otti sen hoiviinsa ja huolehti siitä, hän varjeli sitä kuin silmäteräänsä. Niin kuin kotka suojelee pesäänsä ja liitelee poikastensa yllä, niin kuin se kantaa niitä siivillään, niin Herrakin kuljetti kansaansa. Herra yksin johdatti omiaan, ei hänellä ollut muuta jumalaa rinnallaan” (5. Moos. 32:10-12; vrt. 8:5).

Jumalan kasvatustyö tulee näkyviin ja toteutuu Jeesuksessa, Opettajassa, ja se saavuttaa jokaisen ihmissydämen sisimmän Hengen elävän läsnäolon vuoksi. Äitikirkko on kutsuttu osallistumaan Jumalan kasvatustyöhön omassa elämässään, lausunnoissaan ja toiminnassaan. Siten uskovat maallikot saavat koulutusta kirkolta ja kirkossa kaikkien sen jäsenten – pappien, sääntökuntalaisten ja maallikkojen – vastavuoroisessa yhteydessä ja yhteistyössä. Koko kirkollinen yhteisö eri jäsenissään saa ottaa vastaan Hengen hedelmällisyyden ja toimii aktiivisesti yhteistyössä sen hyväksi. Tätä ajatellen Methodius Olympolainen kirjoitti: ”Täydellisemmät kantavat ja kasvattavat epätäydellisiä kuin äidin kohdussa, jotta nämä sikiävät ja syntyvät kasvaakseen hyveen suuruuteen ja kauneuteen.”[216] Näin tapahtui Paavalille, jonka täydelliset (Ananiaan hah-

216 Pyhä Methodius Olympolainen, *Symposion* III, 8: S. Ch. 95, 110.

mossa) kantoivat ja toivat kirkkoon ja joka sitten vuorostaan tuli täydelliseksi ja hedelmälliseksi synnyttäen monia lapsia.

Kasvattaja on ennen kaikkea yleismaailmallinen kirkko, jossa paavi toimii uskovien maallikkojen ensisijaisena opettajana. Pietarin seuraajana hänen tehtävänsä on ”vahvistaa veljiään uskossa” opettamalla kaikille uskoville kristillisen ja kirkollisen kutsumuksen ja lähetystehtävän olennaiset sisällöt. Maallikkojen tulee kuunnella auliisti ja rakkaudella paitsi hänen suoraan lausumiaan sanoja myös niitä, jotka välitetään Pyhän istuimen eri osastojen julkaisemien asiakirjojen kautta.

Yksi ja yleismaailmallinen kirkko on läsnä osakirkoissa maailman eri osissa. Jokaisessa niistä piispalla on henkilökohtainen vastuu uskovista maallikoista. Hänen täytyy kasvattaa heitä julistamalla Jumalan sanaa, viettämällä eukaristiaa ja muita sakramentteja sekä innoittamalla ja ohjaamalla heidän kristillistä elämäänsä.

Osakirkon tai hiippakunnan sisällä elää ja toimii seurakunta, jonka olennainen tehtävä on uskovien maallikkojen välittömämpi ja henkilökohtaisempi kouluttaminen. Koska seurakunta saavuttaa helpommin yksilöt ja ryhmät, se on kutsuttu kasvattamaan jäseniään Sanan kuulemiseen, liturgiseen ja henkilökohtaiseen dialogiin Jumalan kanssa, elämään veljellisessä rakkaudessa ja siten käsittämään suoranaisemmin ja konkreettisemmin kirkollisen yhteyden ja lähetysvastuun merkityksen.

Joissakin varsinkin suurissa ja alueellisesti laajoissa seurakunnissa pienet kirkolliset yhteisöt voivat olla merkittävä apu kristittyjen koulutuksessa. Ne pystyvät antamaan laajemman

ja tarkemman tietoisuuden ja kokemuksen kirkollisesta yhteydestä ja lähetystehtävästä. Synodin isät sanoivat, että apua voi olla myös kasteen jälkeisestä katekeesista, eräänlaisesta katekumenaatista. Se esittää uudelleen joitakin aikuisten kristillisen initiaation riitin elementtejä, jotka auttavat käsittämään ja elämään todeksi kasteen valtavaa, poikkeuksellista rikkautta ja vastuuta.[217]

Koulutuksessa, jota uskovat maallikot saavat hiippakunnassa ja seurakunnassa varsinkin kommuunion ja lähetystehtävän ymmärtämiseksi on tärkeää apu, jota kirkon jäsenet antavat toinen toiselleen; samalla tämä keskinäinen apu tuo ilmi ja toteuttaa kirkon salaisuuden äitinä ja opettajana. Pappien ja sääntökuntalaisten tulee auttaa uskovia maallikkoja koulutuksessaan. Tässä mielessä synodin isät kehottivat pappeja ja sääntökuntakandidaatteja ”valmentautumaan huolellisesti, jotta he pystyvät edistämään maallikkojen kutsumusta ja lähetystehtävää”.[218] Uskovat maallikot taas vuorostaan voivat ja heidän tulee auttaa pappeja ja sääntökuntalaisia hengellisellä ja pastoraalisella tiellään.

Muita kasvatusympäristöjä

62. Myös kristillinen perhe on ”kotikirkkona” luonnollinen ja perustavanlaatuisen uskonnollisen kasvatuksen koulu. Isä ja äiti saavat avioliiton sakramentissa armon ja tehtävän antaa kristillistä kasvatusta lapsilleen, joille he todistavat ja välittävät inhimillisiä ja uskonnollisia arvoja. Oppiessaan ensimmäiset sanansa lapset oppivat myös ylistämään Jumalaa, jonka he

217 Vrt. Propositio 11.
218 Propositio 40.

tuntevat olevaan lähellään rakastavana ja huolehtivana Isänä. Oppiessaan ilmaisemaan hellyyttä ja rakkautta lapset oppivat myös avautumaan toisille ja käsittämään ihmiselämän merkityksen itsensä antamisessa. Aidosti kristillisen perheen jokapäiväinen elämä on jo ensimmäinen ”kokemus kirkosta”, jonka tulee saada vahvistusta ja kehittyä asteittain lasten osallistuessa aktiivisesti ja vastuullisesti laajempaan kirkolliseen yhteisöön ja kansalaisyhteiskuntaan. Mitä enemmän kristityt puolisot ja vanhemmat tulevat tietoisiksi siitä, että heidän ”kotikirkkonsa” on osallinen yleismaailmallisen kirkon elämästä ja lähetystehtävästä, sitä enemmän lapset voidaan kouluttaa ”tuntemaan kirkon tavalla” (*sentire cum Ecclesia*) ja he huomaavat, kuinka kaunista on omistaa voimansa Jumalan valtakunnan palvelemiseen.

Tärkeitä koulutuspaikkoja ovat myös katoliset koulut ja yliopistot sekä hengellisen uudistumisen keskukset, jotka nykyään leviävät yhä laajemmalle. Synodin isät korostivat, että nykyisessä yhteiskunnallisessa ja historiallisessa tilanteessa, jota leimaa syvällinen kulttuurimuutos, ei enää riitä se, että kristityt vanhemmat osallistuvat kouluelämään, vaikka se aina onkin välttämätöntä ja korvaamatonta. Uskovia maallikkoja on valmistettava omistautumaan kasvatustyöhön, joka on todella ja varsinainen kirkollinen lähetystehtävä. On perustettava ja kehitettävä ”kasvatusyhteisöjä”, joihin kuuluu vanhempia, opettajia, pappeja, sääntökuntalaisia ja nuorten edustajia. Jotta koulu pystyy oikein täyttämään koulutustehtäväänsä, uskovien maallikkojen täytyy tuntea velvollisuudekseen vaatia kaikilta ja kaikille todellista kasvatustyön vapautta myös maallisen lainsäädännön kautta.[219]

219 Vrt. Propositio 44.

Synodin isät osoittivat arvostuksen ja rohkaisun sanoja kaikille uskoville maallikoille, miehille ja naisille, jotka kansalais- ja kristillisessä hengessä täyttävät kasvatustehtävää kouluissa ja oppilaitoksissa. He painottivat, että on välttämätöntä, että maallikko-opettajat ja professorit sekä katolisissa että muissa kouluissa ovat todellisia evankeliumin todistajia elämänsä esimerkillä, ammattipätevyydellään ja rehellisyydellään, kristinuskon innoittamalla opetuksellaan, säilyttäen tietenkin aina tieteiden ja oppiaineiden autonomian. On erittäin tärkeää, että uskovien maallikkojen tekemä tieteellinen ja tekninen tutkimus pitää oikein kriteerinään ihmisen palvelemista hänen arvojensa ja vaatimustensa kokonaisuudessa. Näille uskoville maallikoille kirkko uskoo tehtävän saada kaikki paremmin ymmärtämään syvällisen siteen uskon ja tieteen, evankeliumin ja inhimillisen kulttuurin välillä.[220]

Yksi synodin propositioista sanoo: ”Tämä synodi vetoaa katolisten koulujen ja yliopistojen profeetalliseen tehtävään ja ylistää opettajien ja professorien, nykyisin suurimmaksi osaksi maallikkojen, antaumuksellista työtä, jotta katolisissa oppilaitoksissa voidaan kouluttaa miehiä ja naisia, joissa Kristuksen uusi käsky tulee lihaksi. Pappien, uskovien maallikkojen ja myös sääntökuntalaisten samanaikainen läsnäolo tarjoaa opiskelijoille elävän kuvan kirkosta ja helpottaa sen rikkauksien tunnistamista” (vrt. Katolisen opetuksen kongregaatio: Maallikko opettajana, uskon todistaja kouluissa).[221]

Myös ryhmillä, yhdistyksillä ja hengellisillä liikkeillä on oma paikkansa uskovien maallikkojen koulutuksessa. Niillä on mahdollisuus omien menetelmiensä mukaisesti tarjota

220 Vrt. Propositio 45.
221 Propositio 44.

koulutusta, joka liittyy syvästi juuri niiden apostolisen elämän kokemukseen. Niillä on myös mahdollisuus integroida, konkretisoida ja täsmentää koulutusta, jota niiden jäsenet saavat muilta ihmisiltä ja yhteisöiltä.

Koulutus, jota kaikki saavat ja antavat vastavuoroisesti

63. Koulutus ei ole muutamien etuoikeus, vaan kaikkien oikeus ja velvollisuus. Tästä synodin isät sanoivat: ”Koulutusmahdollisuuksia on tarjottava kaikille, ennen kaikkea köyhille, jotka voivat itse olla koulutuksen lähteenä kaikille.” He lisäsivät: ”Koulutuksessa on käytettävä sopivia keinoja, jotka auttavat jokaista noudattamaan täydellistä inhimillistä ja kristillistä kutsumusta.”[222]

Jotta pastoraalityö olisi vaikuttavaa ja tehokasta, on kehitettävä kouluttajien kouluttamista järjestämällä sopivia kursseja ja kouluja. Niiden kouluttaminen, jotka vuorostaan saavat tehtävän kouluttaa maallikkoja, on ensisijainen edellytys yleisen ja laajan koulutuksen takaamiseksi kaikille uskoville maallikoille.

Koulutuksessa on synodin isien kehotuksen mukaisesti kiinnitettävä erityistä huomiota paikalliseen kulttuuriin: ”Kristittyjen koulutuksessa on painotettava paikallisten ihmisten kulttuuria. Se tuo oman panoksensa koulutukseen ja auttaa arvioimaan sekä perinteisen kulttuurin että toisaalta modernin kulttuurin arvoa. On kiinnitettävä asianmukaista huomiota myös eri kulttuureihin, joita voi esiintyä rinnakkain saman kansan keskuudessa ja samassa maassa. Kirkon, kansojen äi-

222 Propositio 41.

din ja opettajan, on pyrittävä suojelemaan suurten kansojen joukossa elävien vähemmistöjen kulttuuria."[223]

Tietyt periaatteet osoittautuvat koulutustyössä erityisen tarpeellisiksi ja hedelmällisiksi. Niihin kuuluu ennen kaikkea vakaumus, ettei todellista ja tehokasta koulutusta voi antaa, ellei kukin itse omaksu ja kehitä vastuutaan siitä. Kasvatus on olennaisesti "itsekasvatusta".

Tärkeä on myös vakaumus, että jokainen meistä on koulutuksen kohde ja samalla sen alku. Mitä enemmän meitä koulutetaan, sitä enemmän tunnemme tarvetta jatkaa ja syventää koulutusta. Mitä enemmän meitä koulutetaan, sitä enemmän kykenemme kouluttamaan muita.

Erityisen tärkeää on tietää, että koulutustyö, joka käyttää järkevästi humanististen tieteiden keinoja ja menetelmiä, on sitä tehokkaampaa, mitä enemmän se on avoin Jumalan toiminnalle. Vain oksa, joka ei pelkää viinitarhurin leikatessa kuihtuneita vesoja, tuottaa paljon hedelmää sekä itselleen että muille.

Vetoomus ja rukous

64. Tämän synodinjälkeisen asiakirjan päätteeksi muistutan vielä kerran "talon isännän" kutsusta, josta evankeliumi puhuu: "Menkää tekin minun viinitarhaani." Voi sanoa, että synodin merkitys uskovien maallikkojen kutsumukselle ja lähetystehtävälle sisältyy juuri tähän vetoomukseen, jonka

223 Propositio 42.

Herra Jeesus osoitti kaikille, mutta erityisesti uskoville maallikoille, miehille ja naisille.

Synodin työ oli kaikille osallistujille suuri hengellinen kokemus. Se oli kokemus kirkosta, joka Hengen valossa ja voimalla tarkkaavaisesti tunnistaa ja ottaa vastaan Herransa uudistetun kutsun, jotta se voi uudelleen esittää nykymaailmalle yhteytensä salaisuuden ja pelastustehtävänsä voiman, erityisesti uskovien maallikkojen paikan ja roolin. Tämä kehotuskirje tahtoo herättää kaikissa maailman paikalliskirkoissa mahdollisimman runsasta synodin hedelmää, vaikuttavaa vastausta Herran vetoomukseen koko Jumalan kansalta, erityisesti siihen kuuluvilta uskovilta maallikoilta.

Sen vuoksi osoitan kaikille ja jokaiselle, paimenille ja uskoville, voimakkaan kehotuksen pysyä valveilla koskaan väsymättä ja juurruttaa yhä syvemmin mieleensä, sydämeensä ja elämäänsä kirkollisen tietoisuuden: tietoisuuden siitä, että ovat Jeesuksen Kristuksen kirkon jäseniä, osallisia kirkon yhteyden salaisuudesta ja sen apostolisesta ja missionaarisesta voimasta.

On tärkeää, että kaikki kristityt ovat tietoisia siitä poikkeuksellisesta arvokkuudesta, joka heille on annettu pyhän kasteen kautta. Armosta meidät on kutsuttu Isän rakkaiksi lapsiksi, Jeesuksen Kristuksen ruumiin ja hänen kirkkonsa jäseniksi, Hengen eläviksi ja pyhiksi temppeleiksi. Kuunnelkaamme jälleen liikuttuneina ja kiitollisina evankelista Johanneksen sanoja: ”Kuinka suurta rakkautta Isä on meille osoittanut: me olemme saaneet Jumalan lapsen nimen, ja hänen lapsiaan me myös olemme” (1. Joh. 3:1).

Tämä kirkon jäsenille lahjoitettu ”kristillinen uutuus” on perusta heidän kaikkien osallisuudelle Kristuksen papilliseen, profeetalliseen ja kuninkaalliseen virkaan ja kutsumukselle pyhyyteen rakkaudessa. Uskovissa maallikoissa se ilmenee ja toteutuu heille kuuluvan ja ominaisen ”maallisen luonteen” kautta.

Kirkollinen tietoisuus merkitsee paitsi tajua yhteisestä kristillisestä arvokkuudesta myös tajua kuulumisesta kirkon, kommuunion, salaisuuteen. Tämä on perustava ja ratkaiseva ulottuvuus kirkon elämässä ja lähetystehtävässä. Jeesuksen palavasta rukouksesta viimeisellä aterialla, ”että he olisivat yhtä”, on tultava kaikille ja jokaiselle päivittäinen, vaativa ja välttämätön elämän- ja toimintaohjelma.

Elävä tietoisuus kirkollisesta yhteydestä, Hengen lahjasta, joka pyytää vapaata vastaustamme, tuottaa arvokkaana hedelmänään sen, että ”yhdessä ja katolisessa” kirkossa pidetään arvossa monenlaisia eri kutsumuksia ja elämäntilanteita, armolahjoja, palveluvirkoja, tehtäviä ja vastuita, kuten myös sen, että uskovien maallikkojen ryhmät, yhdistykset ja liikkeet tekevät vakuuttuneemmin ja päättäväisemmin yhteistyötä toteuttaessamme yhdessä kirkon yhteistä pelastustehtävää. Tämä yhteys jo sinänsä on ensimmäinen suuri merkki Kristuksen, maailman Pelastajan, läsnäolosta. Se edistää ja kannustaa kirkon välitöntä apostolista ja missionaarista toimintaa.

Kolmannen vuosituhannen kynnyksellä koko kirkon, paimenten ja uskovien, täytyy tuntea voimakkaammin vastuunsa totella Kristuksen käskyä: ”Menkää kaikkialle maailmaan ja julistakaa evankeliumi kaikille luoduille” (Mark. 16:15), ja

uudistaa lähetysponnistuksensa. Kirkolle on uskottu suuri, vaativa ja suurenmoinen tehtävä eli uusi evankelioiminen, jota nykymaailma tarvitsee kipeästi. Maallikkojen tulee tuntea, että heillä on elävä ja vastuullinen osa tässä työssä, sillä heidäthän on kutsuttu julistamaan ja elämään todeksi evankeliumia palvelemalla yksilön ja yhteiskunnan arvoja ja tarpeita.

Piispainsynodi, joka pidettiin Marian vuoden lokakuussa, uskoi työnsä erityisellä tavalla pyhimmän Marian, Lunastajan äidin, esirukouksiin. Niiden varaan uskon nyt myös synodin tulokset ja niiden hedelmällisyyden. Pyhän Neitsyen puoleen käännyn tämän synodinjälkeisen asiakirjan päätteeksi yhdessä synodiin osallistuneiden isien ja maallikkojen sekä kaikkien muiden Jumalan kansan jäsenten kanssa. Tästä vetoomuksesta tulee rukous:

Oi pyhin Neitsyt, Kristuksen äiti ja kirkon äiti,
iloiten ja ihaillen yhdymme sinun ylistysvirteesi,
sinun kiitollisen rakkautesi lauluun.

Sinun kanssasi me kiitämme Jumalaa,
"jonka laupeus ulottuu polvesta polveen",
uskovien maallikkojen ylevästä kutsumuksesta
ja heidän monimuotoisesta lähetystehtävästään.
Jumala on kutsunut heidät nimeltä
elämään rakkauden ja pyhyyden yhteydessä hänen kanssaan,
ja olemaan veljellisesti yhtä Jumalan lasten suuressa perheessä.
Heidät on lähetetty säteilemään Kristuksen valoa
ja levittämään Hengen tulta
elämällä evankeliumin mukaisesti kaikkialla maailmassa.

Magnificatin Neitsyt, täytä heidän sydämensä
innolla ja kiitollisuudella
tästä kutsumuksesta ja lähetystehtävästä.
Nöyränä ja jalomielisenä sinä olit
”Herran palvelijatar”.
Lahjoita meille oma alttiutesi
Jumalan palvelemiseen ja maailman pelastamiseen.
Avaa meidän sydämemme
Jumalan valtakunnan valtaviin näköaloihin,
evankeliumin julistamiseen kaikille luoduille.

Sinun äidinsydämessäsi ovat aina läsnä
monet vaarat ja monet kärsimykset,
jotka uhkaavat aikamme miehiä ja naisia.
Mutta siellä ovat läsnä myös monet hyvät aloitteet,
kaipaukset suurista arvoista,
saavutetut edistysaskeleet, jotka tuottavat runsasta pelastuksen hedelmää.

Rohkea Neitsyt, innoita meitä
hengen voimalla ja luottamuksella Jumalaan,
jotta osaisimme voittaa kaikki esteet,
jotka kohtaamme täyttäessämme lähetystehtäväämme.
Opeta meitä hoitamaan maallisia asioita
elävällä kristillisellä vastuuntunnolla
ja iloiten toivomaan Jumalan valtakunnan tulemista,
uusia taivaita ja uutta maata.

Sinä, joka yhdessä apostolien kanssa rukoilit ehtoollissalissa
odottaen helluntain Hengen saapumista,

pyydä hänen uutta vuodattamistaan
kaikkiin uskoviin maallikkoihin, miehiin ja naisiin,
jotta he noudattaisivat täysin
kutsumustaan ja lähetystehtäväänsä
niin kuin tosi viinipuun oksat,
kutsuttuina tuottamaan paljon hedelmää
maailman elämän puolesta.

Neitsytäiti, ohjaa ja tue meitä,
jotta eläisimme aina Poikasi kirkon aitoina poikina ja tyttärinä
ja voisimme auttaa rakentamaan
totuuden ja rakkauden sivilisaatiota maan päällä
Jumalan tahdon mukaisesti
ja hänen kunniakseen.
Aamen.

Roomassa Pyhän Pietarin luona pyhän perheen juhlana
30. joulukuuta 1988, paaviuteni yhdentenätoista vuotena.

